

การศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (WELLNESS HUB)

ในประเทศไทย

โดย

นายสุชุม ทองเอี่ยม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (WELLNESS HUB)

ในประเทศไทย

โดย

นายสุชุม ทองเอี่ยม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

A STUDY FOR WELLNESS HUB IN THAILAND

BY

MR. SUKUM THONG-EAM

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARCHITECTURE
ARCHITECTURE
FACULTY OF ARCHITECTURE AND PLANNING
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2017
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

วิทยานิพนธ์

ของ

นายสุชุม ทองเอี่ยม

เรื่อง

การศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (WELLNESS HUB) ในประเทศไทย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

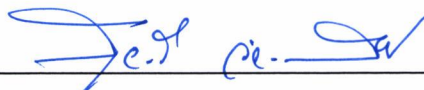
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุมเขต แสงเจริญ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร. ศิวาพร กลิ่นมาลัย)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิณี วิวัฒน์วานิช)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ เฉลิมวัฒน์ ตันตสวัสต์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (WELLNESS HUB) ในประเทศไทย
ชื่อผู้เขียน	นายสุชุม ทองเอี่ยม
ชื่อปริญญา	สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร. ศิวาพร กลิ่นมาลัย
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพกำลังเกิดขึ้นในประเทศไทยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รัฐบาลมีนโยบายในการตอบรับกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่กำลังเพิ่มมากขึ้น โดยนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต้องการพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้ง 4 แขนง ประกอบด้วย 1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย 2) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต 3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม 4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

โดยงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้เหมาะสมกับบริบทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย ด้วยการศึกษาทฤษฎีและนโยบายนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ศึกษากรณีศึกษาโครงการศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในต่างประเทศ เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ปัจจัยในการเลือกสถานที่ และศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยได้เชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีซึ่งได้ออกแบบการศึกษาเป็นเชิงปริมาณ มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาเก็บตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง เพื่อเสนอแนวทางการเลือกพื้นที่และเสนอองค์ประกอบสำคัญสำหรับการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

คำสำคัญ: ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ, นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

Thesis Title	A STUDY FOR WELLNESS HUB IN THAILAND
Author	Mr. Sukum Thong-earn
Degree	Master of Architecture
Major Field/Faculty/University	Architecture Architecture and Planning Thammasat University
Thesis Advisor	Siwaporn Klinmalai, Ph.D.
Academic Years	2017

ABSTRACT

Nowadays, Wellness Hub is the upcoming trend in Thailand and Thai government also has a policy to support the wellness trend which aim to attract health tourism. Wellness Hub is one of the top priorities of the project. Health tourists needs of wellness 4 activities and the supporting.

This research aims to study the behavior of health tourists to offers guidelines selection of areas and activities for the development of Wellness Hub in Thailand. Using quantitative research and survey research methods to collect data from health tourists in Thailand. The questionnaire has been used as research tool with 400 samples size. It is found that these people are focus on three factors which are locations, health promotion activities and behavior of health tourists. These three factors will be mainly factors that develop Wellness Hub in the future.

Keywords: Wellness Hub, Health Tourist, Health Promotion

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อาจารย์ ดร. ศิวาพร กลิ่นมาลัย กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิณี วิวัฒน์วานิช และประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชุมเขต แสงวงเจริญ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำด้านวิชาการ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จขอขอบพระคุณคณาจารย์ บุคลากร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมืองมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์นี้ สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณครอบครัว และ เพื่อน ๆ ที่คอยให้กำลังใจและการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือตลอดการทำวิทยานิพนธ์

นายสุชุม ทองเอี่ยม

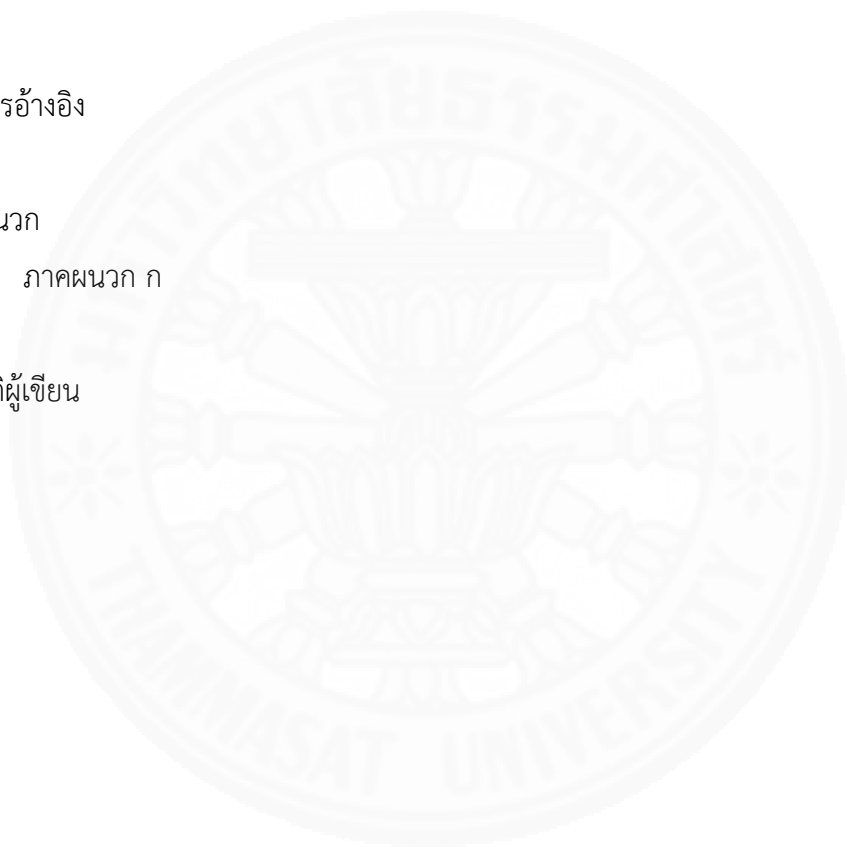
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์งานวิจัย	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่	5
1.4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา	5
1.4.3 ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.6 นิยามศัพท์	6

บทที่ 2	วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1	แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)	9
2.1.1	ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)	9
2.1.2	รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	9
2.1.3	การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย	14
2.2	แนวคิดพื้นฐานด้านสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ	20
2.2.1	มิติของสุขภาพ	20
2.2.2	การส่งเสริมสุขภาพ	21
2.3	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว	26
2.4	นโยบายของการเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)	28
2.5	ลักษณะสถานที่ที่มีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	30
บทที่ 3	วิธีการวิจัย	34
3.1	ขอบเขตการศึกษา	34
3.1.1	ขอบเขตด้านประชากร	36
3.2	รูปแบบการศึกษา	37
3.2.1	การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)	37
3.2.2	การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)	37
3.2.3	การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
3.3	การกำหนดขนาดตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกตัวอย่าง	38
3.3.1	การวิเคราะห์หาความแตกต่างของความสำคัญ ค่าเฉลี่ยตัวแปร จำแนกตามกลุ่มต่าง ๆ	39
3.3.2	ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis)	41
3.4	กรณีศึกษา	41
3.4.1	การศึกษาลักษณะทางกายภาพของศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ	42
3.5	การรวบรวมข้อมูล	43
3.6	ระยะเวลาการดำเนินการ	43

บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	44
4.1 วิเคราะห์กรณีศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบกิจกรรม	44
4.1.1 การวิเคราะห์กรณีศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ในต่างประเทศ	45
4.2 การวิเคราะห์แบบสอบถาม	64
4.2.1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และด้านพฤติกรรม	64
4.2.2 การวิเคราะห์ความสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่อกิจกรรมในโครงการ	72
4.3 วิเคราะห์รูปแบบศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ	96
4.3.1 วิเคราะห์สถานที่ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ	96
4.3.2 วิเคราะห์รายละเอียดศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ	100
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	107
5.1 สรุปคุณลักษณะและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย	107
5.1.1 ผลการศึกษาข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์	107
5.1.2 สรุปผลการศึกษาภาพรวมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	108
5.1.3 สรุปความสนใจรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	108
5.1.4 สรุปความสัมพันธ์ของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	110
5.2 สรุปกรณีศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในต่างประเทศ	111
5.2.1 สรุปรายละเอียดโครงการศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ในต่างประเทศ	111
5.2.2 สรุปรายละเอียดภายในอาคารพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health & Wellness)	112
5.2.3 สรุปเกณฑ์ในการเลือกสถานที่โครงการศูนย์กลางบริการเพื่อ การส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย	113
5.3 สรุปรูปแบบศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย	115

5.3.1 การเลือกสถานที่ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย	115
5.3.2 รูปแบบกิจกรรมภายในศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ในประเทศไทย	117
5.4 ข้อเสนอแนะและข้อจำกัดในกรวิจัย	119
5.4.1 ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์จากผลการวิจัย	119
5.4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป	120
5.4.3 ข้อจำกัดงานวิจัย	120
รายการอ้างอิง	121
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	124
ประวัติผู้เขียน	130

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	สรุปจำนวนผู้รับบริการชาวต่างชาติ ระหว่าง พ.ศ. 2546 – 2557	2
2.1	จำนวนสถานประกอบการสปาและนวดเพื่อสุขภาพที่ได้มาตรฐานปี 2558	15
2.2	จำนวนผู้ประกอบการแพทย์แผนไทย ปี 2553 - 2556	16
2.3	องค์ประกอบศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ที่เป็นการบริการอย่างครบวงจร	29
2.4	ลักษณะในการกำหนดศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	31
3.1	เกณฑ์การแปลความหมายความสำคัญของปัจจัย	40
3.2	เกณฑ์การแปลผลคะแนนความสำคัญเฉลี่ย	41
3.3	กรณีศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ในต่างประเทศ	42
4.1	แสดงการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่ 1	48
4.2	แสดงการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่กิจกรรมของกรณีศึกษาที่ 1	48
4.3	แสดงการวิเคราะห์กรณีศึกษา 2	54
4.4	แสดงการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่กิจกรรมของกรณีศึกษาที่ 2	54
4.5	แสดงการวิเคราะห์กรณีศึกษา 3	61
4.6	แสดงการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่กิจกรรมของกรณีศึกษาที่ 3	62
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความสนใจรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	70
4.8	แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตามเพศ อายุ	73
4.9	แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตามอาชีพ โรคประจำตัว	76
4.10	แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตามเงินเดือน	80
4.11	แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตามประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	83

4.12	แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม พักค้างคืน ระยะเวลาพักแรม	86
4.13	แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ลักษณะผู้ร่วมทาง	90
4.14	แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน	93
4.15	แสดงการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบพื้นที่กิจกรรมและที่ตั้ง	96
4.16	แสดงการวิเคราะห์อาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ	98
4.17	ผลการวิเคราะห์การคัดเลือกสถานที่ด้วยนโยบายศูนย์กลางบริการเพื่อการ ส่งเสริมสุขภาพ	101
4.18	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการเลือกสถานที่ ของจังหวัดที่มีนโยบายศูนย์กลาง บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ	104
5.1	แสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่	115
5.2	รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ในประเทศไทย	117

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงการท่องเที่ยวแบบ Wellness Tourism จำแนกเป็นรายภูมิภาค	3
1.2 แสดงมูลค่าทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Wellness Tourism)	4
2.1 แสดงภาพความต่อเนื่องของบริการสุขภาพ (Health Continuum)	12
2.2 แสดงภาพอัตราร้อยละนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำแนกตามวัตถุประสงค์	17
4.1 The Center For Healthy Living (CHLs)	45
4.2 ภาพโครงการ MOORINGS PARK	46
4.3 ผังอาคารพื้นที่บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในโครงการ The Center For Healthy Living (Chls) At Moorings Park	47
4.4 ภาพโครงการ The Point and Pavilion	51
4.5 ผังโครงการ C. C. Young	52
4.6 ผังอาคารพื้นที่บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในโครงการ C. C. Young	53
4.7 ภาพโครงการ Willow Valley	57
4.8 ภาพผังโครงการ Willow Valley	58
4.9 ผังอาคารชั้น 1 พื้นที่บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในอาคาร Cultural Center	59
4.10 ผังอาคาร ชั้น 2 พื้นที่บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในอาคาร Cultural Center	60
4.11 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ	65
4.12 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา	66
4.13 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อาชีพ เงินเดือน	67
4.14 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม โรคประจำตัว	68
4.15 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	69
4.16 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม พักค้างคืน ระยะเวลาพักผ่อน	70
4.17 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ลักษณะผู้ร่วมทาง ค่าใช้จ่าย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคนต่อวัน	70

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางบริการด้านสุขภาพนานาชาติ (International Medical Hub) ชั้นนำของโลกซึ่งเป็นนโยบายเพื่อตอบสนองต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) เป็นแนวโน้มที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก และส่งผลให้เกิดการขยายตัวของ การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์หรือเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) ที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศไทย โดย กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นดัง (ตารางที่ 1.1) การพัฒนาศูนย์กลางบริการด้าน สุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) สามารถช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริการด้านสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์หรือเชิง สุขภาพ ในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลมีแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ. 2547-2551) เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ เป็นศูนย์กลางการรักษาด้านสุขภาพของเอเชีย (Center of Excellent Health Care of Asia) จาก แผนพัฒนานี้ทำให้ชาวต่างชาติให้ความสนใจเข้ารับบริการบริการด้านสุขภาพในประเทศไทยเป็นจำนวน มาก และเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล โดยเพิ่มมูลค่าผลผลิตด้วยฐานความรู้และการ สร้างเอกลักษณ์การบริการให้โดดเด่น ชาวต่างชาติให้ความสนใจเข้ามาใช้บริการทางการแพทย์ใน ประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี พ.ศ. 2559 กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศเป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) การเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) อย่างครบวงจร (2) การเป็น ศูนย์กลางบริการสุขภาพ (Medical Service Hub) ที่ต่อยอดกับระบบสปา ระบบการทำงานเพื่อ สร้างสุขภาพ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ถือเป็นจุดแข็งของประเทศไทยและเป็นจุดหนึ่งที่หลาย ประเทศเข้ามาใช้บริการ (3) การเป็นศูนย์กลางการศึกษา วิชาการและงานวิจัย (Academic Hub) ที่ เกี่ยวข้องกับสุขภาพ และ (4) ศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product Hub) (กรมสนับสนุนบริการ สุขภาพ, 2559)

ตารางที่ 1.1

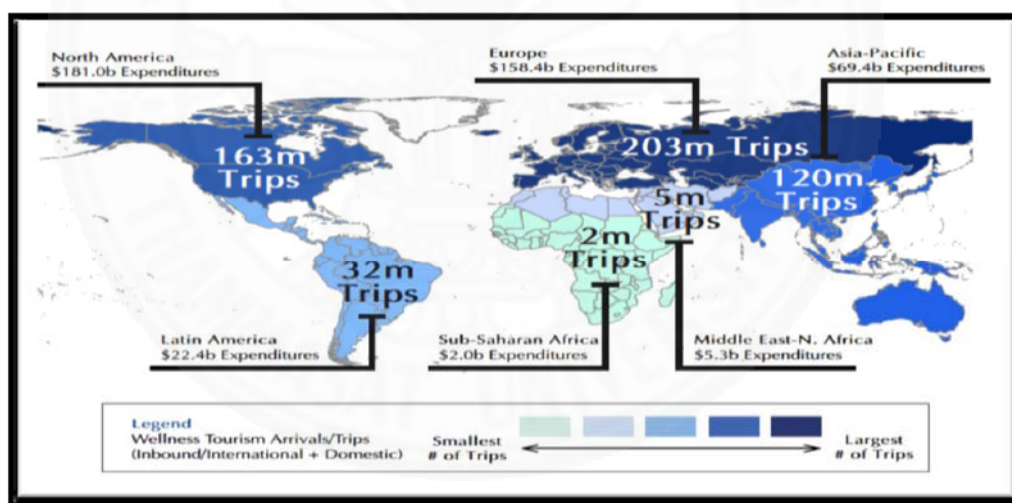
สรุปจำนวนผู้รับบริการชาวต่างชาติ ระหว่าง พ.ศ. 2546 – 2557

พ.ศ.	จำนวน (ครั้ง)
2546	973,532
2547	1,103,095
2548	1,249,948
2549	1,330,000
2550	1,373,807
2551	1,363,295
2552	695,779
2553	934,587
2554	954,107
2555	1,127,755
2556	1,426,159
2557	1,200,000

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2555 และจากข้อมูลประมาณการของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ พ.ศ. 2555 – 2557 (จัดเก็บจากโรงพยาบาลขนาดใหญ่จำนวน 30 แห่ง)

ปัจจุบันในประเทศไทยมีบริการทางสุขภาพที่มีชื่อเสียง และก้าวหน้าสู่มาตรฐานสากล จนเป็นที่นิยม ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกเป็นลำดับต้น ๆ สร้างรายได้จากบริการสุขภาพและบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนำรายได้เข้าประเทศไม่ต่ำกว่า 1 แสนล้านบาท นับตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา จากการที่ภาครัฐของไทยกำหนดให้ไทยเป็นศูนย์กลางรักษาด้านสุขภาพของเอเชียตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ประกอบกับกระแสการตื่นตัวของประชากรโลก ที่ให้ความสนใจด้านการดูแลรักษาสุขภาพมากขึ้น ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเทศไทย โดยข้อมูลสถิติตลาดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลกมีมูลค่า 1.6 ล้านล้านบาท ขยายตัวปีละเกือบ 10 เปอร์เซ็นต์ ช่วยสร้างรายได้ให้กลุ่มผู้ประกอบการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2559) การท่องเที่ยวปกติโดยทั่วไป มีมูลค่าประมาณ 3.2 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะเป็นกลุ่มที่นิยมท่องเที่ยวแล้ว ต้องการทำให้สุขภาพดีขึ้นด้วย โดยมีสปาเป็นบริการที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประเภทนี้

เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะมีคุณภาพ และการใช้จ่ายสูงกว่านักท่องเที่ยวประเภทอื่น โดยเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 130 และมีแนวโน้มให้ความนิยมมาท่องเที่ยวแถบเอเชียและแปซิฟิกมากขึ้น คาดว่าจะมีการเติบโตประมาณร้อยละ 9.1 จนถึง ปี 2017 (มูลค่า 678.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) ทำให้แต่ละประเทศสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2559) โดยการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพระดับโลก (Global Wellness Tourism) มีมูลค่าสูงประมาณ 438.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (The Global Wellness Tourism Economy, 2013) หากเปรียบเทียบในระดับโลกการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) มีมูลค่าสูงกว่าการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) 7-8 เท่า (รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว, 2559) ประเทศไทยควรผลักดันการพัฒนาในด้านการเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) เป็นบริการที่สามารถตอบสนองนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้หลากหลาย และมีมูลค่าทางการตลาดโลกที่สูง และประเทศไทยมีทรัพยากรที่สอดคล้องในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ เช่น แหล่งน้ำพุร้อน นวดแผนไทย เป็นต้น

ภาพที่ 1.1 แสดงการท่องเที่ยวแบบ Wellness Tourism จำแนกเป็นรายภูมิภาค. จาก *The Global Wellness Tourism Economy*, 2556

The examples provided in each sub-category are illustrative and not exhaustive.

ภาพที่ 1.2 แสดงมูลค่าทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Wellness Tourism) ในตลาดโลก. จาก *The Global Wellness Tourism Economy*, 2556

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย ให้เอื้อต่อการใช้งานของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยเพื่อส่งเสริม รวมทั้งเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลที่สอดคล้องกับการดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

1.2 คำถามวิจัย

1.2.1 คุณลักษณะและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประชาชนในประเทศไทยเป็นอย่างไร

1.2.2 ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ในประเทศไทยเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์งานวิจัย

- 1.3.1 ศึกษาคุณลักษณะและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย
- 1.3.2 ศึกษากรณีศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในต่างประเทศ
- 1.3.3 เสนอรูปแบบศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่

วิธีการคัดเลือกกรณีศึกษามีดังนี้

คัดเลือกมาจากหนังสือ Centers for HEALTHY LIVING : Providing Whole-Person Wellness to Seniors , 2016 โดย Perkins Eastman กล่าวว่าศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพเป็นอาคารรูปแบบใหม่ที่ช่วยสนับสนุนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผ่านทุกมิติการส่งเสริมสุขภาพ โดยเป็นอาคารสำหรับ สร้างพื้นที่ปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้คน การดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การรักษาพยาบาล การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การให้คำปรึกษา การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ การบรรยายด้านการศึกษา การเรียนรู้ด้านศิลปะ การออกกำลังกาย สปาและความงาม

เหตุผลในการเลือกศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพกำลังได้รับการพัฒนาทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อช่วยลดช่องว่างระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับหน่วยงานการดูแลสุขภาพ โดยการพัฒนามากกว่า คลินิกหรือพื้นที่ออกกำลังกาย เพื่อสร้างพื้นที่รองรับ 4 รูปแบบ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย 2) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต 3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม 4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ

1.4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

- 1.4.2.1 เนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- 1.4.2.2 รายละเอียดและปัจจัยในการเลือกสถานที่ที่จะพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

1.4.3 ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนาให้ประเทศไทยในด้านการเป็นศูนย์กลางธุรกิจบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

1.5.2 สถานบริการส่งเสริมสุขภาพสามารถนำเอาข้อเสนอแนะไปใช้ในการตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงพื้นที่สถานบริการ รวมทั้งยังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มากขึ้นที่เข้ามาใช้บริการบริการโดยสมบูรณ์

1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

คือ โครงการบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพครบวงจร ครอบคลุม การป้องกัน (Prevention) การส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) และการมีสุขภาพที่ดีแข็งแรงสมบูรณ์ (Wellness) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในโครงการ ได้แก่ นวดไทยเพื่อสุขภาพ สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย สปาน้ำพุร้อน สปาทางการแพทย์ (Medical Spa) เพื่อบำบัดรักษาสุขภาพและความสวยงาม เช่น ศัลยกรรมตกแต่งความงาม การบำบัดด้วยสมุนไพร นวดกดจุด ฝังเข็ม เป็นต้น และสถานที่ตากอากาศเพื่อสุขภาพ (Health Resort) (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560)

1.6.2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)

คือ การท่องเที่ยวที่มีแรงจูงใจหรือจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ หรือบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ หรือเป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน โดยมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

1.6.3 การส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion)

คือ กระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนเพิ่มสมรรถนะในการควบคุมปัจจัยกำหนดสุขภาพและพัฒนาสุขภาพของตนเอง (ประเวศ วะสี, 2541)

1.6.4 การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism)

คือ การเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยแบ่ง เวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งหรือมีจุดมุ่งหมายโดยตรงไปทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือดูแลรักษาสุขภาพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีมาตรฐานด้านคุณภาพและปลอดภัยถูกต้องตามหลักวิชาการ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560)

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการศึกษาการพัฒนาพื้นที่สำหรับศูนย์กลางธุรกิจบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ในการทำวิจัย โดยมีหัวข้อที่ศึกษาดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)
 - 2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)
 - 2.1.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
 - 2.1.3 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย
- 2.2 แนวคิดพื้นฐานด้านสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ
 - 2.2.1 มิติของสุขภาพ
 - 2.2.2 การส่งเสริมสุขภาพ
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว
- 2.4 นโยบายการเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)
- 2.5 ลักษณะสถานที่ที่มีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ การเดินทางท่องเที่ยว เพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม เป็นตลอดจนการเรียนรู้วิถีชีวิต และพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และกิจกรรมรักษาฟื้นฟูสุขภาพ นักวิชาการบางคนให้ความสำคัญแก่สุขภาพใจด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551)

Gee, et al. (1989 อ้างใน Douglas, 2001: 262) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพว่าเป็นการเดินทางไปจุดหมายปลายทางในประเทศหรือในพื้นที่ธรรมชาติ เพื่อหลีกเลี่ยงจากความจำเจและเพื่อความสงบในจิตใจของนักท่องเที่ยวที่กังวลใจ

วรรณภา วงษ์วานิช (2546: 145) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวพักผ่อนไปท่ามกลางธรรมชาติ เรียนรู้วิถีการใช้พลังงานจากธรรมชาติมาบำบัดและเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง จิตใจสดชื่นแจ่มใสควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่นและนำสิ่งที่ได้รับมาปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

โดยสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่สถานที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และมีแรงจูงใจหรือจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพ หรือบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ หรือเป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน โดยมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

2.1.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.1.2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบ่งตามลักษณะสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการพักผ่อนควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแบ่งตามลักษณะสุขภาพของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ระดับ คือ (Ranee, 2017)

1) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่ได้อยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กำลังเป็นที่นิยมอย่างสูงทั่วโลก เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เริ่มให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพของตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในปัจจุบัน โดยการออก

กำลังกายและดูแลสุขภาพอย่างถูกวิธี เช่น การนั่งสมาธิ การฝึกโยคะ การฝึกไทเก๊ก การอาบน้ำแร่ หรือสปา การนวดแผนโบราณ การรับประทานสมุนไพร การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพและการพักผ่อนในที่ที่มีอากาศบริสุทธิ์ใกล้ธรรมชาติมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยมีสถานที่ให้บริการการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพหลายประเภทเช่น การนวดแผนโบราณที่วัดโพธิ์ การนั่งสมาธิในวัดสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นต้น

2) การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยว หรืออยู่ในระยะพักฟื้น การท่องเที่ยวลักษณะนี้นักท่องเที่ยวต้องการอากาศที่บริสุทธิ์อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและเป็นธรรมชาติรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพ และออกกำลังกายอย่างเบา ๆ เพื่อฟื้นฟูสุขภาพ สถานที่ท่องเที่ยวที่ให้บริการลักษณะนี้ เช่น ชิวาครมสถานพักตากอากาศชายทะเล เป็นต้น

3) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรคของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง เนื่องจากค่ารักษาพยาบาลในประเทศไทยถูกกว่าต่างประเทศ และประเทศไทยมีแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญ และมีมือหลายด้าน เช่น การทำทันตกรรม การเปลี่ยนสะโพก การเปลี่ยนข้อเข่าการผ่าตัดเพื่อเสริมความงาม เป็นต้น

2.1.2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบ่งตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์

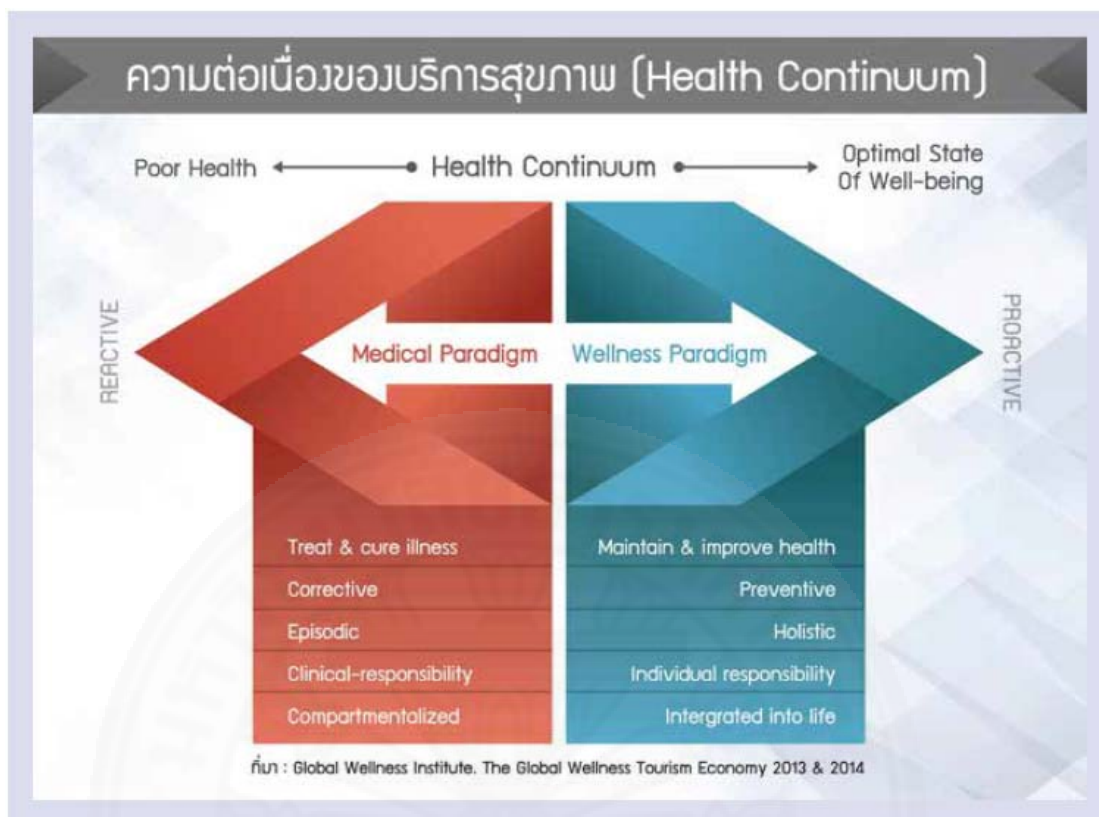
1) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) หรือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism)

หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ด้วยการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพทั้งในหรือนอกที่พักแรมอย่างถูกวิธี ตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง เช่น การอาบน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน การนวดแผนไทย การอบสมุนไพร การบริการสวดคนบำบัด (Aroma Therapy) และวาริบำบัด (Water Therapy) เป็นต้น จุดประสงค์หลักของการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ คือ การส่งเสริมบำรุงรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิต การบำบัดรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพตลอดจนการได้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสังสรรค์ทางสังคมเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีกับผู้อื่นในระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ และค่านิยมในการส่งเสริมและรักษาฟื้นฟูสุขภาพให้สมบูรณ์ด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น การสร้างเสริมสุขภาพด้วยตนเองนั้นสามารถแสดงออกมาในรูปแบบของการออกกำลังกายและการเล่นกีฬา การควบคุมน้ำหนักตัว การนิยมเลือกรับประทานอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การทำจิตใจให้สงบด้วยการฝึกปฏิบัติสมาธิและการใช้ยารักษาโรคจากสมุนไพรที่มีผลกระทบบ้างเล็กน้อย

2) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) หรือ การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism)

หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมบำบัดรักษาโรคหรือฟื้นฟูสุขภาพต่าง ๆ ที่หลากหลายตามหลักวิชาการ และมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง เช่น การตรวจร่างกาย รวมทั้ง การทำทันตกรรม การรักษาสุขภาพฟัน การผ่าตัดเปลี่ยนสะโพก การผ่าตัดเปลี่ยนข้อเข่า การผ่าตัดเสริมความงาม หรือการแปลงเพศ เป็นต้น ในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่มีคุณภาพมาตรฐาน หรือบางครั้งเรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงแพทย์ (Medical Tourism) กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประกอบด้วย กิจกรรมการท่องเที่ยวสุขภาพทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวสุขภาพทางวัฒนธรรม รวมถึงการปรับสมดุลของอาหาร การปรนนิบัติ เพื่อเพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ขจัดความเครียด และปรับความสมดุลให้แก่ร่างกาย เช่น กิจกรรมการนวด สปา การอาบน้ำแร่ หรือน้ำพุร้อน การฝึกปฏิบัติสมาธิ การลดความอ้วน การลดความเครียด การปรับปรุงรูปร่างให้สมส่วน การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นต้น ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสุขภาพที่เป็นธุรกิจหลักในการรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพ และสปาเพื่อความงาม ธุรกิจรีสอร์ทเพื่อสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนหรือน้ำแร่ ศูนย์สุขภาพ รวมทั้งโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลเพื่อสุขภาพ

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการทั้งสภาพทางกายภาพและบริการที่นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนอง เช่น สภาพแวดล้อมและความงดงามตามธรรมชาติและวัฒนธรรม สถานที่สงบและรื่นรมย์ เพื่อพักผ่อนในเวลาว่างจากภารกิจ บริการที่สะดวกสบายเพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียด ประโยชน์ในการพัฒนาสุขภาพและร่างกายและจิตใจโดยรวม ความรู้สึกปลอดภัยและการดูแลเอาใจใส่ การบำบัดด้วยน้ำ/น้ำพุร้อน การบริการด้วยบุคลากรที่มีทักษะและได้รับการฝึกอบรม และความคุ้มค่าเงิน

ภาพที่ 2.1 แสดงภาพความต่อเนื่องของบริการสุขภาพ (Health Continuum). จาก *The Global Wellness Tourism Economy*, 2556

2.1.2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในต่างประเทศ

สำหรับการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในต่างประเทศ อาทิ ประเทศเกาหลี ได้แบ่ง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพออกเป็น 4 รูปแบบ (Jeju Style Health Tourism Model, 2009)

รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก เช่น น้ำพุร้อน อบทราย เดินป่า โปรแกรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

รูปแบบที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนพื้นฐานของทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น อาทิ การรักษาโรค ความสวยความงาม ลดความอ้วน ให้การศึกษาเกี่ยวกับจิต

รูปแบบที่ 3 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนพื้นฐานองค์ความรู้ของชุมชน เช่น สมุนไพร ยาพื้นบ้าน หรืออาหารพื้นบ้าน

รูปแบบที่ 4 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเชิงบริการทางการแพทย์ เช่น การรักษาโรค ผ่าตัด ศัลยกรรม

2.1.2.4 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวอื่น ๆ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวอื่นที่คล้ายคลึงกัน และนักวิชาการบางคนนำมารวมกับการท่องเที่ยวอื่นที่เกี่ยวข้องกัน เช่น การท่องเที่ยวเชิงสปาและสุขภาพ (Spa and Health Tourism) (Hall, 2003) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพความงาม (Health and Wellness Tourism) (Erfurt-Cooper and Cooper, 2009) สปา (Spa) หมายถึงการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยวิถีธรรมชาติ โดยมีการใช้น้ำเป็นองค์ประกอบ ร่วมกับบริการอื่น ๆ เพื่อสร้างภาวะสมดุลของร่างกาย ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และพักผ่อนคลายเครียด สปาในต่างประเทศมักรวมอยู่ในแหล่งน้ำพุร้อนหรือน้ำแร่ เช่น Polynesian Spa ที่เมือง Rotorua ประเทศนิวซีแลนด์ สปาในประเทศไทยจะเน้นการให้บริการนวดแผนไทยเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้ศาสตร์การแพทย์แผนไทยเป็นกรอบความรู้ในการให้บริการสุขภาพที่ดี (Wellness) หมายถึง การดูแลสุขภาพที่ดีให้แข็งแรงสมบูรณ์ ซึ่งเป็นคำที่คล้ายคลึงกับคำว่าสุขภาพแต่เน้นสภาวะที่สมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย และสุขภาพความงาม ซึ่งเป็นแนวคิดที่ธุรกิจนวดสปาหรือสปาความงามมองว่ามีความสำคัญในลักษณะของแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มสุขภาพสุขภาพที่ดีที่มีความหมายหลายประการ เช่น (Cohen, 2008; Erfurt-Cooper and Cooper, 2009: 5)

- 1) แนวทางเพื่อการดูแลบำรุงรักษาสุขภาพที่เน้นการป้องกันความเจ็บป่วย เพื่อไม่ให้เจ็บป่วยและทำให้ชีวิตยืนยาว ซึ่งต่างกับคำว่าการรักษาโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นหลังจากการเจ็บป่วยแล้ว
- 2) สภาวะที่มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ โดยการดูแลเรื่องการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และการสร้างสุขนิสัยที่ดี เช่น ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่
- 3) สภาวะของร่างกายที่มีสุขภาพดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ
- 4) สภาพของการมีสุขภาพดีในลักษณะของแบบแผนชีวิตที่ส่งเสริมความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย

ดังนั้น การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพดี (Wellness Tourism) เป็นการท่องเที่ยวโดยมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ รวมถึงกิจกรรมประเภทผ่อนคลาย เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ การทำสปาเพื่อสุขภาพ การนวดเพื่อสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจใช้บริการเพื่อสุขภาพได้อย่างครบวงจรได้ในรีสอร์ทเพื่อสุขภาพ ศูนย์สุขภาพ และเดสทินเนชัน สปา (Destination Spa)

Erfurt-Cooper and Cooper (2009: 4) ยังจำแนกการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่รวมสุขภาพที่ดี กลายเป็น Health & Wellness Spa Tourism ที่นักท่องเที่ยวสามารถรับบริการด้านสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวสปาเพื่อสุขภาพและสปาในแหล่งน้ำแร่ หรือน้ำพุร้อน ซึ่ง

นักท่องเที่ยวสามารถประกอบกิจกรรมได้หลายลักษณะ กล่าวคือกิจกรรมในสปาเพื่อสุขภาพ ได้แก่ การเลือกและปรับแบบแผนชีวิต (Lifestyle Choice) การป้องกันความเจ็บป่วย (Prevention of Illness) เช่น การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพงาม เป็นต้น และการสร้างความตระหนักเรื่องสุขภาพ (Health Awareness) ส่วนกิจกรรมสปาในแหล่งน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน ได้แก่ วิทยาการอาบน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน (Thermalism Balneology) เพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียด การฟื้นฟูจากความเจ็บป่วย (Recovery from Illness) การพักผ่อนและนันทนาการ (Leisure and Recreation)

สรุปองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบหลักสำคัญ 2 ประการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) หรือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) คือ การท่องเที่ยว และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพอย่างถูกวิธี ตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐาน เช่น การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพงาม สปาในแหล่งน้ำแร่หรือน้ำพุร้อน เป็นต้น

2) การท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) คือ การท่องเที่ยว และกิจกรรมเชิงบริการทางการแพทย์อย่างถูกวิธี ตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐาน เช่น การตรวจร่างกาย การทำทันตกรรม การศัลยกรรมความงาม เป็นต้น

2.1.3 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยเป็นส่วนหนึ่งของการนำภูมิปัญญาตามแนวทางและศาสตร์ในการดูแลสุขภาพดั้งเดิมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการบริการทางสุขภาพ ส่งผลให้การบริการเชิงสุขภาพของไทยมีความหลากหลายและมีความโดดเด่น จนเป็นที่ยอมรับและรู้จักของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นแนวทางการดูแลสุขภาพองค์รวม การนำเอานวดไทย ฤาษีดัดตน การฟื้นฟูจิตใจ และร่างกาย ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพองค์รวม ตลอดจนการล้างพิษและการดูแลสุขภาพการกินตามธาตุเจ้าเรือนี่ทำให้การบริการทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมีบริบทเฉพาะ สามารถรองรับความต้องการในทุกระดับตั้งแต่ไฮเอนด์ (High-end) ไปจนถึงผู้ใช้บริการในระดับทั่วไป ซึ่งจะรวมการท่องเที่ยวประเภทนี้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการนำเที่ยวของกลุ่มทัวร์ และแพ็คเกจทัวร์ หรือการบริการเสริมของที่พัก อาทิ สปา รีสอร์ท ไรท์ริท รีสอร์ท เป็นต้น ซึ่งในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการดูแลสุขภาพเป็นหลักยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควรโดย

ส่วนใหญ่จะผนวกกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านอื่นเข้าด้วยกันแต่มีการดูแลสุขภาพไปด้วย อาทิ ทัวร์แพทย์แผนไทย ทัวร์อาหารสมุนไพรและทัวร์เกษตรธรรมชาติ ทัวร์สมุนไพรชนบท ทัวร์น้ำพุร้อนและอาบน้ำแร่ ทัวร์ฝึกสมาธิและบำเพ็ญภาวนา และทัวร์แหล่งธรรมชาติ

สปาเป็นบริการเชิงสุขภาพหลักของไทย เมื่อพูดถึงการบริการสุขภาพแล้วสปา มักเป็นการบริการแรกที่มีคนคิดถึง ธุรกิจสปาไทยเป็นบริการเชิงสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากตอบสนองความต้องการ และรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน ที่ให้ความใส่ใจในสุขภาพมากขึ้น ประกอบกับสปาไทยมีเอกลักษณ์ในการใช้ภูมิปัญญาไทย อยุธยา อยุธยา อยุธยา และการบริการที่เอาใจใส่ของคนไทย ทำให้ธุรกิจสปาของไทยเป็นที่นิยมจากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ส่งผลให้ธุรกิจสปาไทยสามารถเป็นแหล่งสร้างรายได้ของประเทศ และส่งผลต่อเนื่องไปถึงอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ สมุนไพรไทย การท่องเที่ยว การโรงแรม เป็นต้น ทั้งนี้สถานประกอบการสปาเพื่อสุขภาพที่ให้บริการในประเทศไทย จากการที่ธุรกิจสปาเป็นที่นิยมทั้งในหมู่ชาวไทยและนักท่องเที่ยว ส่งผลให้การบริการสปา มีความหลากหลาย โดยจากข้อมูลของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพพบว่าในปี 2558 ประเทศไทยมีสถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ได้รับรองมาตรฐานแล้ว 1,609 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นสปา 509 แห่ง นวดเพื่อสุขภาพ 1,070 แห่ง และนวดเพื่อเสริมสวย 30 แห่ง ซึ่งอยู่ในภูมิภาค 1,265 แห่ง ที่เหลืออีก 344 แห่ง อยู่ในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2.1

จำนวนสถานประกอบการสปาและนวดเพื่อสุขภาพที่ได้มาตรฐานปี 2558

จังหวัด	ณ ไตรมาสที่ 4 ปีงบประมาณ 2558						
	สปา		นวด		เสริมสวย		รวม
	รายใหม่	รายต่ออายุ	รายใหม่	รายต่ออายุ	รายใหม่	รายต่ออายุ	
รวมภูมิภาค	38	346	159	706	1	15	1,265
กรุงเทพ	48	77	84	121	8	6	344
รวม	86	423	243	827	9	21	1,609

หมายเหตุ: สำนักพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2558

ตารางที่ 2.2

จำนวนผู้ประกอบการแพทย์แผนไทย ปี 2553 - 2556

สาขาประกอบโรคศิลปะ (หน่วย:ราย)	2553	2554	Δ%	2555	Δ%	2556	Δ%
1. การแพทย์แผนไทย	49,038	45,197	10.5	56,875	4.9	57,036	0.3
1.1 เวชกรรมไทย	17,779	18,963	6.6	19,945	5.2	19,677	-1.3
1.2 เภสัชกรรมไทย	23,951	23,951	8.8	26,872	3.1	26,874	0.0
1.3 ผดุงครรภ์ไทย	6,780	7,273	7.3	7,692	5.8	7,735	0.8
1.4 นวดไทย	528	1,905	260.8	2,666	39.9	2,730	2.4
2. การแพทย์แผนไทย ประยุกต์	826	1,222	47.9	1,565	28.1	1,645	5.1
รวม	49,864	55,419	11.1	58,440	5.4	56,681	0.4

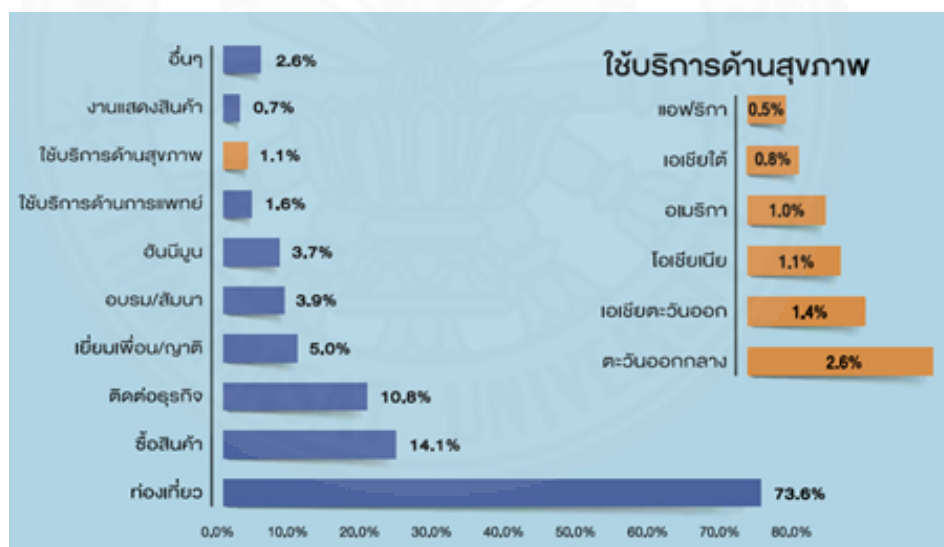
หมายเหตุ. สำนักพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2558

สปา บริการเชิงสุขภาพระดับไฮเอนด์ (High-end) มีชื่อเสียงและสร้างมูลค่าเพิ่มสูง ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยตนเองเพื่อ ใช้บริการในรูปแบบของ เดสติเนชัน สปา (Destination Spa) และเดย์ สปา (Day Spa) ที่ตั้งอยู่ในโรงแรมหรือในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันมีหลายแห่งที่ติดอันดับโลก และได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอย่างต่อเนื่อง อย่างเช่น โรงแรมเดอะสยาม จังหวัดกรุงเทพฯ เดอะซีเครท การ์เด้น ที่โรงแรมลานนาสมุย และเดอะพาววิลเลียน จังหวัดภูเก็ต ที่ได้รับการกล่าวถึงจาก Trip Advisor ว่าเป็นโรงแรมในประเทศไทยที่มีการให้บริการสปาที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว โดยโรงแรมเดอะสยามเป็นแห่งเดียวของไทยที่ติดอันดับของสปาในโรงแรมในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก 6 หรือการจัด 10 อันดับสปาไทยที่ติดอันดับโลกของ Booking.co.th ในปี 2559 ได้แก่ PhothalaiLeisure Park, Mulberry Spa, Divana Spa, The Oasis Spa, Spa Ten, Let's Relax Spa, Banyan Tree Spa, S Medical Spa , Pranali Wellness Spa และ Chiva Som ซึ่งส่วนใหญ่เป็น เดย์ สปา (Day Spa)

นวดแผนไทย เป็นอีกหนึ่งทางเลือกของบริการเชิงสุขภาพที่โดดเด่น นวดแผนไทยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยที่มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการนวดเพื่อแก้อาการและผ่อนคลาย โดยการแก้อาการจะเป็นการนวดเพื่อการรักษา ในขณะที่การนวดผ่อนคลายเป็นรูปแบบการ

นวดที่ได้รับความนิยมในหมู่ท่องเที่ยว พบว่าในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของไทยจะมีสถานบริการนวดแผนไทยอยู่เกือบทุกที่ จำนวนผู้ประกอบการด้านการแพทย์แผนไทย ซึ่งมีนวดไทยเป็นส่วนหนึ่งของการแพทย์แผนไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 49,864 ราย เพิ่มขึ้นเป็น 58,681 รายในปี พ.ศ. 2556 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 17.7)

การแพทย์แผนทางเลือกอีกทางเลือกสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย จากข้อมูลกรมสนับสนุนบริการสุขภาพในปี พ.ศ. 2553 มีผู้ประกอบการการแพทย์แผนทางเลือกจำนวน 4,810 ราย เพิ่มขึ้นเป็น 7,739 ราย ในปี 2558 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 60.9) โดยปัจจุบันการรักษาแบบแพทย์แผนทางเลือกได้รับความสำคัญจากคนทั่วโลกมากขึ้น และเห็นได้ทั่วไปในการนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการรักษาทางการแพทย์แบบป้องกัน และการแพทย์ผสมผสานระหว่างการแพทย์แผนใหม่กับการแพทย์แผนทางเลือก เช่น การอาบน้ำร้อน การใช้น้ำทะเลบริสุทธิ์มากระตุ้นการไหลเวียนของโลหิต (Thalassotherapy) รีสอร์ทเพื่อสุขภาพ การทำสปาเชิงการแพทย์ (Medical Spa) การทดสอบดีเอ็นเอ และการตรวจร่างกายประจำปี ซึ่งเป็นกิจกรรมคาบเกี่ยวระหว่างการป้องกันและการรักษา

ภาพที่ 2.2 แสดงภาพอัตราร้อยละนักท่องเที่ยวต่างชาติจำแนกตามวัตถุประสงค์. จาก สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558

แม้บริการเชิงสุขภาพจะมีหลากหลาย แต่ยังมีขนาดทางตลาดเล็กกว่าการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ค่อนข้างมาก ซึ่งสวนทางกับแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของโลก สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ดำเนินการสำรวจพฤติกรรมการใช้บริการด้านการแพทย์และบริการด้านสุขภาพอื่น ๆ เมื่อปี พ.ศ. 2554 พบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติมีวัตถุประสงค์หลักในการ

เดินทางมาประเทศไทยเพื่อใช้บริการเชิงสุขภาพหรือนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourists) มีเพียงร้อยละ 1.1 โดยภูมิภาคที่มีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์หลักในการมาใช้บริการด้านสุขภาพสูงสุด ได้แก่ ภูมิภาคตะวันออกกลาง (ร้อยละ 2.6) รองลงมาได้แก่ เอเชียตะวันออก (ร้อยละ 1.4) โอเชียเนีย (ร้อยละ 1.1) อเมริกา (ร้อยละ 1.0) เอเชียใต้ (ร้อยละ 0.8) แอฟริกา (ร้อยละ 0.5) และยุโรป (ร้อยละ 0.3) อย่างไรก็ตามแม้กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยจะมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้บริการด้านสุขภาพเป็นส่วนน้อยแต่เมื่อเดินทางมาประเทศไทยแล้วพบว่า นักท่องเที่ยวมีการใช้บริการเชิงสุขภาพสูงถึงร้อยละ 46.2 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด

จากการประมาณการจำนวน และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ใช้บริการเชิงส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้ผลการสำรวจนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติดังกล่าวข้างต้น สามารถประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประมาณ 25,090 ล้านบาท ในปี 2558 โดยส่วนใหญ่เป็นบริการประเภทสปา และนวดแผนไทยซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของศูนย์วิจัยกสิกรไทย และเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) ซึ่งคาดว่าจะมีมูลค่าประมาณ 100,000 ล้านบาทจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทยโตกว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพถึง 4 เท่าซึ่งตรงกันข้ามกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของโลกที่พบว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโตกว่า การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ประมาณ 7.3 เท่า เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ของประเทศไทยนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ที่มีกำลังเงินทุน มีความสามารถในการบริหารจัดการมีมาตรฐานการให้บริการสูง สามารถทำตลาดด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องพึ่งพากรัฐมากนัก ในขณะที่ผู้ให้บริการเชิงสุขภาพส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดมากมายดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว จึงเป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ให้บริการขนาดเล็กทั้งในด้านมาตรฐานการให้บริการ และการบริหารจัดการอย่างจริงจัง

2.1.3.1 ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญการพัฒนาและขยายตลาดการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพของไทย (Wellness Tourism)

1) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ครบวงจร ทั้งผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ (ไม่รวมบริการด้านการแพทย์) ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การให้บริการ การตลาด การบริหารงานบุคคลเพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการ ลดการแข่งขันด้านราคา

2) การพัฒนามาตรฐานการให้บริการ โดยมีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการที่ขาดความพร้อมเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐาน เช่น การจัดหาผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำการพัฒนามาตรฐาน การจัดหาสินเชื่อเงินผ่อนปรน เพื่อสนับสนุนการปรับปรุงสถานบริการและจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็น และได้มาตรฐานการอบรมให้ความรู้ เป็นต้น

3) กำหนดหลักเกณฑ์ด้านราคาและมาตรฐาน เพื่อลดการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการจนมีผลต่อการรักษามาตรฐานการให้บริการและราคาการบริการ ซึ่งเป็นช่องทางในการเกิดบริการแฝงที่ไม่พึงประสงค์ ที่มีผลต่อภาพรวมของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4) สร้างภาพลักษณ์ที่ดีในอาเซียน การประกวด โดยการประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์ที่ดีในอาเซียน นำตัวอย่างผู้ประกอบการความสำเร็จมาเป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อจูงใจให้เข้าสู่อาเซียนนี้มากขึ้นลดการขาดแคลนบุคลากร

5) ศึกษาและประเมินความต้องการแรงงาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแรงงาน ควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรฐานหลักสูตรตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และพัฒนามาตรฐานของบุคลากรให้มีคุณภาพตามความต้องการ และมีจำนวนเพียงพอที่จะรองรับการขยายตัวของบริการเชิงสุขภาพในปัจจุบันและอนาคต

6) พัฒนาบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน โดยการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยเพื่อนำองค์ความรู้ หรือทรัพยากรของชุมชนมาต่อยอดพัฒนามาตรฐานการให้บริการเชิงสุขภาพชุมชนตลอดจนการสร้างชุมชนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด และการเน้นการบริการเชิงสุขภาพแบบอนุรักษ์ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการสร้างมูลค่าเพิ่ม

7) พัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health City) ในจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อเป็นต้นแบบการส่งเสริม และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนและสร้างมูลค่าเพิ่ม

8) ส่งเสริม และสนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศูนย์สมุนไพรเพื่อการท่องเที่ยว ศูนย์บริการเชิงสุขภาพแบบสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างมูลค่า อาทิ การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่โดดเด่นแบบผสมผสานในระดับจังหวัดและภูมิภาค การบริการเชิงสุขภาพที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม โยคะสมาธิ อาหารเพื่อสุขภาพเพื่อให้บริการแก่ชาวต่างชาติ เป็นต้น

9) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้มาตรฐาน และจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอื่น ๆ เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้กับชุมชน

10) ส่งเสริม และสนับสนุนด้านการตลาดแก่ผู้ประกอบการเชิงสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

10.1) สนับสนุนการจัดทำเว็บไซต์กลางเพื่อการบริการด้านสุขภาพของประเทศไทยให้มีหลากหลายภาษา เพื่อเป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านบริการสุขภาพของประเทศไทยสำหรับเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และซื้อขายบริการด้านสุขภาพ

10.2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยและร่วมงานแสดงสินค้ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อให้ผู้ให้บริการด้านสุขภาพนำเสนอขายบริการด้านสุขภาพแก่ตัวแทนชายหรือผู้ที่สนใจ

2.2 แนวคิดพื้นฐานด้านสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ

2.2.1 มิติของสุขภาพ

คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ (2544: 27-28) ได้นิยามความหมายของสุขภาพตามนิยามแนวคิดหลักของการพัฒนาสุขภาพ ในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติได้ให้ความหมายของคำว่าสุขภาพไว้ว่าสุขภาพ คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์และมีดุลยภาพทั้งทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ โดยมีมิติของสุขภาพในองค์ประกอบสุขภาพทั้ง 4 ด้าน ใน 4 มิติ ดังนี้

1) การส่งเสริมสุขภาพ เป็นกลไกการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และสุขภาพศีลธรรม

2) การป้องกันโรค ได้แก่ มาตรการลดความเสี่ยงในการเกิดโรค รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันเฉพาะโรค ด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา เพื่อมิให้เกิดโรคร่างกาย โรคจิต โรคสังคม และโรคศีลธรรม

ทั้ง 1) การส่งเสริมสุขภาพ และ 2) การป้องกันโรคนี้ เราเรียกรวมกันว่า "การสร้างสุขภาพ" โดยให้ทำก่อนเกิดโรค

3) การรักษาโรค เมื่อเกิดโรคขึ้นแล้ว เราต้องเร่งวินิจฉัยโรคว่าเป็นโรคอะไร แล้วรีบให้การรักษาด้วยวิธีที่ได้ผลดีที่สุดและปลอดภัยที่สุดเท่าที่มนุษย์จะรู้จะสามารถให้การบริการรักษาได้ เพื่อลดความเสียหายแก่สุขภาพ หรือแม้แต่เพื่อป้องกันมิให้เสียชีวิต

4) การฟื้นฟูสุขภาพ หลายโรคเมื่อเป็นแล้วก็อาจเกิดความเสียหายต่อการทำงานของระบบอวัยวะหรือทำให้พิการ จึงต้องเริ่มมาตรการฟื้นฟูให้กลับมามีสภาพใกล้เคียงปกติที่สุดเท่าที่จะทำได้

ทั้ง 3) การรักษาโรค และ 4) การฟื้นฟูสุขภาพนี้เราเรียกรวมกันว่า "การซ่อมสุขภาพ" ทำหลังจากเกิดโรคแล้ว

สรุปว่า ในมิติของสุขภาพมีความเชื่อว่าการสร้างสุขภาพ ให้กับประชาชนโดยการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคจะมีประสิทธิผลดีกว่าและประหยัดกว่า "การซ่อมสุขภาพ" "การสร้างสุขภาพ" เป็นมาตรการที่ประชาชนช่วยตัวเองได้มากกว่า "การซ่อมสุขภาพ" เมื่อประชาชนมีการเจ็บไข้ได้ป่วยหรือไม่สบายต้องไปรักษาพยาบาลถ้าไม่หายก็เสียชีวิต หรือหากมีความพิการเกิดขึ้นก็จะต้องมีการฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งต้องอาศัยคลินิกและโรงพยาบาลเป็นหลัก จะทำให้เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก

2.2.2 การส่งเสริมสุขภาพ

การส่งเสริมสุขภาพ เป็นกลไกการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และสุขภาพศีลธรรม (ประเวศ วะสี, 2541)

2.2.2.1 แนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพด้านร่างกาย หรือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย ประกอบด้วย

(1) สร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพ

(1.1) สร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย

(1.1.1) การให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เกิดขึ้นสาเหตุ อาการและอาการแสดง เช่น ปัญหาความเสื่อมของอวัยวะต่าง ๆ ปัญหาหมดประจำเดือน หรือชายวัยทอง

(1.1.2) คำแนะนำการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น และวิธีการชะลอความเสื่อมถอยของร่างกาย โดยเลือกอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อน และการผ่อนคลายความตึงเครียด

(1.2) ความรู้ดูแลสุขภาพ เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน

(1.3) การรักษาด้วยการแพทย์ทางเลือก เช่น การรักษาด้วยสมุนไพร การกดจุด การฝังเข็ม การใช้น้ำมันหอมระเหย การบำบัดด้วยโภชนาการและอาหาร ดนตรีบำบัด เป็นต้น

(2) คงไว้ซึ่งความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย

(2.1) การออกกำลังกาย

การออกกำลังกาย ควรเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ การออกกำลังกายสามารถแบ่ง ออกเป็น 3 ประเภท

(2.1.1) การออกกำลังกายที่เน้นพัฒนาระบบไหลเวียนโลหิต หัวใจ และปอด (Cardiovascular Respiratory Exercise) เช่น วิ่ง ว่ายน้ำ ปั่นจักรยาน เต้นแอโรบิก ฯลฯ เป็นการออกกำลังกายที่ทำให้ร่างกายเผาผลาญพลังงานได้เป็นอย่างดี

(2.1.2) การออกกำลังกายที่เน้นเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ (Resistance Exercise) เช่น การยกน้ำหนักหรือเล่นเวท หรือ วิดพื้น ซิตอัพ จะช่วยในเรื่องรักษามวลกล้ามเนื้อ เพิ่มการเผาผลาญขั้นต่ำให้กับร่างกาย

(2.1.3) การออกกำลังกายที่เน้นเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ (Flexibility Exercise) เช่น โยคะ พิลาทิส ไทชิ ชี่กง ฯลฯ ช่วยให้กล้ามเนื้อมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น

(2.2) การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ

(2.2.1) อาหารธรรมชาติ คือ อาหารที่ได้จากธรรมชาติ ไม่มีสารพิษและสิ่งแปลกปลอมเจือปนไม่ผ่านกระบวนการปรุงอันซับซ้อน

- อาหารลดคอเลสเตอรอล เช่น แอปเปิล อะโวคาโด ข้าวบาร์เลย์ ปลาและสัตว์น้ำที่มีเปลือก และ น้ำมันมะกอก
- อาหารชะลอวัย เช่น กะหล่ำปลี กีวี พริก มะม่วงและมะละกอ
- อาหารต้านมะเร็ง เช่น แอปริคอตและลูกพีช ผลไม้วงศ์แตง กะหล่ำดอก มะเขือยาว เต้าหู้และถั่วเหลือง
- อาหารลดความเครียด เช่น กล้วย เห็ด พาสต้า มะเขือเทศ ขนมหอม ฝรั่ง กล้วย ไข่ต้ม ไข่แดง

(2.2.2) ผลิตภัณฑ์ออกแกนิก (เกษตรอินทรีย์) คือ ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากพื้นฐานที่แท้จริงของธรรมชาติ โดยผลิตจากวัตถุดิบออกแกนิกทางการเกษตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 จากสารเคมีที่เป็นอันตรายและสามารถสะสมในร่างกายได้อีกร้อยละ 5 ที่เหลือสามารถเป็นสารสังเคราะห์ที่ไม่มีอันตรายและได้รับการรับรองแล้วว่าสามารถใช้ได้

(2.2.3) อาหารเสริมสุขภาพ จัดเป็น ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Dietary Supplement Products) ซึ่งหมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้รับประทานโดยตรง นอกเหนือจากการรับประทานอาหารหลัก ตามปกติมักจะอยู่ในลักษณะเป็นเม็ด แคปซูล ผง เกล็ด ของเหลว หรือลักษณะอื่น

- ผลิตภัณฑ์ชนิดโยอาหารสูง
- ผลิตภัณฑ์ชนิดแคลอรีต่ำ
- ผลิตภัณฑ์ชนิดแคลอรีสูง

(2.3) การตรวจสุขภาพ

(2.3.1) การตรวจสุขภาพประจำปี

- อายุ 35-59 ปี ได้แก่ วัดความดันโลหิต วัดส่วนสูง-น้ำหนักเพื่อค้นหาภาวะโภชนาการ (BMI) ตรวจไขมันในเลือด
- ชายอายุ 35 ปี หญิงอายุ 45 ปีขึ้นไป ตรวจน้ำตาลในเลือด
- คนอายุ 40 ปีขึ้นไป ในหญิงต้องตรวจมะเร็งปากมดลูกโดยทำ Pap smear และตรวจมะเร็งเต้านม

(2.3.2) การให้วัคซีนที่จำเป็น

- วัคซีนป้องกันบาดทะยักและคอตีบ ทุก 10 ปี
- วัคซีนป้องกันหัดเยอรมัน สำหรับหญิงวัยเจริญพันธุ์ ที่วางแผนจะตั้งครรภ์ (ให้ก่อนตั้งครรภ์)
- วัคซีนอื่น ๆ เช่น วัคซีนตับอักเสบบี วัคซีนไขหวัดใหญ่ วัคซีนไข้กาฬหลังแอ่น

(2.4) กิจกรรมการให้บริการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย / ความงาม

(2.4.1) การนวดแผนไทย เป็นวิธีบำบัดรักษาโรคของไทยที่มีมาแต่ดั้งเดิม เป็นการบรรเทาอาการปวดเมื่อย ฟกช้ำ ด้วยการสัมผัสจับต้อง

(2.4.2) การนวดเท้า เป็นวิธีการนวดและการกดจุดบนเท้ามีผลต่ออวัยวะอื่น ๆ การนวดเท้าแบบไทยเป็นการนวดโดยรวมเพื่อกระตุ้นเส้นสายให้ลมเดินสะดวก

(2.4.3) การอบ หรือ ประคบสมุนไพร การบำบัดรักษาร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ด้วยกรรมวิธีอบไอน้ำผสมกลิ่นหอมจากพืชสมุนไพรหรือกรรมวิธีประคบร้อนจากพืชสมุนไพร

- การอบสมุนไพร เป็นการอบตัวด้วยไอน้ำที่ได้จากการต้มสมุนไพร

- การประคบสมุนไพร การนำสมุนไพรสดที่มีตัวยาสสำคัญ ห่อใส่ผ้ารวมกัน เพื่อให้เกิดน้ำมันหอมระเหย ผสานกับความร้อนด้วยตัวยาทามสรรพคุณของสมุนไพร

(2.4.4) สูดคนธบำบัด (Aroma Therapy) การบำบัดรักษาร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ด้วยกลิ่นหอม จากน้ำมันหอมระเหย (Essential Oil หรือ Volatile Oil)

- การสูดดมโดยตรง
- การผสมน้ำ โดยการเติมน้ำมันหอมระเหยลงในอ่างอาบน้ำ
- การใช้กับผิวน้ำโดยตรง

(2.4.5) การบริการอาบน้ำแร่

- แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ได้รับการส่งเสริม เช่น น้ำแร่ (Mineral Water) ที่พบในรูปของน้ำพุร้อน หรือ บ่อน้ำร้อน

(2.4.6) วารีบำบัด (Water Therapy) กิจกรรมสร้างเสริมและบำบัดรักษาสุขภาพโดยวิธีการสร้างความสมบูรณ์แข็งแรงและเพิ่มสมรรถภาพที่ดีของร่างกายด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ

- การออกกำลังกายในน้ำ เช่น กิจกรรมแอโรบิกในน้ำ ไฮโดรเทอราปี (Hydrotherapy)
- ไฮโดร-แอโรบิก (Hydro-aerobics) โดยการออกกำลังกายในสระน้ำที่มีระดับน้ำสูงเพียงแค่หน้าอกและเป็นพื้นสระน้ำแบบระนาบเดียวกันทั้งหมด
- การอาบน้ำร้อนน้ำเย็นสลับกัน การอาบน้ำอุ่น ทำให้ระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำงานช้าลง

(2.4.7) การฝึกกายบริหารท่าฤๅษีตัดตน วิธีการทำให้ร่างกายเกิดการเคลื่อนไหวที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการใช้พลังงานขับเหงื่อออกมา โดยให้มีความสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การตัดตนยังอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างท่าทางการเคลื่อนไหวกับการหายใจเป็นหลักสำคัญ จึงต้องมีการนั่งสมาธิร่วมด้วย

- การฝึกสมาธิแนวพุทธศาสนา (Buddhist Meditation) สร้างความสงบเยือกเย็นของจิตใจ หรือ การนั่งวิปัสสนาบำเพ็ญภาวนา เช่น ในวัดป่าธรรมชาติ โดยมีการให้คำปรึกษาแนะนำวิธีปฏิบัติสมาธิอย่างถูกต้อง

- การศึกษาเรียนรู้ปรัชญาชีวิตและจิตวิญญาณ ทำให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์และมีภูมิคุ้มกันโรคทาง

(2.4.8) การบริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ

- อาหารเพื่อสุขภาพ
- อาหารและเครื่องดื่มสมุนไพร การนำสมุนไพรมาปรุงเป็นอาหารและเครื่องดื่มที่ให้ประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจ

(2.4.9) การบริการผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม การนำสารสกัดจากสารธรรมชาติและสมุนไพรมาใช้ในการผลิตเครื่องสำอาง

2.2.2.2 แนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพด้านจิตอารมณ์ (ปัญญา) หรือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต

คือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดสภาวะจิตใจที่มีความสุข ร่าเริง

(1) พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น

- (2) สร้างเสริมเทคนิคการจัดการความเครียด
- (3) สร้างเสริมสุขภาพจิตหญิงวัยหมดประจำเดือนและชายวัยทอง
- (4) ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีและให้กำลังใจในการเผชิญปัญหา

2.2.2.3 แนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพด้านสังคม หรือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม

คือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชน

- (1) ส่งเสริมการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม เช่น การใช้ชีวิต การเตรียมตัวมีคู่ชีวิต การปรับตัวเข้ากับคู่ครอง
- (2) ส่งเสริมความผูกพันในครอบครัว
- (3) ส่งเสริมการบริหารเวลาที่เหมาะสม

2.2.2.4 แนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ หรือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ

คือ กิจกรรมที่ทำให้เกิดสภาวะที่สงบ การเข้าถึงพระรัตนตรัยหรือการเข้าถึงพระเจ้าเป็นเจ้า เป็นต้น

- (1) ส่งเสริมการมีที่พึ่งทางจิตวิญญาณ
- (2) ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา

สรุปว่าพื้นที่กิจกรรมของแนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพทั้ง 4 ด้าน

1) รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย ประกอบไปด้วยการออกกำลังกาย เช่น การวิ่ง ว่ายน้ำ ปั่นจักรยาน เต้นแอโรบิค เป็นต้น จะเป็นพื้นที่กิจกรรม เช่น ลู่วิ่ง สระว่ายน้ำ ฟิตเนส ลานกิจกรรมเอนกประสงค์ เป็นต้น การรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพจะเป็นพื้นที่กิจกรรม เช่น ห้องรับประทานอาหารเช้า ศูนย์ฝึกสอนทำอาหาร เป็นต้น การตรวจสุขภาพจะเป็นพื้นที่กิจกรรม รูปแบบของสถานพยาบาลขนาดเล็ก เป็นต้น การสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพจะเป็นพื้นที่กิจกรรม เช่น ห้องเรียน นิทรรศการ โรงภาพยนตร์ พื้นที่กิจกรรม เป็นต้น และกิจกรรมการให้บริการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย เช่น การนวด บริการอาบน้ำแร่ สุวคนธ์บำบัด (Aroma Therapy) เป็นต้น

2) รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต ประกอบไปด้วยการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน สร้างเสริมเทคนิคการจัดการความเครียด จะเป็นพื้นที่กิจกรรม คล้ายกับการสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพ จะเป็นพื้นที่กิจกรรม เช่น ห้องเรียน นิทรรศการ โรงภาพยนตร์ พื้นที่กิจกรรม เป็นต้น

3) รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม ประกอบไปด้วยการส่งเสริมการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม ส่งเสริมความผูกพันในครอบครัว จะเป็นพื้นที่กิจกรรมที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กัน เช่น ลานกิจกรรม โรงภาพยนตร์หรือโรงละคร คาเฟ่ ห้องรับประทานอาหารเช้า เป็นต้น

4) รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ ประกอบด้วยการส่งเสริมการมีที่พึ่งทางจิตวิญญาณ ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา เช่น พื้นที่นั่งทำสมาธิ ศาลาการเปรียญไว้สำหรับการฟังธรรมคล้ายลานกิจกรรม

จะสังเกตได้ว่ามีหลายพื้นที่ที่สามารถเป็นรูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพได้หลากหลายด้าน สามารถปรับพื้นที่ใช้แล้วแต่สถานการณ์

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

2.3.1 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยว กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้บุคคลตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยว เวลาสำหรับการท่องเที่ยว การ

ท่องเที่ยวและตั้งใจที่จะท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้เป็นตัวกำหนดที่สำคัญยิ่งต่อการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ องค์ประกอบเหล่านี้จึงเป็นกรอบกำหนดทิศทางและขนาดของพฤติกรรมการท่องเที่ยว ให้แตกต่างกันออกไปตามข้อจำกัดที่แต่ละบุคคลมีอยู่ กล่าวคือ บุคคลที่มีรายได้ต่ำมีเวลาน้อย หรือไม่ตั้งใจที่จะท่องเที่ยว ย่อมสามารถท่องเที่ยวได้ใกล้เวลานั้นเท่านั้น ขณะที่คนที่มีรายได้สูง มีเวลามาก และมีความตั้งใจที่จะท่องเที่ยวที่ทันสมัยและมีคุณภาพเหนือกว่า เป็นต้น พฤติกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ พฤติกรรมการเดินทาง วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การพักผ่อนและอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น 4 ข้อดังนี้ (เนาวรัตน์ พลายน้อย, 2538)

1) วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวหรือพักผ่อนมากที่สุด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2530) วัตถุประสงค์อื่น ๆ คือ เพื่อการเยี่ยมญาติเพื่อน รวมทั้งการไปราชการหรือการติดต่อธุรกิจ อยู่ในสัดส่วนที่สูง นอกจากนี้ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวยังมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพื่อ การกีฬา เพื่อการประชุมสัมมนาเพื่อการศาสนา เป็นต้น

2) สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถจัดแบ่งได้เป็นหลายประเภท เช่นประเภทธรรมชาติได้แก่ ป่าเขา น้ำตก ชายหาด ถ้ำ อุทยาน เป็นต้น ประเภทวัดหรือแหล่งประวัติศาสตร์ ประเภทศิลปวัฒนธรรม และความสนใจพิเศษ โดยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2530)

3) ระยะเวลาในการท่องเที่ยว สำหรับจำนวนวันเฉลี่ยต่อครั้งในการพักผ่อนของนักท่องเที่ยวชาวไทยพบว่า มีค่าเฉลี่ยเป็นจำนวน 4 วัน ต่อครั้ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2530)

4) ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว จากการศึกษาปี 2526 พบว่าคนไทยเสียค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว 629 บาทต่อคนต่อวัน และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวรอบปี 2526 รวมทั้งสิ้นประมาณ 31,575 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2530) ต่อมาสถานวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้ทำการสำรวจในปี 2536 พบว่า โดยรวมนักท่องเที่ยวชาวไทยเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 1,333.8 บาท โดยมีวันพักเฉลี่ยทั้งประเทศเท่ากับ 4.4 วัน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย , 2536)

2.4 นโยบายของการเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

นโยบายของรัฐบาลเมื่อปี 2556 ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์กลางบริการด้านสุขภาพ (Medical Hub) ได้กำหนดไว้ว่าจะทำการบูรณาการวงการแพทย์ระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพัฒนางานการแพทย์ของไทยให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาด้านสุขภาพ เพื่อวางยุทธศาสตร์ให้เป็นเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อน ต่อยอดให้เกิดความสำเร็จ ให้เกิดการเชื่อมโยงอย่างเต็มที่ รวมทั้งเพื่อให้การจัดสรรงบประมาณลงในแต่ละที่มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ ซึ่งในส่วนยุทธศาสตร์ของประเทศ รัฐบาลอยากเห็นการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศในด้านสุขภาพด้วยการเติมเต็มขั้นพื้นฐานของสุขภาพ ดูแลยกระดับมาตรฐานการดูแลด้านสุขภาพต่าง ๆ ดูแลสุขภาพในเชิงของการท่องเที่ยว รวมทั้งการต่อยอดในการสร้างอาชีพ และการพัฒนาให้เกิดความเป็นเลิศในศูนย์กลางบริการด้านสุขภาพ ทั้งนี้ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ครั้งล่าสุด ซึ่งการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub)

2.4.1. ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

ตารางที่ 2.3

องค์ประกอบของศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ที่เป็นการบริการอย่างครบวงจร

องค์ประกอบของศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)	
ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)	รูปแบบสถานบริการสปา 1. บริการ คลับ สปา (Club Spa) - สถานบริการบริหารร่างกาย (Fitness) - ศูนย์สุขภาพ (Health Club) 2. บริการ สปาบนเรือสำราญ (Cruise Ship Spa) 3. บริการ น้ำพุร้อน สปา (Mineral Spring Spa) 4. บริการ เติสดีเนชั่น สปา (Destination Spa) - บริการแบบพำนักระยะยาวเพื่อสุขภาพ (Long Stay for Health) - คริวสปา (Spa Cuisine) 5. บริการ โรงแรมและรีสอร์ท สปา (Hotel & Resort Spa) - บริการแบบ Health Resort 6. บริการ เดย์ สปา (Day Spa) 7. บริการ (Medical Spa)
	ประเภทของสปาและการบำบัด 1. สมาธิ (Meditation Therapy) 2. สปาผม (Hair Spa) 3. สปามือ สปาเท้า (Hand and Foot Spa) 4. สปาปลา (Fish Spa) 5. อโรมาเธอราพี (Aromatherapy) 6. สีบำบัด (Color Therapy) 7. ดนตรีบำบัด (Music Therapy)
	บริการ น้ำทะเลบำบัด Thalasso Therapy/Climato Therapy
	บริการแบบ ศูนย์เวชกรรมฟื้นฟู (Rehabilitation Center)

หมายเหตุ. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560

จึงสรุปได้ว่ารูปแบบศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของสถานบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทยซึ่งเป็นองค์ประกอบของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายทั้งสิ้น ในหมวดของกิจกรรมการให้บริการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย ซึ่งองค์ประกอบสำคัญสำหรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนั้นประกอบไปด้วยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ ถึงจะเป็นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ครอบคลุมต่อนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.5 ลักษณะสถานที่ที่มีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

โดยเกณฑ์การกำหนดสถานที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และข้อกำหนดในด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ประกอบด้วยพื้นที่ธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่มีวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องและการใช้พื้นที่โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ผสมผสานการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมแนวทางจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้แนวทางไว้ดังนี้

- 1) มาตรฐานการท่องเที่ยวไทย (THAILAND TOURISM STANDARD, 2557)
- 2) แนวโน้มพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร (นิถมน คำเอี่ยม, 2553)
- 3) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นในจังหวัดภูเก็ต (จุฑาทิพย์ สุจริตกุล, 2559)
- 4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพสำหรับชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย (สิริกร เลิศลักษณ์ธาร, 2557)

โดยเสนอเกณฑ์ในการกำหนดสถานที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไว้ ตามตารางที่ 2.4

ตาราง 2.4

ลักษณะในการกำหนดศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ข้อกำหนดศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ที่มาของเกณฑ์ที่ศึกษา			
	(THAILAND TOURISM STANDARD, 2557)	(นิคม คำเอี่ยม, 2553)	(จุฑาทิพย์ สุจริตกุล, 2559)	(สิริกร เลิศธนาธาร, 2557)
ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว		✓	✓	✓
ด้านความนิยมของทรัพยากรท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	✓	✓		✓
ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ส่งเสริมต่อการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ	✓		✓	✓
การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน		✓		✓
มีสถานพยาบาลรองรับในพื้นที่ มีความปลอดภัยของสถานที่ให้บริการสุขภาพ (มีมาตรฐาน)		✓	✓	✓
การจัดการด้านการให้ความรู้ด้านการให้จิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสุขภาพ	✓			✓
การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ		✓	✓	
ความสอดคล้องระหว่างการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบันและนโยบายที่จะพัฒนาในอนาคต	✓	✓	✓	✓
ด้านขีดความสามารถรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยว		✓		✓
ที่พักอาศัยที่ได้รับมาตรฐาน	✓		✓	
สิ่งอำนวยความสะดวก			✓	✓

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 2.2 พบว่าเกณฑ์ในการกำหนดศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น มีความสำคัญด้านกายภาพ คือ ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความนิยมของทรัพยากรท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ส่งเสริมต่อการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

1) ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว คือ ท่าเลที่ตั้งต้องมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเข้าถึงได้และมีประสิทธิภาพ คือ ความรวดเร็ว กระทำได้โดยทางถนน ทางรถไฟ ทางน้ำ ทางอากาศ

2) ด้านความนิยมของทรัพยากรท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน คือ ความนิยมวัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าใช้งานแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

3) ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ส่งเสริมต่อการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ คือ ทรัพยากรธรณี เช่น น้ำพุร้อน น้ำตกเย็น ทะเล และโคลน เป็นต้น ที่ส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

4) ความสำคัญด้านนโยบาย คือ ความสอดคล้องระหว่างการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบันและนโยบายที่จะพัฒนาในอนาคต หรือ นโยบายพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ จากรายงานการประชุม คณะกรรมการอำนวยการเพื่อการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพนานาชาติ (นโยบาย Medical Hub) ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2560

(1) การพัฒนาแผนธุรกิจ (Business Model) นำร่องไปสู่การเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพและผลิตภัณฑ์สุขภาพ

(1.1) การพัฒนา Wellness City แบบครบวงจร นำร่องจังหวัดปราจีนบุรี

ทุกภาคส่วนเห็นชอบ แต่ต้องการให้จังหวัดปราจีนบุรีเป็นเจ้าของโครงการในการขับเคลื่อนการทำงานภายใต้การบูรณาการกันทุกภาคส่วนในท้องที่องค์ประกอบพื้นฐานของการเป็น Wellness City มี 8 องค์ประกอบได้แก่ Green Technology ความสะอาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ ผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีคุณภาพการวิจัย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และประชาชนมีความรู้และทัศนคติที่ดี แต่หากว่าเกิดปัญหา ไม่มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงานของ Wellness City เป็นการเฉพาะ ทำให้เกิดพักโครงการชั่วคราว

(1.2) การพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนมุ่งสู่เมืองสปาและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การพัฒนาจังหวัดที่มีทรัพยากรธรณี ให้เป็น Wellness Center โดยใช้ทรัพยากรธรณี เช่น น้ำพุร้อน น้ำตกเย็น ทะเล โคลน เป็นต้น เป็นจุดขายของจังหวัด โดยการจัดทำ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านน้ำพุร้อน โดยเร่งพัฒนาจังหวัดที่เป็นแหล่งน้ำพุร้อน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนเวทีโลก โดยได้นำร่องใน 7 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำปาง กาญจนบุรี ระนอง พังงา นครศรีธรรมราช และกระบี่ ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ที่มีแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติ รัฐบาลให้ศึกษาเพื่อวางแผนและออกแบบควบคู่กับจังหวัดนำร่อง

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ ลำพูน ลำปางแม่ฮ่องสอน) ได้รับงบประมาณในหมวดการศึกษากายภาพภาคการท่องเที่ยวและบริการราว 238 ล้านบาท เพื่อขับเคลื่อนโครงการเมืองสปาและหมู่บ้านน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยว (Spa City and Onsen Village) โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ อาทิ กระทรวงคมนาคม กรมทางหลวงชนบท สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรมอุทยานแห่งชาติฯ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่สำหรับศูนย์กลางธุรกิจบริการ เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการศึกษาโครงการสถานบริการด้านสุขภาพต่าง ๆ ที่รองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ศึกษาพฤติกรรมในการใช้พื้นที่ต่าง ๆ ภายในโครงการ ศึกษาความต้องการทางกายภาพและความต้องการด้านพื้นที่ ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยและรายละเอียด ดังนี้

3.1 ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยได้แบบการดำเนินการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 2 หัวข้อ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่

1. การศึกษาหารายละเอียดของศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1) ศึกษาทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องมือวิจัยและกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย ซึ่งในแต่ละทฤษฎี จะถูกนำมาใช้ในการกำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

1.1) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)

1.2) แนวคิดพื้นฐานด้านสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ

1.3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

1.4) นโยบายของการเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

1.5) เกณฑ์ในการกำหนดสถานที่ที่มีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2) ศึกษารายละเอียดของสถานบริการด้านสุขภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไป ลักษณะทางกายภาพ และองค์ประกอบและสถานที่ตั้งของโครงการ จากข้อมูลทุติยภูมิที่มีการเผยแพร่โดยโครงการเองและข้อมูลที่มีผู้อื่นนำมาเผยแพร่ต่อและกรณีศึกษาต่างประเทศ

2.1) ศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาสถานบริการสุขภาพในปัจจุบัน จากกรณีศึกษาต่างประเทศรวม 3 กรณี เพื่อศึกษารูปแบบแนวทางในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ได้แก่

- The Center For Healthy Living (CHLs) At Moorings Park
- C. C. Young ของอาคาร The Point and Pavilion, Center for Arts and Education
- Willow Valley Communities ของอาคาร Cultural Center

3) ออกแบบเครื่องมือวิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูล โดยเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ซึ่งเครื่องมือนี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 (ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจะอธิบายในหัวข้อที่ 3.2) เมื่อได้เครื่องมือและกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงจะทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

4) วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาลักษณะทางกายภาพ และองค์ประกอบของการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

4.1) กรณีศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในต่างประเทศ

4.2) แบบสอบถาม นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย

2. การศึกษาหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

1) ศึกษาทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องมือวิจัยและกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย ซึ่งในแต่ละทฤษฎี จะถูกนำมาใช้ในการกำหนดขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

2.1) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)

2.2) นโยบายของการเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub)

2.3) เกณฑ์ในการกำหนดสถานที่ที่มีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2) ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยในการกำหนดสถานที่ที่มีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อคัดเลือกพื้นที่ศึกษา ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

3) ออกแบบเครื่องมือวิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูล โดยเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม ซึ่งเครื่องมือนี้ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 (ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจะอธิบายในหัวข้อที่ 3.2) เมื่อได้เครื่องมือและกลุ่มตัวอย่างแล้วจึงจะทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

4) วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาลักษณะพื้นที่ ของการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

4.1) เกณฑ์ในการกำหนดสถานที่ที่มีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4.2) พื้นที่ศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

4.3) แบบสอบถาม

3.1.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวไทยที่มีความต้องการใช้บริการสุขภาพในประเทศไทยซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ กัลยา วานิชย์บัญชา (2545: 26) จึงกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการหาขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{z^2}{4e^2}$$

แทนค่า n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

e = ความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้

Z = ความเชื่อมั่นที่ระดับนัยยะสำคัญทางสถิติ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 คือ $Z = 1.96$ (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2545 :26)

ค่าความคลาดเคลื่อน กำหนดให้คลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 คือ $e = 0.05$ ซึ่งสามารถแทนค่าในสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 384.16$$

จากผลการคำนวณ จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384.16 คน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน

3.2 รูปแบบการศึกษา

งานศึกษาเรื่อง แนวทางการศึกษาการพัฒนาพื้นที่สำหรับศูนย์กลางธุรกิจบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งจะใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และใช้ประมวลผลทางสถิติต่อไป โดยแหล่งข้อมูล ประกอบไปด้วย ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิ และผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์กรณีศึกษา (Case Study Analysis) ที่ได้มาจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม ดังรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นไปเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ในระบบอินเทอร์เน็ต นิตยสาร และหนังสือที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในพื้นฐานของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และสามารถต่อยอดการศึกษาผ่านกระบวนการหาข้อมูลปฐมภูมิจนถึงวิเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

3.2.2 การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ข้อมูลปฐมภูมิในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้จากการใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (questionnaire) โดยการแจกแบบสอบถามในอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้จำนวน 400 ชุด และเป็นกลุ่มคนที่เคยท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยจำนวน 400 ราย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิภาค อาชีพ รายได้ต่อเดือน และโรคประจำตัว

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีผลต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประชาชนในประเทศไทย ได้แก่ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พักค้างคืน วัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ระยะเวลาพักผ่อน ลักษณะผู้ร่วมเดินทาง ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวัน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความสนใจในรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ โดยเป็นคำถามที่ใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) เป็นระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- (1) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)
- (2) แนวคิดพื้นฐานด้านสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ
- (3) ภาพรวมการค้าบริการ ที่เกี่ยวกับสุขภาพของไทย
- (4) นโยบายของการเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ
- (5) ลักษณะสถานที่ที่มีศักยภาพด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลจากเครื่องมือ 2 ประเภท โดยมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งจะใช้สถิติวิเคราะห์ ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกพื้นที่ของการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ใช้การแจกแจงข้อมูล ลงในตาราง
2. แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้งาน ความต้องการทางกายภาพ และองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

การประมวลผลข้อมูล ครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบไปด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Means)

และงานวิจัยชิ้นนี้ยังมีการวิเคราะห์โดยการประมวลผลผ่านโปรแกรมคำนวณทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบไปด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) รวมถึงมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการอ้างอิงค่านัยสำคัญทางสถิติ ตามความเหมาะสมของข้อมูลแต่ละประเภทที่ได้ทำการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญของปัจจัยในการศึกษา ลักษณะทางกายภาพ องค์ประกอบ และพื้นที่ในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) เพื่อให้มีความเข้าใจในเชิงลึกต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย ดังกล่าว

3.3.1 การวิเคราะห์หาความแตกต่างของความสำคัญ ค่าเฉลี่ยตัวแปร จำแนกตามกลุ่มต่าง ๆ

สำหรับการศึกษาค้างนี้ ในเบื้องต้นผู้วิจัยสนใจศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ตัวตัวแปรต้น จาก 3 กลุ่มปัจจัย ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยทางลักษณะทางประชากรณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ภูมิลาเนา สถานภาพ อาชีพ รายได้ และปัจจัยทางพฤติกรรมนักร่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตัวแปรต้นในแต่ละตัว มีผลต่อระดับความสำคัญต่อตัวแปรตาม คือ ประเภทกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพแต่ละตัวแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลาเนา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และโรคประจำตัว มีลักษณะเป็นคำถามแบบปิด (Close-ended Questions) จำนวน 7 ข้อ ดังนี้

ข้อที่ 1 เพศ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ข้อที่ 2 อายุ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทสเกลอันดับ

ข้อที่ 3 สถานภาพสมรส เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ข้อที่ 4 ภูมิลาเนา เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ข้อที่ 5 อาชีพ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ข้อที่ 6 รายได้ต่อเดือน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทสเกลอันดับ

ข้อที่ 7 โรคประจำตัว เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีผลต่อแนวโน้มการร่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประชาชนในประเทศไทย ได้แก่ ประสบการณ์ในการร่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พักค้างคืนหรือไม่ วัตถุประสงค์ของการร่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ระยะเวลาพักผ่อน ลักษณะการเดินทาง ค่าใช้จ่าย มีลักษณะเป็นคำถามแบบปิด (Close-ended Questions) จำนวน 6 ข้อ ดังนี้

ข้อที่ 1 ประสบการณ์ในการร่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ข้อที่ 2 พักค้างคืน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ข้อที่ 3 วัตถุประสงค์ของการร่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ข้อที่ 4 ระยะเวลาพักผ่อน เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทสเกลอันดับ

ข้อที่ 5 ลักษณะการเดินทาง เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ

ข้อที่ 6 ค่าใช้จ่าย เป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทสเกลอันดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความสนใจในรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ โดยเป็นคำถามที่ใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) เป็นระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นโดยใช้สูตรการ คำนวณช่วงกว้างของชั้นดังตารางที่ 3.1 (กุลฑลลี รื่นรัมย์, 2549)

ตารางที่ 3.1

เกณฑ์การแปลความหมายความสำคัญของปัจจัย

ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มี	คะแนน
สำคัญมาก	5
สำคัญ	4
สำคัญปานกลาง	3
ค่อนข้างสำคัญ	2
ไม่สำคัญ	1

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

เกณฑ์การแปลผลความสำคัญ พิจารณาจากค่าเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้น โดยใช้สูตรการ คำนวณช่วงกว้างของแต่ละชั้น (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544) ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างชั้น} &= \text{พิสัย(คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น} \\
 &= (5 - 1)/5 \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ตารางที่ 3.2

เกณฑ์การแปลผลคะแนนความสำคัญเฉลี่ย

การแปลผลระดับความสนใจ	ค่าเฉลี่ยคะแนน
มีความสนใจในรูปแบบกิจกรรม ในระดับมากที่สุด	4.21 – 5.00
มีความสนใจในรูปแบบกิจกรรม ในระดับมาก	3.41 – 4.20
มีความสนใจในรูปแบบกิจกรรม ในระดับปานกลาง	2.61 – 3.40
มีความสนใจในรูปแบบกิจกรรม ในระดับน้อย	1.81 – 2.60
มีความสนใจในรูปแบบกิจกรรม ในระดับไม่สนใจ	1.00 – 1.80

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

3.3.2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis)

โดยใช้ทดสอบสมมติฐาน เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) สถิติวิเคราะห์ค่าที (Independent Sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านเพศ

2) สถิติวิเคราะห์ค่าเอฟ (F-test) แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Oneway Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม เพื่อทดสอบแบบสอบถามส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

3.4 กรณีศึกษา

วิธีการคัดเลือกกรณีศึกษามีดังนี้

คัดเลือกมาจากหนังสือ Centers for Healthy Living : Providing Whole-Person Wellness to Seniors 2016 โดย Perkins Eastman กล่าวว่าศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพเป็นอาคารรูปแบบใหม่ที่จะช่วยสนับสนุนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผ่านทุกมิติการส่งเสริมสุขภาพ โดยเป็น

อาคารสำหรับ สร้างพื้นที่ปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้คน การดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การรักษาพยาบาล การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การให้คำปรึกษา การรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพ การบรรยายด้าน การศึกษา การเรียนรู้ด้านศิลปะ การออกกำลังกาย สปาและความงาม

เหตุผลในการเลือกศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพกำลังได้รับการพัฒนาทั่วประเทศ สหรัฐอเมริกา เพื่อช่วยลดช่องว่างระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับหน่วยงานการดูแลสุขภาพ โดย การพัฒนาที่มากกว่า คลินิกหรือพื้นที่ออกกำลังกาย เพื่อสร้างพื้นที่รองรับ 4 รูปแบบกิจกรรมการ ส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย 2) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต 3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม 4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ

ตารางที่ 3.3

กรณีศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ในต่างประเทศ

โครงการ	ที่ตั้ง	ขนาดพื้นที่
1. THE CENTER FOR HEALTHY LIVING (CHLs) AT MOORINGS PARK	Naples, Florida	เนื้อที่ 210 ไร่
2. C. C. Young The Point and Pavilion, Center for Arts and Education	Dallas, Texas	เนื้อที่ 50.6 ไร่
3. Willow Valley Communities Cultural Center	Willow Street, Pennsylvania	เนื้อที่ 531 ไร่

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

3.4.1 การศึกษารายละเอียดของโครงการศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ในต่างประเทศ ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโครงการ ได้แก่ ชื่อโครงการ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ จำนวน อาคาร

ส่วนที่ 2 ลักษณะทางกายภาพของโครงการ ได้แก่ พื้นที่ส่วนกลาง สิ่งอำนวยความสะดวกภายในโครงการ

3.5 การรวบรวมข้อมูล

สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือการเก็บแบบสอบถามออนไลน์เป็นหลัก เพื่อให้มีความสอดคล้องกับขอบเขตพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้โดย ใช้เวลาในการวางแผนวิจัยเก็บข้อมูล วิเคราะห์ ผลการศึกษา และเขียนรายงานวิจัย เริ่มตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 - มิถุนายน พ.ศ. 2561

3.6 ระยะเวลาการดำเนินการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการออกแบบงานวิจัย สร้างแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล รวมถึงจัดทำนำเสนอรายงานใน ระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 - มิถุนายน พ.ศ. 2561 ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 7 เดือน

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) โดยผู้ศึกษาได้ออกแบบการศึกษาและกรอบของตัวแปรไว้ในบทที่ 3 ในส่วนของบทนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลผลการวิจัย รวมถึงแสดงความน่าเชื่อถือของงานการศึกษาโดยกำหนดหัวข้อดังต่อไปนี้

- 4.1 วิเคราะห์กรณีศึกษาที่ส่งผลต่อรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ
- 4.2 วิเคราะห์แบบสอบถามรูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย
- 4.3 วิเคราะห์รูปแบบศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

4.1 วิเคราะห์กรณีศึกษาที่ส่งผลต่อรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมหัวข้อ 2.1-2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) แนวคิดพื้นฐานด้านสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ ภาพรวมการค้าบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของไทย และนโยบายของการเป็นศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) พบว่ากลไกการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถถูกถ่ายทอดออกมาผ่านทางรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้น การส่งเสริมให้เกิดแนวคิดสร้างความเข้มแข็งให้แก่สุขภาพ ที่ผู้วิจัยมีความสนใจจึงมีรูปแบบของการใช้กิจกรรม ผ่านทางการวิเคราะห์พื้นที่ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย เพื่อหาอัตราส่วนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ที่เป็นการบริการอย่างครบวงจร จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหัวข้อ 2.2.2 การส่งเสริมสุขภาพ (ประเวศ วะสี, 2541) เพื่อศึกษาหารูปแบบกิจกรรมที่เป็นกลไกการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

4.1.1 การวิเคราะห์กรณีศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในต่างประเทศ

วิธีการคัดเลือกกรณีศึกษา

คัดเลือกมาจากหนังสือ Centers for HEALTHY LIVING : Providing Whole-Person Wellness to Seniors (2016) โดย Perkins Eastman กล่าวว่าศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพเป็นอาคารรูปแบบใหม่ที่จะช่วยสนับสนุนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผ่านทุกมิติการส่งเสริมสุขภาพ โดยเป็นอาคารสำหรับ สร้างพื้นที่ปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้คน การดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน การรักษาพยาบาล การให้ความรู้ด้านสุขภาพ การให้คำปรึกษา การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ การบรรยายด้านการศึกษา การเรียนรู้ด้านศิลปะ การออกกำลังกาย สปาและความงาม

เหตุผลในการเลือกศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพกำลังได้รับการพัฒนาทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อช่วยลดช่องว่างระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับหน่วยงานการดูแลสุขภาพ โดยการพัฒนาที่มากกว่า คลินิกหรือพื้นที่ออกกำลังกาย เพื่อสร้างพื้นที่รองรับ 4 รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย 2) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต 3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม 4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ

4.1.1.1 กรณีศึกษาที่ 1 The Center For Healthy Living (CHLs) At Moorings Park, USA

ภาพที่ 4.1 The Center For Healthy Living (CHLs) จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors*.

โครงการนี้พัฒนาขึ้นโดยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อสะท้อนถึงการคำนึงถึงเรื่องสุขภาพของคนรุ่นต่อไป โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้สูงอายุโดยการเรียนรู้เทรนด์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย CHL เป็นที่อยู่อาศัยที่มุ่งเน้นสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ เพื่อปรับปรุงการให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพและแนะนำแนวทางใหม่ ๆ ด้านสุขภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพควมมีชีวิตชีวาและความสุขของประชาชน

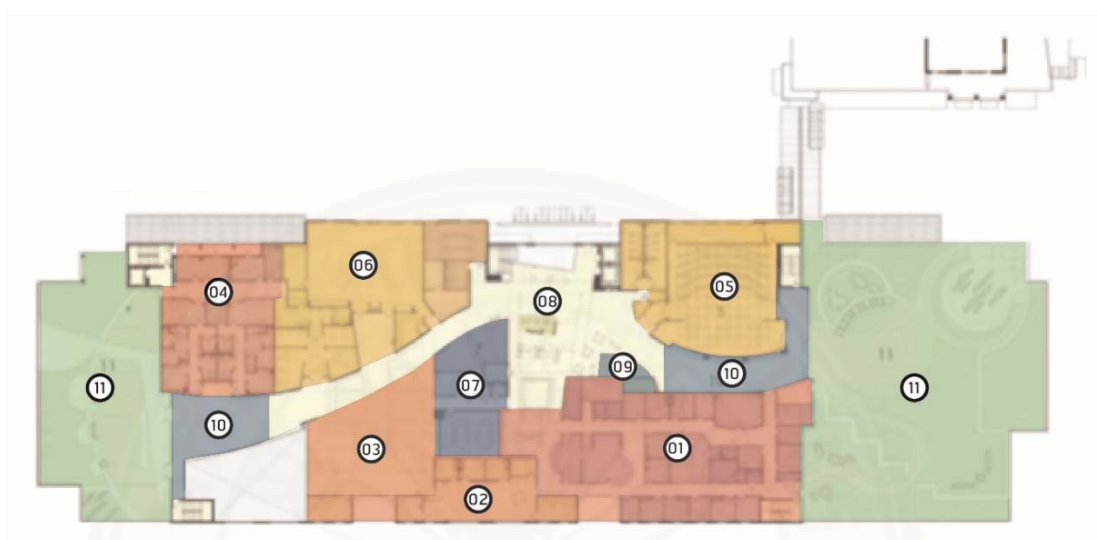

ภาพที่ 4.2 ภาพโครงการ MOORINGS PARK. จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors*.

โครงการ AT MOORINGS PARK มีพื้นที่ประมาณ 210 ไร่ หรือ 335,889 ตารางเมตร ตั้งอยู่ที่เมือง Naples รัฐ Florida ซึ่งเป็นเมือง Naples เป็นเมืองใกล้ชายทะเลและเป็นเมืองที่มีสีสันสุดในบรรดาเมืองฝั่งตะวันตกตอนใต้ของรัฐ Florida โดยสามารถวิเคราะห์พื้นที่ได้เป็น 5 ส่วนคือ

- 1) พื้นที่จอดรถ (Parking) ร้อยละ 8.61 คิดเป็นพื้นที่ 28,920 ตร.ม.
- 2) พื้นที่อาคารที่อยู่อาศัย (Residential) ร้อยละ 7.58 เป็นพื้นที่ 25,460 ตร.ม.
- 3) พื้นที่บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health & Wellness) ร้อยละ 6.19 คิดเป็นพื้นที่ 20,791 ตร.ม.
- 4) พื้นที่กิจกรรมสันทนาการ (Lifestyle) ร้อยละ 2.45 เป็นพื้นที่ 8,229 ตร.ม.

5) พื้นที่อื่น ๆ เช่น สวน บ่อน้ำขนาดใหญ่ที่กระจายอยู่ทั่วโครงการ เป็นพื้นที่สร้างสภาวะบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายแก่ผู้เดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ร้อยละ 75.17 คิดเป็นพื้นที่ 252,487 ตร.ม.

ภาพที่ 4.3 ผังอาคารพื้นที่บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในโครงการ THE CENTER FOR HEALTHY LIVING (CHLs) AT MOORINGS PARK. จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors*.

01 คลินิกการแพทย์ (Medical Clinic)	02 ศูนย์การฟื้นฟูสมรรถภาพ (Rehabilitation Therapy)
03 ศูนย์การออกกำลังกาย (Fitness)	04 สปา (Spa)
05 ห้องบรรยาย / โรงละคร (Lecture / Theatre)	06 ห้องเรียน (Classroom)
07 ร้านค้าเพื่อสุขภาพ (Wellness Store)	08 แผนกต้อนรับ (Entry / Reception)
09 คาเฟ่ (Café)	10 แกลลอรี่ (Gallery)
11 ลานส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Plaza / Garden)	

ตารางที่ 4.1

แสดงการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่ 1

กรณีศึกษา	ขนาด โครงการ	รูปแบบกิจกรรม	
1. THE CENTER FOR HEALTHY LIVING (CHLs) AT MOORINGS PARK	3,437.4 ตร.ม.	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางกาย	1. Medical Clinic 2. Rehabilitation Therapy 3. Fitness 4. Spa
		กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางจิต	1. Lecture Hall / Theatre 2. Classrooms
	Location	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางสังคม	1. Café 2. Gallery 3. Wellness Store
	Naples, Florida	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางจิตวิญญาณ	1. Wellness Plaza & Garden

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 4.2

แสดงการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่กิจกรรมของกรณีศึกษาที่ 1

THE CENTER FOR HEALTHY LIVING (CHLs) AT MOORINGS PARK			
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางกาย	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางจิต	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางสังคม	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางจิตวิญญาณ
32.72 %	17.51 %	9.93 %	39.83 %
1,125 ตร.ม.	602 ตร.ม.	341 ตร.ม.	1,370 ตร.ม.

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.1 และ 4.2 อาคาร The Center For Healthy Living (Chls) At Moorings Park เป็นอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในโครงการ At Moorings Park ที่มีขนาด 210 ไร่ โดยมีพื้นที่อาคารทั้งหมด 3,437.4 ตร.ม. หรือคิดเป็นสัดส่วนพื้นที่ทั้งหมดต่อพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ที่ร้อยละ 6.19 โดยกิจกรรมต่าง ๆ ภายในอาคาร The Center For Healthy Living (CHLs) At Moorings Park สามารถถูกแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย

1.1) คงไว้ซึ่งความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย ได้แก่พื้นที่ ฟิตเนส (Fitness) ที่มีกิจกรรมออกกำลังกายประเภทเน้นเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ (Resistance Exercise) เช่น การยกน้ำหนักหรือเล่นเวท หรือ วิดพื้น ซิตอัพ จะช่วยในเรื่องรักษามวลกล้ามเนื้อ เพิ่มการเผาผลาญขั้นต่ำให้กับร่างกาย และ ลาน หรือสวนสุขภาพ (Wellness Plaza & Garden) ที่สามารถออกกำลังกายที่เน้นพัฒนาระบบไหลเวียนโลหิต หัวใจ และปอด (Cardiovascular Respiratory Exercise) เช่น วิ่ง ปั่นจักรยาน เต้นแอโรบิก ฯลฯ เป็นการออกกำลังกายที่ทำให้ร่างกายเผาผลาญพลังงานได้เป็นอย่างดี

1.2) สร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่พื้นที่ ห้องเรียน (Classrooms) และ ห้องบรรยาย (Lecture Hall / Theatre) ที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ หรือ สร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย

1.3) การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ ได้แก่พื้นที่ คาเฟ่ (Café) และ ร้านค้าเพื่อสุขภาพ (Wellness Store) ช่วยส่งเสริมเรื่องอาหารเสริมสุขภาพ จัดเป็น ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Dietary supplement products) ผลิตภัณฑ์ที่ใช้รับประทานโดยตรง นอกเหนือจากการรับประทานอาหารหลัก เช่น ผลิตภัณฑ์ชนิดโยเกิร์ตสูง ผลิตภัณฑ์ชนิดแคลอรีต่ำ

1.4) การรักษาพยาบาล ได้แก่พื้นที่ คลินิกการแพทย์ (Medical Clinic) มีไว้สำหรับคอยช่วยดูอาการเบื้องต้น การตรวจสุขภาพ หรือ การให้วัคซีนที่จำเป็น มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ พื้นที่กิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ (Rehabilitation Therapy) ที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่อยู่ในระยะพักฟื้นและนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรค

1.5) การให้บริการส่งเสริมสุขภาพด้านความงาม ได้แก่พื้นที่ สปา (Spa) เช่น การอบ หรือประคบสมุนไพร การบำบัดรักษาร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ด้วยกรรมวิธีอบไอน้ำผสมกลิ่นหอมจากพืชสมุนไพรหรือกรรมวิธีประคบร้อนจากพืชสมุนไพร สูดคนธบำบัด (Aroma Therapy)

การบำบัดรักษาร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ด้วยกลิ่นหอม จากน้ำมันหอมระเหย (Essential Oil หรือ Volatile Oil) และการบริการอาบน้ำแร่

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 32.72 หรือคิดเป็น 1,125 ตร.ม. เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่รองจากพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ เนื่องจากกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่เป็นประเภทกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย

2) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต

2.1) กิจกรรมที่ทำให้เกิดสภาวะจิตใจที่มีความสุข ร่าเริง การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น ,สร้างเสริมเทคนิคการจัดการความเครียด ได้แก่พื้นที่ ห้องเรียน (Classrooms) และ ห้องบรรยาย (Lecture Hall / Theatre) ที่สามารถสร้างกิจกรรมที่พัฒนาสติปัญญา และเรียนรู้เทคนิคการจัดการกับความเครียด และ ลานหรือสวนสุขภาพ (Wellness Plaza & Garden) ที่สามารถจัดกิจกรรมให้เกิดความสุข ร่าเริง

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 17.51 หรือคิดเป็น 602 ตร.ม. เป็นกิจกรรมที่ใช้งานในพื้นที่ปิดเป็นส่วนใหญ่ เช่น ห้องเรียน (Classrooms) และ ห้องบรรยาย (Lecture Hall / Theatre) จึงสามารถควบคุมขนาดตามจำนวนคนที่รองรับได้

3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม

3.1) กิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชน ได้แก่พื้นที่ คาเฟ่ (Café) ร้านค้าเพื่อสุขภาพ (Wellness Store) และ แกลลอรี่ (Gallery) เป็นพื้นที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ การปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม การส่งเสริมความผูกพันในครอบครัว

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคมคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 9.93 หรือคิดเป็น 341 ตร.ม. เป็นพื้นที่ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ

4.1) ในประเทศไทยจะให้คำนิยามว่าเป็นพื้นที่ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา แต่ก็คือพื้นที่ส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้เกิดสภาวะที่สงบ ได้แก่พื้นที่ ลานหรือสวนสุขภาพ (Wellness Plaza & Garden) ที่ทำให้จิตใจเกิดสภาวะที่สงบความร่มรื่น

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 39.83 หรือคิดเป็น 1,370 ตร.ม. เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สุดในอาคาร เพราะเป็นพื้นที่ที่ต้องการให้เกิดความร่มรื่น ความสงบภายในอาคาร

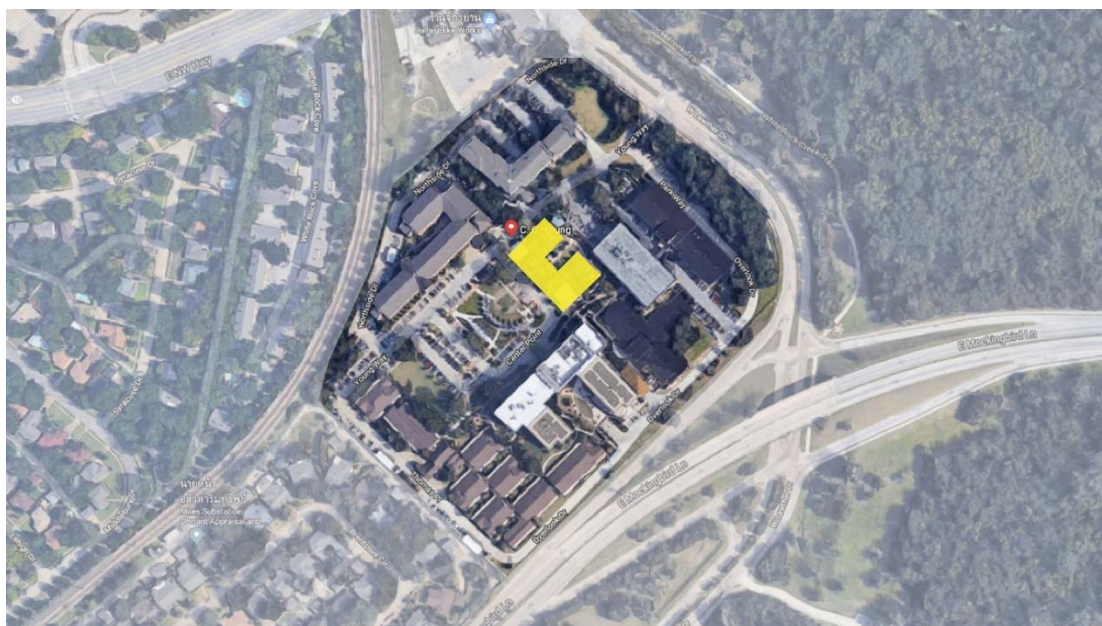
4.1.1.2 กรณีศึกษาที่ 2 C. C. Young | The Point and Pavilion, Center for Arts and Education, USA

ภาพที่ 4.4. The Point and Pavilion. จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors*.

“The Point and Pavilion, Center for Arts and Education at C.C. Young” ดึงดูดกลุ่มลูกค้าทั้ง Life Plan Community Campus และ ผู้คนจากบริเวณใกล้เคียงผ่านความแตกต่างทางเอกลักษณ์และโครงการด้านนวัตกรรม การออกแบบอาคารสร้างความรู้สึกว่า เป็นสถานที่ซึ่งจิตวิญญาณไร้ซึ่งอายุขัย ซึ่งเป็นจุดสำคัญของผู้ให้บริการ พื้นที่ว่างตรงกลางโครงการ ตรงกับลักษณะเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพ และเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมที่เน้นการโต้ตอบและความคิดสร้างสรรค์ที่จะช่วยเชิญชวนให้ทุกคนทุกวัยร่วมกันประกอบกิจกรรม

ในส่วนของการสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ห้องสมุดมีทรัพยากรที่หลากหลายเกี่ยวกับข้อมูลการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ห้องเรียนอเนกประสงค์ จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ตลอดช่วงอายุ และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์มีไว้สำหรับการเรียนรู้เทคโนโลยีในยุคสมัยใหม่ ผู้อยู่อาศัยจะถูกสร้างสภาพแวดล้อมด้านการสร้างภูมิคุ้มกันโรคร้าย เช่น ศูนย์ฟิตเนส และ รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ มีการแสดงความบันเทิง สตูดิโอศิลปะ สนับสนุนการแสดงออกที่สร้างสรรค์ ห้องทำสมาธิและสวนสาธารณะเป็นพื้นที่สำหรับพักผ่อนและสะท้อนความรู้สึกทางจิตวิญญาณ โครงการนี้สร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่หยุดนิ่งสำหรับ การศึกษา การออกกำลังกาย และการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสำหรับผู้อยู่อาศัยและคนในชุมชน

ภาพที่ 4.5 ผังโครงการ C. C. Young. จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors*.

โครงการ C. C. Young – The Premier Senior Living Facility in Dallas มีพื้นที่ประมาณ 50.6 ไร่ หรือ 80,937 ตารางเมตร ตั้งอยู่ที่เมือง Dallas รัฐTexas Dallasเป็นเมืองขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกาตั้งอยู่ในรัฐเท็กซัส มีบริษัทชั้นนำ มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง สนามบิน นับเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่ง ไม่เด่นเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ แต่มีกิจกรรมที่หลากหลายโดยสามารถวิเคราะห์พื้นที่ได้เป็น 7 ส่วน คือ

- 1) พื้นที่จอดรถ (Parking) ร้อยละ 13.17 คิดเป็นพื้นที่ 10,659 ตร.ม.
- 2) พื้นที่ส่วนการใช้ชีวิตด้านสุขภาพ (Wellness Lifestyle) ร้อยละ 1.95 คิดเป็นพื้นที่ 1,578 ตร.ม.
- 3) พื้นที่บริการสุขภาพ (Healthcare Services) ร้อยละ 4.72 คิดเป็นพื้นที่ 3,820 ตร.ม.
- 4) พื้นที่บริการดูแลด้านความจำ (Memory Care) ร้อยละ 2.36 คิดเป็นพื้นที่ 1,910 ตร.ม.
- 5) พื้นที่บ้านพักอยู่อย่างพึ่งพิง (Assisted Living) ร้อยละ 1.85 คิดเป็นพื้นที่ 1,497 ตร.ม.

6) พื้นที่บ้านพักการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent Living) ร้อยละ 14.22 คิดเป็นพื้นที่ 11,509 ตร.ม.

7) พื้นที่อื่น ๆ เช่น สวนหรือบ่อน้ำขนาดใหญ่ที่กระจายอยู่ทั่วโครงการ เป็นพื้นที่สร้างสภาวะบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายแก่ผู้เดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ร้อยละ 61.73 คิดเป็นพื้นที่ 49,962 ตร.ม.

ภาพที่ 4.6 ผังอาคารพื้นที่บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในโครงการ C. C. Young. จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors*.

01 ศูนย์การออกกำลังกาย (Fitness Center)	04 ห้องเอนกประสงค์ (Multipurpose Room)
02 ห้องออกกำลังกาย (Exercise Room)	05 ศูนย์การศึกษา (Education Center)
03 คาเฟ่ (Cafe)	06 สวน (Garden)

ตารางที่ 4.3

แสดงการวิเคราะห์กรณีศึกษา 2

กรณีศึกษา	ขนาด โครงการ	รูปแบบกิจกรรม	
2. C. C. Young The Point and Pavilion, Center for Arts and Education	1,858 ตร.ม.	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางกาย	1.Fitness Center 2.Exercise Room
		กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางจิต	1.Education Center 2.Classroom
		กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางสังคม	1.Cafe
		กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางจิตวิญญาณ	1.Garden
		พื้นที่เอนกประสงค์	1.Multipurpose Room 2.Auditorium

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 4.4

แสดงการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่กิจกรรมของกรณีศึกษาที่ 2

C. C. Young The Point and Pavilion, Center for Arts and Education				
กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทางกาย	กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทางจิต	กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทางสังคม	กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทางจิต วิญญาณ	พื้นที่เอนกประสงค์
16.42 %	18.07 %	8.54 %	26.56 %	30.40 %
305 ตร.ม.	336 ตร.ม.	158 ตร.ม.	493 ตร.ม.	565 ตร.ม.

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.3 และ 4.4 อาคาร C. C. Young | The Point and Pavilion, Center for Arts and Education เป็นอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในโครงการ C. C. Young – The Premier Senior Living Facility in Dallas ที่มีขนาด 50.6 ไร่ โดยมีพื้นที่อาคารทั้งหมด 1,858 ตร.ม. หรือคิดเป็นสัดส่วนพื้นที่ทั้งหมดต่อพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ที่ร้อยละ 1.95 โดยกิจกรรมต่าง ๆ ภายในอาคาร C. C. Young | The Point and Pavilion, Center for Arts and Education สามารถถูกแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย

1.1) คงไว้ซึ่งความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย ได้แก่พื้นที่ ฟิตเนส (Fitness Center) และ ห้องออกกำลังกาย (Exercise Room) ที่มีกิจกรรมออกกำลังกายประเภทเน้นเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ และกิจกรรมออกกำลังกายที่เน้นพัฒนาระบบไหลเวียนโลหิต หัวใจ และปอด (Cardiovascular Respiratory Exercise) เช่น วิ่ง ปั่นจักรยาน เต้นแอโรบิก ฯลฯ

1.2) สร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่พื้นที่ ห้องเรียน (Classrooms) และ ศูนย์การศึกษา (Education Center) ที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ หรือ สร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย

1.3) การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ ได้แก่พื้นที่ คาเฟ่ (Café) เช่น อาหารธรรมชาติ ไม่มีสารพิษและสิ่งแปลกปลอมเจือปนไม่ผ่านกระบวนการปรุงอันซับซ้อน หรือ ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก (เกษตรอินทรีย์)

1.4) การรักษาพยาบาล จะไม่มีในพื้นที่อาคาร C. C. Young | The Point and Pavilion, Center for Arts and Education แต่จะอยู่ในอาคารอื่นในโครงการ โดยเป็นส่วนหนึ่งของ พื้นที่บริการสุขภาพ (Healthcare Services) คิดเป็นร้อยละ 4.72 ของโครงการทั้งหมด และ พื้นที่บริการการดูแลด้านความจำ (Memory Care) คิดเป็นร้อยละ 2.36 ของโครงการทั้งหมด

1.5) การให้บริการส่งเสริมสุขภาพด้านความงาม โครงการ C. C. Young – The Premier Senior Living Facility in Dallas ไม่มีพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมด้านความงาม

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 16.42 หรือคิดเป็น 305 ตร.ม. โดยพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายหลัก ๆ ก็ประกอบด้วยฟิตเนส (Fitness Center) และ ห้องออกกำลังกาย (Exercise Room) จึงมีขนาดที่ไม่ใหญ่มาก และไม่มีพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านความงาม โดยพื้นที่กิจกรรมรักษาพยาบาลอยู่ในอาคารอื่น

2) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต

2.1) กิจกรรมที่ทำให้เกิดสภาวะจิตใจที่มีความสุข ร่าเริง การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างเสริมเทคนิคการจัดการความเครียด ได้แก่พื้นที่ ห้องเรียน (Classrooms) และ ศูนย์การศึกษา (Education Center) ที่สามารถสร้างกิจกรรมที่พัฒนาสติปัญญา และเรียนรู้เทคนิคการจัดการกับความเครียด และสวน (Garden) ห้องเอนกประสงค์ (Multipurpose Room) หอประชุม (Auditorium) ที่สามารถจัดกิจกรรมให้เกิดความสุข ร่าเริง และการเรียนรู้ได้เช่นกัน

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 18.07 หรือคิดเป็น 336 ตร.ม. เป็นกิจกรรมที่ใช้งานในพื้นที่ปิดเป็นส่วนใหญ่ เช่น ห้องเรียน (Classrooms) และศูนย์การศึกษา (Education Center)

3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม

3.1) กิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชน ได้แก่พื้นที่ คาเฟ่ (Café) เป็นพื้นที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ การปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม การส่งเสริมความผูกพันในครอบครัว

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคมคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 8.54 หรือคิดเป็น 158 ตร.ม. เป็นพื้นที่ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ

4.1) ในประเทศไทยจะให้คำนิยามว่าเป็นพื้นที่ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา แต่ก็คือพื้นที่ส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้เกิดสภาวะที่สงบ ได้แก่พื้นที่ และ สวน (Garden) ห้องเอนกประสงค์ (Multipurpose Room) หอประชุม (Auditorium) ที่สามารถสร้างกิจกรรมที่ทำให้จิตใจเกิดสภาวะที่สงบ และสามารถปรับเปลี่ยนได้หลายการใช้งาน

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 56.96 หรือคิดเป็น 1,058 ตร.ม. เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สุดในอาคาร เพราะเป็นพื้นที่ที่มีการปรับเปลี่ยนการใช้งานได้หลากหลาย

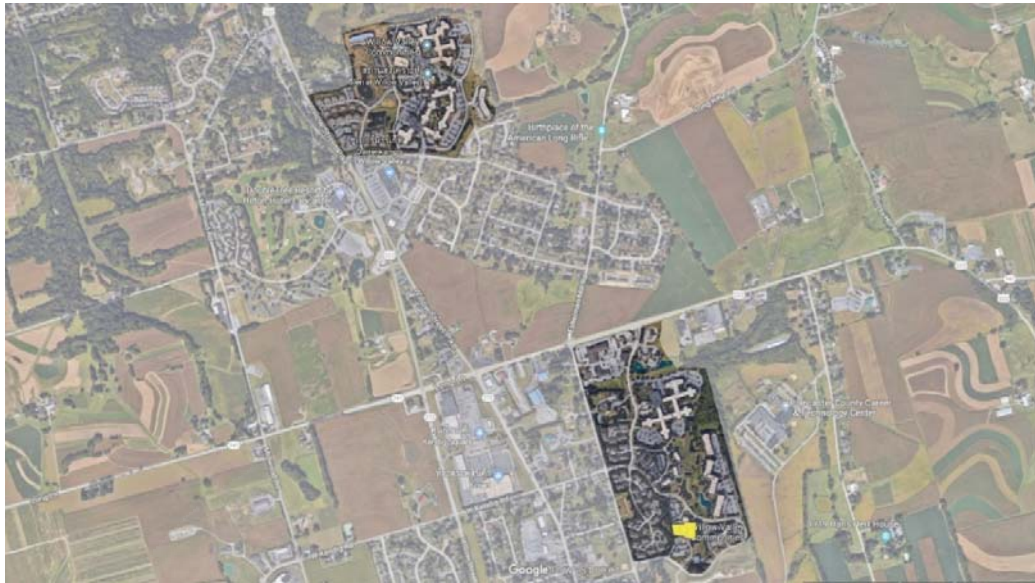
4.1.1.3 กรณีศึกษาที่ 3 Willow Valley Communities | Cultural Center,

USA

ภาพที่ 4.7 ภาพโครงการ Willow Valley. จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors*.

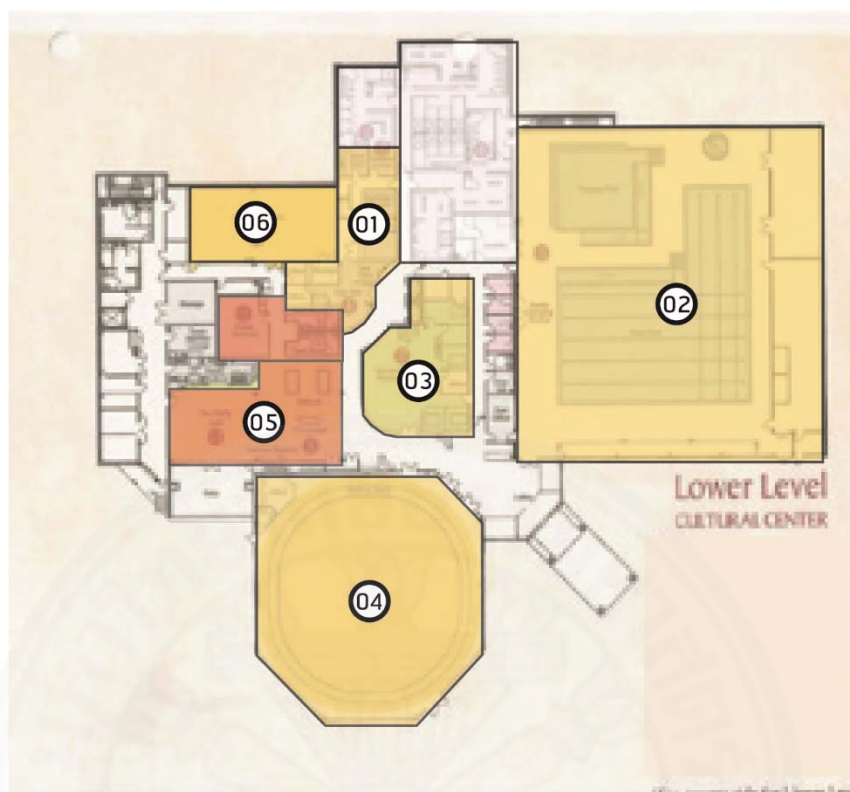
“Willow Valley” เป็นมากกว่าบ้านพักผู้สูงอายุ เป็นการใช้ชีวิตที่มากกว่า คือ การส่งเสริมสุขภาพ กายภาพ จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ และการต้อนรับจากเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างวันดี ๆ และการแบ่งปันประสบการณ์กับคนที่คุณรัก ด้วยกิจกรรมหลากหลายมิติด้านสุขภาพที่ได้รับการสนับสนุน โดย “Cultural Center” ซึ่งประกอบไปด้วยโรงละครขนาดใหญ่ ห้องบอลรูม ห้องเรียนสตูดิโอศิลปะและแกลลอรีการประชุมเชิงปฏิบัติการ สปา ศูนย์กีฬาทางน้ำ การบำบัดผู้ป่วย นอก แอโรบิกสตูดิโอ คาเฟ่ และพื้นที่งานแสดงอเนกประสงค์

ภาพที่ 4.8 ภาพผังโครงการ Willow Valley. จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors*

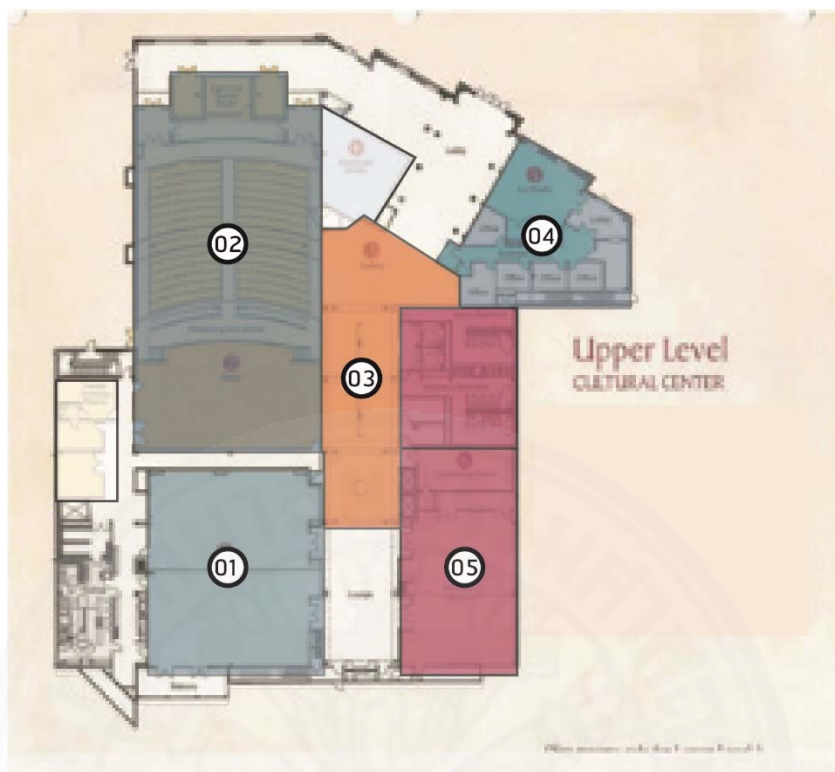
โครงการ Willow Valley Communities Senior Living Community in PA มีพื้นที่ประมาณ 531 ไร่ หรือ 849,839 ตารางเมตร ตั้งอยู่ที่ Willow Street เมือง Pennsylvania เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์สำคัญต่อสหรัฐอเมริกา Willow Street เป็นเมืองเล็ก ๆ พื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นเมืองที่มีบรรยากาศ ผ่อนคลาย สงบสุข แต่มีกิจกรรมที่หลากหลายโดยสามารถวิเคราะห์พื้นที่ได้เป็น 5 ส่วน คือ

- 1) พื้นที่จอดรถ (Parking) ร้อยละ 14.39 คิดเป็นพื้นที่ 122,291 ตร.ม.
- 2) พื้นที่พักอาศัย (Residential) ร้อยละ 1.95 คิดเป็นพื้นที่ 16,571 ตร.ม.
- 3) พื้นที่บริการสิ่งอำนวยความสะดวกแบบพิเศษ (Exceptional Amenities) ร้อยละ 4.72 คิดเป็นพื้นที่ 40,112 ตร.ม.
- 4) พื้นที่ส่วนการใช้ชีวิตด้านสุขภาพ (Wellness Lifestyle) ร้อยละ 2.36 คิดเป็นพื้นที่ 20,056 ตร.ม.
- 5) พื้นที่อื่น ๆ เช่น สวน บ่อน้ำขนาดใหญ่ที่กระจายอยู่ทั่วโครงการ เป็นพื้นที่สร้างสภาวะบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายแก่ผู้เดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ร้อยละ 54.58 คิดเป็นพื้นที่ 463,842 ตร.ม.

ภาพที่ 4.9 ฟังอาคารชั้น 1 พื้นที่บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในอาคาร Cultural Center. จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors.*

- 01 สปา (Day Spa)
- 02 ศูนย์กีฬาทางน้ำ (Aquatic Center)
- 03 การบำบัดผู้ป่วยนอก (Outpatient therapy)
- 04 ศูนย์การออกกำลังกาย (Fitness Center)
- 05 คาเฟ่และทีวีเลาจน์ (Cafe / TV Lounge)
- 06 สตูดิโอแอโรบิค (Aerobic Studio)

ภาพที่ 4.10 ผังอาคาร ชั้น 2 พื้นที่บริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในอาคาร Cultural Center. จาก *Centers for Healthy Living Providing Whole-Person Wellness to Seniors*.

- 01 ห้องเอนกประสงค์ (Multi-purpose expo space)
- 02 โรงละคร (Theater)
- 03 ห้องแสดงผลงานศิลปะ (Art Gallery)
- 04 สตูดิโอศิลปะ (Art Studio)
- 05 ศูนย์การศึกษา (Education Room)

ตารางที่ 4.5

แสดงการวิเคราะห์กรณีศึกษา 3

กรณีศึกษา	ขนาด โครงการ	รูปแบบกิจกรรม	
3. Willow Valley Communities Cultural Center	7,618 ตร.ม.	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางกาย	1.Day Spa 2.Aquatic Center 3.Fitness Center 4.Outpatient therapy 5.Aerobic Studio
		กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางจิต	1.Education Room
		กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางสังคม	1.Lounge 2.TV Lounge 3.Cafe 4.Art Gallery 5.Conference Room 6.Ball Room
		กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทางจิตวิญญาณ	1.Theater 2.Art Studio
		พื้นที่เอนกประสงค์	1.Multi-purpose expo space.

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 4.6

แสดงการวิเคราะห์รูปแบบพื้นที่กิจกรรมของกรณีศึกษาที่ 3

Willow Valley Communities Cultural Center				
กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทางกาย	กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทางจิต	กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทางสังคม	กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทางจิต วิญญาณ	พื้นที่เอ็กอนกประสงค์
46.16 %	10.61 %	11.61 %	11.32 %	20.30 %
3,516 ตร.ม.	808 ตร.ม.	884 ตร.ม.	862 ตร.ม.	1,546 ตร.ม.

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.5 และ 4.6 อาคาร Willow Valley Communities Cultural Center เป็นอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภายในโครงการ Willow Valley Communities ที่มีขนาด 531 ไร่ โดยมีพื้นที่อาคารส่งเสริมสุขภาพ 7,618 ตร.ม. หรือคิดเป็นสัดส่วนพื้นที่ทั้งหมดต่อพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอยู่ที่ร้อยละ 1.95 โดยกิจกรรมต่าง ๆ ภายในอาคาร Willow Valley Communities Cultural Center สามารถถูกแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย

1.1) คงไว้ซึ่งความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย ได้แก่พื้นที่ ฟิตเนส (Fitness Center) ที่มีกิจกรรมออกกำลังกายประเภทเน้นเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ และ แอโรบิคสตูดิโอ (Aerobic Studio) กิจกรรมออกกำลังกายที่เน้นพัฒนาระบบไหลเวียนโลหิต หัวใจ และปอด (Cardiovascular Respiratory Exercise) เช่น วิ่ง ปั่นจักรยาน เต้นแอโรบิค ฯลฯ และศูนย์กีฬาทางน้ำ (Aquatic Center) กิจกรรมสร้างเสริมและบำบัดรักษาสุขภาพโดยวิธีการสร้างความสมบูรณ์แข็งแรงและเพิ่มสมรรถภาพที่ดีของร่างกายด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น แอโรบิกในน้ำ ไฮโดรเทอร์ราปี (Hydrotherapy)

1.2) สร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ พื้นที่ห้องเพื่อการศึกษา (Education Room) ที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ หรือสร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย

1.3) การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ ได้แก่ พื้นที่คาเฟ่ (Café) เช่น อาหารธรรมชาติ ไม่มีสารพิษและสิ่งแปลกปลอมเจือปนไม่ผ่านกระบวนการปรุงอันซับซ้อน หรือผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก (เกษตรอินทรีย์)

1.4) การรักษาพยาบาล ได้แก่ พื้นที่ การบำบัดผู้ป่วยนอกหรือ ศูนย์กายภาพบำบัด (Outpatient therapy) เป็นพื้นที่กิจกรรมที่เหมาะสมแก่นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่อยู่ในระยะพักฟื้นและนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรค

1.5) การให้บริการส่งเสริมสุขภาพด้านความงาม ได้แก่พื้นที่ เดย์ สปา (Day Spa) เน้นเรื่องความงามและการบำบัดให้คลายเครียดในเวลาสั้น ๆ แค่มิกี่ชั่วโมง

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 46.16 หรือคิดเป็น 3,516 ตร.ม. โดยพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายกินพื้นที่กว่าครึ่งของอาคาร เนื่องจากมีรูปแบบการออกกำลังกายที่หลากหลาย

2) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต

2.1) กิจกรรมที่ทำให้เกิดสภาวะจิตใจที่มีความสุข ร่าเริง การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น สร้างเสริมเทคนิคการจัดการความเครียด ได้แก่พื้นที่ ห้องเพื่อการศึกษา (Education Room) ที่สามารถสร้างกิจกรรมที่พัฒนาสติปัญญา และเรียนรู้เทคนิคการจัดการกับความเครียด

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 10.61 หรือคิดเป็น 808 ตร.ม. เป็นกิจกรรมที่ใช้งานในพื้นที่ปิด เช่น ห้องเพื่อการศึกษา (Education Room)

3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม

3.1) กิจกรรมที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันด้วยดี มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชน ได้แก่พื้นที่ คาเฟ่ (Café) เลานจ์ (Lounge) ทีวี่เลานจ์ (TV Lounge), แกลลอรี่ (Art Gallery) ห้องประชุม (Conference Room) ห้องบอลรูม (Ball Room) เป็นพื้นที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ การปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม การส่งเสริมความผูกพันในครอบครัว

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคมคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 11.61 หรือคิดเป็น 884 ตร.ม. เป็นพื้นที่ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ

4.1) ในประเทศไทยจะให้คำนิยามว่าเป็นพื้นที่ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา แต่ก็คือพื้นที่ส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้เกิดสุขภาวะที่สงบ ได้แก่พื้นที่ และ โรงภาพยนตร์ (Theater) อาร์ตสตูดิโอ (Art Studio) ห้องเอนกประสงค์ (Multi-purpose Expo Space) ที่สามารถสร้างกิจกรรมนันทนาการ

โดยกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณคิดเป็นร้อยละของอาคารทั้งหมดจะใช้พื้นที่ร้อยละ 31.62 หรือคิดเป็น 2,408 ตร.ม. เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่สุดในอาคาร เพราะเป็นพื้นที่ที่ต้องการให้ความคิดสร้างสรรค์ เป็นพื้นที่นันทนาการ

4.2 การวิเคราะห์แบบสอบถาม

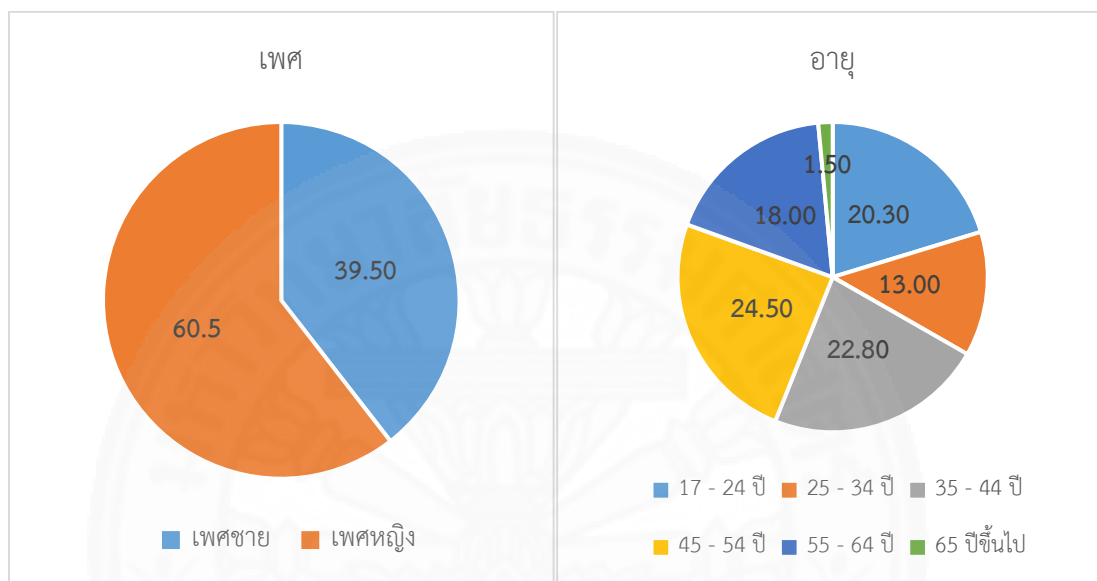
ภายหลังกระบวนการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ออกแบบแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาทั้งสิ้น 3 ส่วน ดังที่กล่าวไปในบทที่ 3 จากนั้นแบบสอบถามได้นำไปทดสอบความเหมาะสมด้วย IC'test จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เมื่อแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปทดสอบ Pilot test เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วย Cronbach'Alpha สามารถสรุปได้ดังนี้

และในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha ของ Cronbach ได้ระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.7 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับพอใช้ จึงพบว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากลุ่มตัวอย่างจริงได้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และด้านพฤติกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย จำนวน 400 คน จากการแจกแบบสอบถามออนไลน์ จากกลุ่มชมรมคนรักสุขภาพ เป็นกลุ่มเปิดในเว็บไซต์ Facebook ตอบแบบสอบถามโดยสมาชิกกลุ่มชมรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาสามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 415 ชุด และจากคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเลือกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุดแรก เพื่อนำมาวิเคราะห์ ซึ่งจะนำเสนอผลการศึกษาในลำดับถัดไป ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ประชากรศาสตร์ แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน และโรคประจำตัว มีลักษณะเป็นคำถามแบบปิด (Close-ended Questions) จำนวน 7 ข้อ ดังนี้

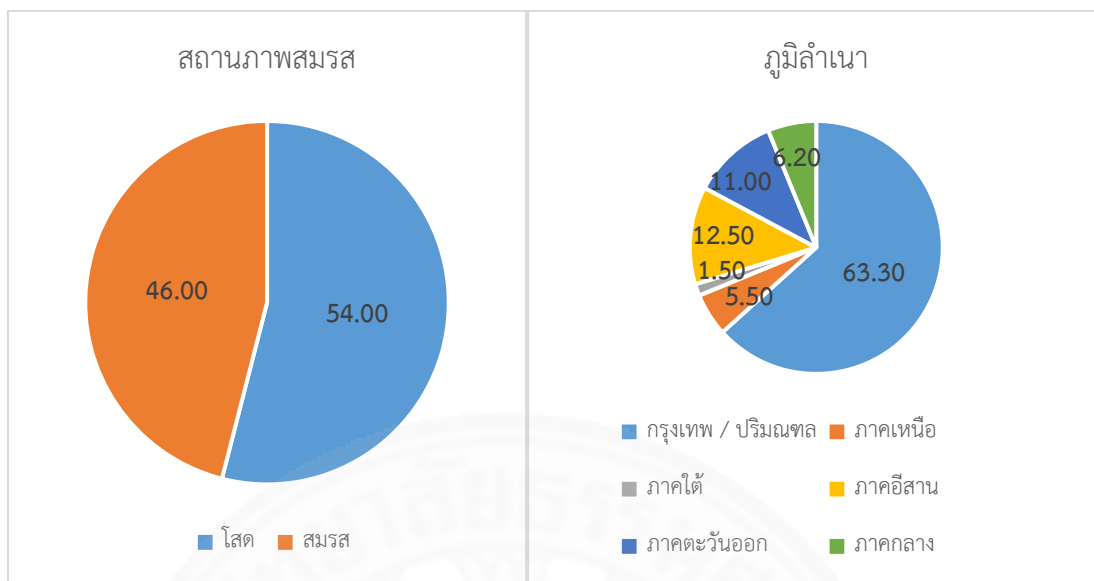
ภาพที่ 4.11 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ. จาก จัดทำโดยผู้วิจัย

1) เพศ

จากภาพที่ 4.11 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 242 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.50 และเพศชายจำนวน 158 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.50 ของหน่วยตัวอย่าง

2) อายุ

จากภาพที่ 4.11 กลุ่มส่วนใหญ่เป็นช่วงวัยทำงานมีอายุ 35 – 54 ปี จำนวน 98 คน และ อายุ 35 - 44 ปี จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.30 กลุ่มรองลงมาเป็นช่วงวัยรุ่นอายุ 17 – 24 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในกลุ่มตัวอย่าง มี 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในวัยทำงาน และกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในวัยรุ่น

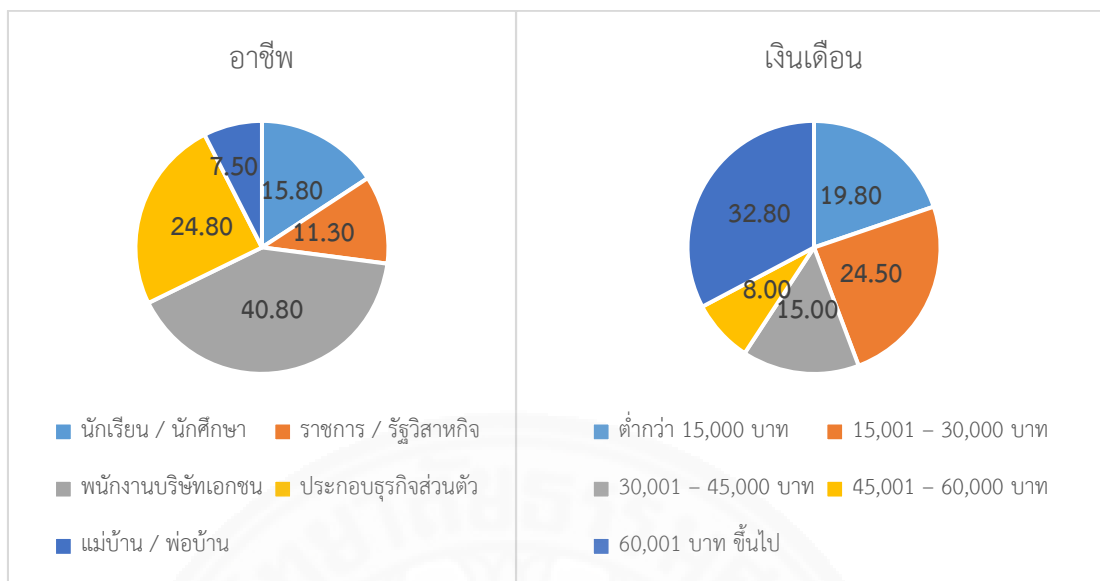
ภาพที่ 4.12 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา. จากจัดทำโดยผู้วิจัย

3) สถานภาพสมรส

จากภาพที่ 4.12 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส โสด จำนวน 216 คน และมีสถานภาพสมรส สมรส จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 และ 46.00 ตามลำดับ

4) ภูมิลำเนา

จากภาพที่ 4.12 ภูมิลำเนาส่วนใหญ่ของหน่วยตัวอย่าง อยู่ที่ กรุงเทพ หรือ ปริมณฑล จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ภาคตะวันออก จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ภาคกลาง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20 ภาคเหนือ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 และภาคใต้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50

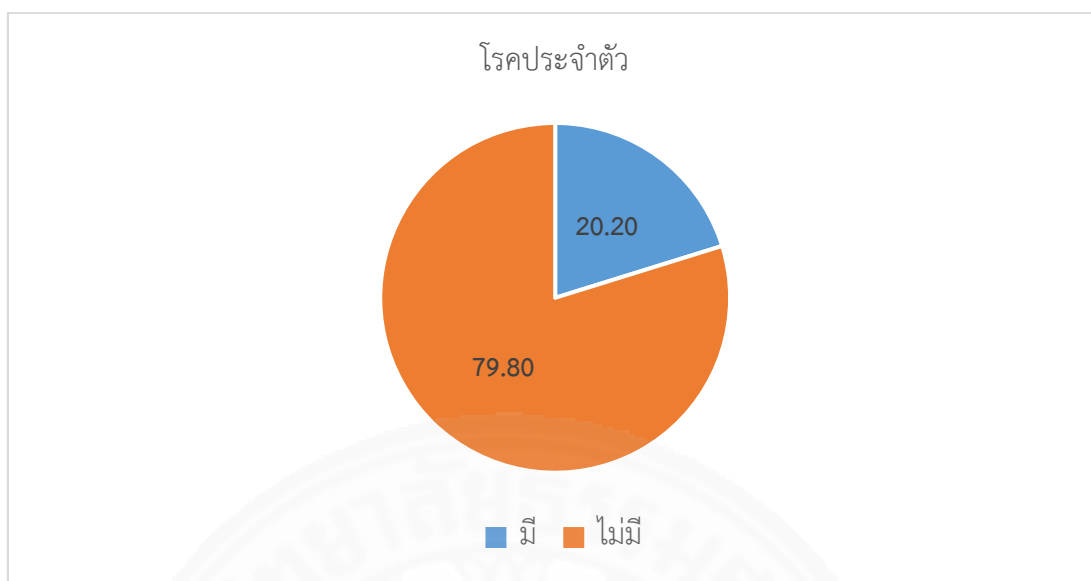
ภาพที่ 4.13 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อาชีพ เงินเดือน. จาก จัดทำโดยผู้วิจัย

5) อาชีพ

จากภาพที่ 4.13 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 รองลงมาคือ ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 มีอาชีพนักเรียน นักศึกษา จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 ตามด้วยอาชีพรับราชการ หรือ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 และแม่บ้าน พ่อบ้าน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50

6) เงินเดือน

จากภาพที่ 4.13 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวยังชีพ กลุ่มใหญ่ ๆ 2 กลุ่มมีรายได้ 60,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.80 และ รายได้ ต่ำกว่า 30,000 บาท คิดเป็นจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.30

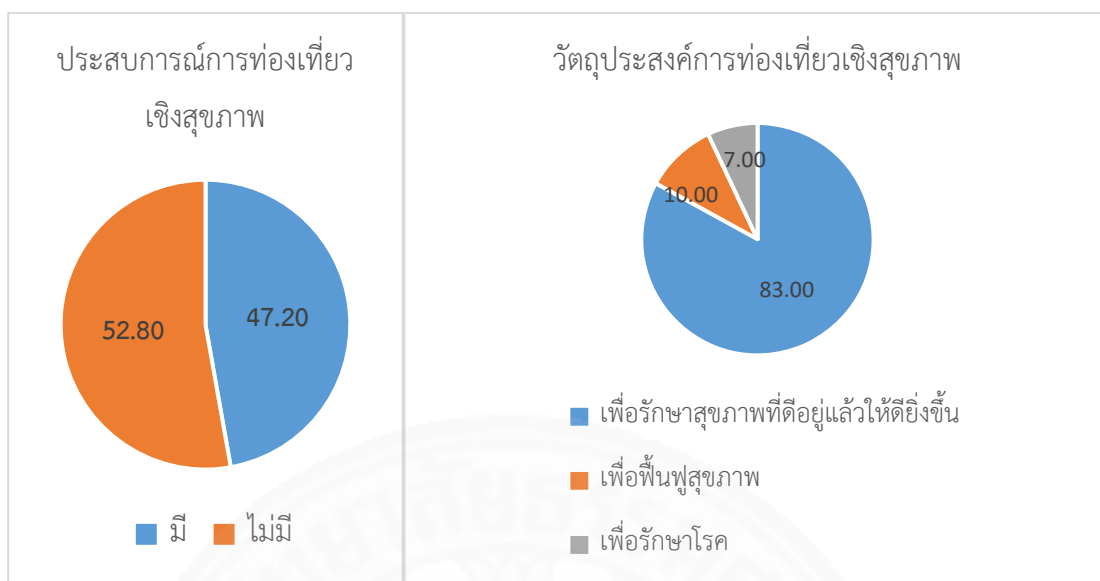
ภาพที่ 4.14 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม โรคประจำตัว. จาก จัดทำโดยผู้วิจัย

7) โรคประจำตัว

จากภาพที่ 4.14 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 319 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 79.80 และมีโรคประจำตัว จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20

สรุปแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ กลุ่มประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ที่อยู่ในช่วงวัยทำงานจนถึงวัยกลางคน มีอายุตั้งแต่ 35 – 54 ปี มีสถานภาพสมรส โสด มีภูมิลำเนาอยู่ที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน เงินเดือน 60,000 บาทขึ้นไป และไม่มีโรคประจำตัว

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ที่มีผลต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย ได้แก่ ประสิทธิภาพในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พักค้างคืน วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ระยะเวลาพักผ่อน ลักษณะผู้ร่วมเดินทาง ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปิด (Close-ended Questions) จำนวน 6 ข้อ ดังนี้

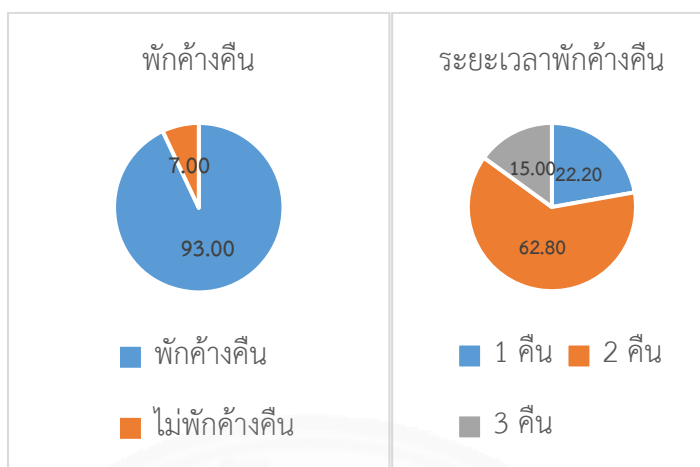
ภาพที่ 4.15 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พักค้างคืน รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. จาก จัดทำโดยผู้วิจัย

1) ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากภาพที่ 4.14 จากประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีผลต่อการรับรู้ถึงกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่ที่ไม่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 47.20 และมีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 52.80 คนที่เคยและไม่เคยท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยจากแบบสอบถามจำนวน 400 คน ทุกคนเคยใช้บริการส่งเสริมสุขภาพ

2) วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากภาพที่ 4.14 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่ คือ เพื่อรักษาสุขภาพที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 83.00 หรือก็คือกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งสามารถบอกได้ว่าโครงการควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) มากกว่า การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism)

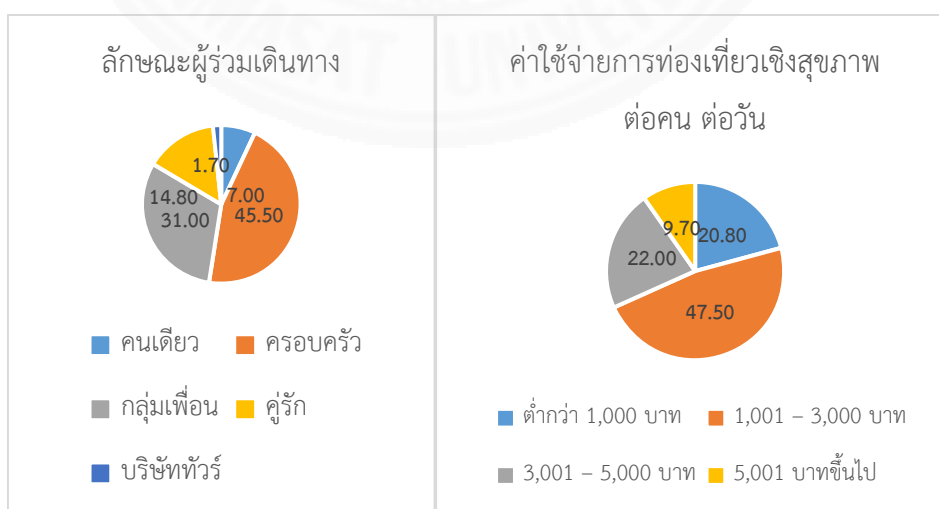
ภาพที่ 4.16 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เงินเดือน โรคประจำตัว. จาก จัดทำ โดยผู้วิจัย

2) พักค้างคืน

จากภาพที่ 4.16 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต้องการพักค้างคืน สามารถบอกความต้องการที่พักสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ โดยส่วนใหญ่เป็นจำนวน 372 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 93.00 ต้องการที่พักค้างคืน

4) ระยะเวลาการเข้าพักต่อครั้ง

จากภาพที่ 4.16 เราได้เห็นว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่ต้องการที่พัก และ ระยะเวลาที่เหมาะสมกับการพักค้างแรมในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพส่วนใหญ่คือ 2 คืน เป็นจำนวน 251 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 62.80

ภาพที่ 4.17 ภาพแสดงค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เงินเดือน โรคประจำตัว. จาก จัดทำ โดยผู้วิจัย

5) ลักษณะการเดินทาง

จากภาพที่ 4.17 ลักษณะผู้ร่วมเดินทางของคนส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของการเดินทางเป็นครอบครัว เป็นจำนวน 182 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.50 รองลงมาเป็นการเดินทางในลักษณะของกลุ่มเพื่อนจำนวน 124 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.00 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเป็นกลุ่มไม่ว่าจะครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ควรจะจัดเตรียมที่พักและกิจกรรมที่เหมาะสมแก่กลุ่มครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน

6) ค่าใช้จ่ายต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน

จากภาพที่ 4.17 กลุ่มคนส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการส่งเสริมสุขภาพ ต่อคน ต่อวันอยู่ที่ 1,001 – 3,000 บาท เป็นจำนวน 190 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 47.50 โดยคนส่วนใหญ่เลือกที่จะเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นเวลา 2 คืน เพราะฉะนั้น ค่าใช้จ่ายต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 1 ครั้ง เท่ากับ 3,001 – 9,000 บาท (ยังไม่รวมค่าแพคเกจ)

สรุปแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กลุ่มประชากรส่วนครึ่งต่อครึ่งไม่มีประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ เพื่อรักษาสุขภาพที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หรือก็คือการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) ต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบพักร่างกาย เป็นเวลา 2 คืน โดยมีลักษณะผู้ร่วมทางเป็นครอบครัว โดยมีค่าใช้จ่ายบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่อครั้งเป็นจำนวนเงิน 3,001 – 9,000 บาท

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามรูปแบบความสนใจในรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพ โดยเป็นคำถามที่ใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) เป็นระดับการวัดออกเป็น 5 ระดับ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นโดยใช้สูตรการ คำนวณช่วงกว้างของชั้นดังตารางที่ 3.1 (คุณทธิรัตน์ , 2549)

ตารางที่ 4.7

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความสนใจรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ระดับความสนใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การท่องเที่ยวธรรมชาติ	4.63	0.51	มากที่สุด
การท่องเที่ยววัฒนธรรม	4.12	0.92	มาก
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย	ระดับความสนใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน	4.04	0.94	มาก
ความรู้ด้านสุขภาพ	4.02	0.97	มาก
สปาและความงาม เช่น สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย เป็นต้น	3.97	1.07	มาก
การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ / การทำอาหารเพื่อสุขภาพ	3.96	1.06	มาก
บริการผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม	3.71	1.12	มาก
การออกกำลังกาย ที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น ว่ายน้ำ	3.65	1.17	มาก
กิจกรรมบริการรักษาพยาบาล เช่น ตรวจสุขภาพ ทันตกรรม ศัลยกรรม เป็นต้น	3.44	1.23	มาก
การออกกำลังกายที่เน้นเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับกล้ามเนื้อ	3.18	1.27	ปานกลาง
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต	ระดับความสนใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น / การแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีและให้กำลังใจในการเผชิญปัญหา	3.97	1.00	มาก
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม	ระดับความสนใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
พัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม / ความผูกพันในครอบครัว	3.99	0.89	มาก
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ	ระดับความสนใจ		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	3.17	1.12	ปานกลาง

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.7 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีระดับความสนใจในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผสมผสานร่วมกับการท่องเที่ยวธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 แสดงว่าในศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพควรมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อรองรับต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีระดับความสนใจในรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย ในรูปแบบของกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 รองลงมาคือ กิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ มีระดับความสนใจในรูปแบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 กิจกรรมสปาและความงาม เช่น สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย เป็นต้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 แสดงว่าความต้องการ 3 อันดับแรก ที่ควรจะมีในโครงการศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ รูปแบบกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ รูปแบบกิจกรรมสปาและความงาม

รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต ในรูปแบบของกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีและให้กำลังใจในการเผชิญปัญหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม ในรูปแบบของกิจกรรมพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ ในรูปแบบของกิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 แสดงว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ความสำคัญกับ รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต และ สังคม แต่รูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ มีความสนใจอยู่ในระดับปานกลาง จึงสร้างเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4.2.2 การวิเคราะห์ความสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่อกิจกรรมในโครงการ

นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความน่าสนใจของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน โดยคำนวณจากค่า \bar{X} ทดสอบสมมติฐานแสดงดังนี้

4.2.2.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

การวิเคราะห์คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ จำแนกตาม อายุ เนื่องจากอายุสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมบอกรช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมายว่ามีความสนใจบริการ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม อายุ

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	อายุ					
	17 – 24	25- 34	35 – 44	45 – 54	55 – 64	65+
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
1.แหล่งท่องเที่ยว						
การท่องเที่ยว ธรรมชาติ	4.84	4.56	4.64	4.59	4.47	4.50
การท่องเที่ยว วัฒนธรรม	4.32	3.96	4.02	3.99	4.26	4.50
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย						
การออกกำลังกาย เหมาะสมกับวัยและ สุขภาพ	4.04	4.06	3.97	4.06	3.99	5.00
ความรู้ด้านสุขภาพ	4.01	3.92	3.97	3.95	4.19	5.00
สปาและความงาม เช่น สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย เป็นต้น	4.09	3.85	4.03	4.13	3.68	3.00
การรับประทานอาหาร เพื่อสุขภาพ / การทำอาหารเพื่อ สุขภาพ	4.20	3.63	3.99	3.98	3.82	4.50
บริการผลิตภัณฑ์ สมุนไพรเพื่อสุขภาพ และความงาม	4.15	3.65	3.56	3.57	3.61	4.00

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม อายุ

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	อายุ					
	17 – 24	25- 34	35 – 44	45 – 54	55 - 64	65+
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย						
การออกกำลังกายที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น วายน้ำ	3.79	3.98	3.60	3.55	3.47	3.50
กิจกรรมบริการรักษาพยาบาล	3.77	3.31	3.49	3.18	3.50	3.00
การออกกำลังกายที่เน้นเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ	3.14	3.06	3.13	3.13	3.28	5.00
3.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต						
พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น	4.02	4.04	3.97	3.88	4.03	5.00
4.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม						
พัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม / ความผูกพันในครอบครัว	4.02	4.15	3.97	3.82	3.88	5.00
5.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ						
การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	2.99	2.90	3.09	3.52	3.10	4.50

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.8 จากผลการวิเคราะห์ กลุ่มอายุ มีผลต่อความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

หมวดการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเหมาะกับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย นักท่องเที่ยวทุกช่วงอายุมีความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวธรรมชาติ

หมวดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย โดยนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลุ่มวัยรุ่นช่วงอายุ 17 – 24 ปี มีความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ และ การทำอาหารเพื่อสุขภาพ มากที่สุด นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลุ่มวัยเริ่มทำงานช่วงอายุ 25 – 34 ปี มีความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน มากที่สุด นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลุ่มวัยทำงานช่วงอายุ 35 – 54 ปี มีความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการสปาและความงาม เช่น สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย เป็นต้น มากที่สุด นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลุ่มวัยผู้สูงอายุตอนต้น 55 – 64 ปี มีความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ มากที่สุด นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกลุ่มวัยเกษียณอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความสนใจกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัย

หมวดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต(ปัญญา) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ นักท่องเที่ยวกลุ่มวัยเกษียณ อายุ 65 ปีขึ้นไป มีความสนใจในกิจกรรมทางปัญญา สังคม และศาสนา มากที่สุด

การวิเคราะห์คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ จำแนกตาม โรคประจำตัว อาชีพ สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมความสนใจบริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม อาชีพ โรคประจำตัว

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	โรค ประจำตัว		อาชีพ				
	มี	ไม่มี	นักเรียน / นักศึกษา	ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ประกอบ ธุรกิจ ส่วนตัว	พ่อบ้าน / แม่บ้าน
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
1.แหล่งท่องเที่ยว							
การท่องเที่ยว ธรรมชาติ	4.60	4.63	4.86	4.53	4.63	4.60	4.33
การท่องเที่ยว วัฒนธรรม	4.01	4.14	4.43	3.98	4.04	4.06	4.30
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย							
การออกกำลังกาย เหมาะสมกับวัย และสุขภาพ	4.00	4.04	4.08	3.69	4.12	4.01	4.07
ความรู้ด้านสุขภาพ	4.19	3.98	3.95	3.93	4.02	3.98	4.47
สปาและความงาม	3.77	4.01	4.06	3.93	4.07	3.88	3.50
การรับประทานอาหาร / การทำอาหาร เพื่อสุขภาพ	3.82	3.99	4.13	3.84	3.92	3.91	4.17
บริการผลิตภัณฑ์ สมุนไพรเพื่อ สุขภาพและความ งาม	3.37	3.80	4.14	3.47	3.68	3.62	3.60
การออกกำลังกาย ที่อาศัยน้ำเป็น ปัจจัยสำคัญ เช่น ว่ายน้ำ	3.77	3.62	3.83	3.47	3.78	3.37	3.80

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม อาชีพ โรคประจำตัว

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	โรค ประจำตัว		อาชีพ				
	มี	ไม่มี	นักเรียน / นักศึกษา	ราชการ / รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัทเอกชน	ประกอบ ธุรกิจ ส่วนตัว	พ่อบ้าน / แม่บ้าน
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย							
กิจกรรมบริการ รักษาพยาบาล	3.32	3.50	3.68	3.00	3.47	3.37	3.70
การออกกำลังกาย ที่เน้นเพิ่มความ ยืดหยุ่นให้กับ กล้ามเนื้อส่วนต่าง	3.25	3.16	3.56	2.98	3.09	3.14	3.27
3.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต							
พัฒนาความฉลาด ทางอารมณ์ในส่วน ที่เกี่ยวกับตน และ ในส่วนที่สัมพันธ์	4.17	3.95	3.88	4.02	4.05	3.91	4.67
4.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม							
พัฒนาการปรับตัว เข้ากับแบบแผน ชีวิตแบบใหม่และ บทบาทในสังคม / ความผูกพันใน ครอบครัว	4.16	3.92	3.81	4.11	4.07	3.85	3.87
5.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ							
การปฏิบัติกิจกรรม ทางศาสนา	3.22	3.16	2.97	2.93	3.37	3.08	3.20

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.9 จากผลการวิเคราะห์ อาชีพ โรคประจำตัว มีผลต่อความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

หมวดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มคนที่สุขภาพดี ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ มากที่สุด นักท่องเที่ยวที่มีโรคประจำตัว ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ มากที่สุด แสดงว่าคนที่มีโรคประจำตัวตระหนักถึงการเรียนรู้ด้านสุขภาพ การปฏิสัมพันธ์ในสังคม และกิจกรรมจรรโลงจิตใจทางศาสนา

หมวดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอาชีพนักเรียน หรือ นักศึกษา มีช่วงอายุ 17 – 24 ปี ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพกับการทำอาหารเพื่อสุขภาพ มากที่สุด นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอาชีพ ราชการ และ รัฐวิสาหกิจ ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการบริการผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม มากที่สุด นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและประกอบธุรกิจส่วนตัว ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ มากที่สุด และกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอาชีพ พ่อบ้าน แม่บ้าน ให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ มากที่สุด

หมวดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประกอบอาชีพกลุ่ม พ่อบ้าน แม่บ้าน จะให้ความสนใจมากที่สุด กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประกอบอาชีพกลุ่ม ราชการ และ รัฐวิสาหกิจ จะให้ความสนใจมากที่สุด

การวิเคราะห์คุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ จำแนกตาม เงินเดือน สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมความสนใจบริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม เงินเดือน

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	เงินเดือน				
	ต่ำกว่า 15,000 บาท	15,001 - 30,000 บาท	30,001 - 45,000 บาท	45,001 - 60,000 บาท	60,001 บาท ขึ้นไป
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
1.แหล่งท่องเที่ยว					
การท่องเที่ยว ธรรมชาติ	4.75	4.65	4.48	4.50	4.63
การท่องเที่ยว วัฒนธรรม	4.35	4.17	4.00	4.00	4.02
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย					
การออกกำลังกาย เหมาะสมกับวัย และสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่น จักรยาน	4.08	3.90	3.88	4.03	4.18
ความรู้ด้านสุขภาพ	4.10	4.05	4.03	3.91	3.98
สปาและความงาม เช่น สปาเพื่อ สุขภาพ นวดเพื่อ เสริมสวย เป็นต้น	4.00	3.94	3.85	4.09	3.98
การรับประทานอาหาร / การทำอาหาร เพื่อสุขภาพ	4.13	3.86	3.95	4.00	3.93

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม เงินเดือน

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	เงินเดือน				
	ต่ำกว่า 15,000 บาท	15,001 - 30,000 บาท	30,001 - 45,000 บาท	45,001 - 60,000 บาท	60,001 บาท ขึ้นไป
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย					
บริการผลิตภัณฑ์ สมุนไพรเพื่อ สุขภาพและความ งาม	4.05	3.71	3.70	3.97	3.44
การออกกำลังกาย ที่อาศัยน้ำเป็น ปัจจัยสำคัญ เช่น ว่ายน้ำ	3.81	3.78	3.83	4.13	3.27
กิจกรรมบริการ รักษาพยาบาล	3.68	3.47	3.58	3.91	3.10
การออกกำลังกาย ที่เน้นเพิ่มความ ยืดหยุ่นให้กับ กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ	3.48	3.01	3.27	3.69	2.95
3.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต					
พัฒนาความฉลาด ทางอารมณ์ในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับตน และ ในส่วนที่สัมพันธ์ กับผู้อื่น	3.98	4.09	4.05	4.00	3.90

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม เงินเดือน

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	เงินเดือน				
	ต่ำกว่า 15,000 บาท	15,001 - 30,000 บาท	30,001 - 45,000 บาท	45,001 - 60,000 บาท	60,001 บาท ขึ้นไป
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
4.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม					
พัฒนาการปรับตัว เข้ากับแบบแผน ชีวิตแบบใหม่และ บทบาทในสังคม / ความผูกพันใน ครอบครัว	3.86	4.12	4.07	4.09	3.83
5.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ					
การปฏิบัติกิจกรรม ทางศาสนา	3.04	2.30	3.40	3.66	2.94

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.10 จากผลการวิเคราะห์ เงินเดือน มีผลต่อความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

หมวดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางกาย นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ และการทำอาหารเพื่อสุขภาพ มากที่สุด นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีรายได้ 15,001 - 45,000 บาท มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการส่งเสริมด้านความรู้สุขภาพ มากที่สุด นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีรายได้ 45,001 - 60,000 บาท มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกาย ที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น ว่ายน้ำ มากที่สุด และนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีรายได้ 60,001 บาทขึ้นไป มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน มากที่สุด

หมวดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางจิต คนที่มีรายได้ 15,001 - 30,000 บาท มีความสนใจมากที่สุด กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางสังคม คนที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,001 - 45,000 บาท มีความสนใจมากที่สุด กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ คนที่มีรายได้ตั้งแต่ 60,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญมากที่สุด

4.2.2.2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำแนกตามประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมความสนใจบริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตามประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	ประสบการณ์ในการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ		วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ		
	มี	ไม่มี	สุขภาพแข็งแรง ให้ดียิ่งขึ้น	อยู่ในระยะพัก ฟื้น	เพื่อรักษาโรค
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
1.แหล่งท่องเที่ยว					
การท่องเที่ยว ธรรมชาติ	4.56	4.68	4.63	4.63	4.54
การท่องเที่ยว วัฒนธรรม	4.01	4.22	4.11	4.05	4.29
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย					
การออกกำลังกาย เหมาะสมกับวัย และสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่น จักรยาน	4.01	4.06	4.05	3.85	4.07
ความรู้ด้านสุขภาพ	3.96	4.08	4.07	3.55	4.11

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการ
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	ประสบการณ์ในการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ		วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ		
	มี	ไม่มี	สุขภาพแข็งแรง ให้ดียิ่งขึ้น	อยู่ในระยะพัก ฟื้น	เพื่อรักษาโรค
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย					
สปาและความงาม เช่น สปาเพื่อ สุขภาพ นวดเพื่อ เสริมสวย เป็นต้น	3.94	3.99	4.00	3.85	3.71
การรับประทานอาหาร / การทำอาหาร เพื่อสุขภาพ	4.03	3.90	3.99	3.85	3.71
บริการผลิตภัณฑ์ สมุนไพรเพื่อ สุขภาพและความ งาม	3.83	3.60	3.76	3.65	3.21
การออกกำลังกาย ที่อาศัยน้ำเป็น ปัจจัยสำคัญ เช่น ว่ายน้ำ	3.67	3.64	3.63	3.60	4.00
กิจกรรมบริการ รักษาพยาบาล	3.43	3.45	3.48	3.15	3.43
การออกกำลังกาย ที่เน้นเพิ่มความ ยืดหยุ่นให้กับ กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ	3.15	3.20	3.11	3.53	3.43

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการ
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	ประสบการณ์ในการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ		วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ		
	มี	ไม่มี	สุขภาพแข็งแรง ให้ดียิ่งขึ้น	อยู่ในระยะพัก ฟื้น	เพื่อรักษาโรค
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
3.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต					
พัฒนาความฉลาด ทางอารมณ์ในส่วน ที่เกี่ยวกับตน และ ในส่วนที่สัมพันธ์ กับผู้อื่น	3.95	4.03	4.03	3.60	4.14
4.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม					
พัฒนาการปรับตัว เข้ากับแบบแผน ชีวิตแบบใหม่และ บทบาทในสังคม / ความผูกพันใน ครอบครัว	3.94	3.99	3.98	3.65	4.18
5.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ					
การปฏิบัติกิจกรรม ทางศาสนา	3.18	3.17	3.21	2.93	3.07

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.11 จากผลการวิเคราะห์ ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพ วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีผลต่อความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ
โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมี
ผลต่อการรับรู้ถึงกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่างกัน

ผู้ที่มีวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อสุขภาพแข็งแรง ให้ดีขึ้น หรือก็คือการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ 3 อันดับ คือ กิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ กิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน กิจกรรมสปาและความงาม เช่น สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย เป็นต้น ตามลำดับ และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ มากที่สุด ในขณะที่ผู้ที่มีวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อรักษาโรค หรือก็คือการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ มากที่สุด

การวิเคราะห์ลักษณะพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำแนกตาม พักค้างคืนหรือไม่ ระยะเวลาพักผ่อน สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมความสนใจบริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม พักค้างคืน ระยะเวลาพักผ่อน

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	พักค้างคืน		ระยะเวลาพักผ่อน		
	พัก	ไม่พัก	1 คืน	2 คืน	3 คืน
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
1.แหล่งท่องเที่ยว					
การท่องเที่ยว ธรรมชาติ	4.63	4.57	4.60	4.59	4.86
การท่องเที่ยว วัฒนธรรม	4.11	4.21	4.12	4.06	4.36
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย					
การออกกำลังกาย เหมาะสมกับวัย และสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่น จักรยาน	4.06	3.68	3.94	4.02	4.25
ความรู้ด้านสุขภาพ	4.02	4.11	3.79	4.07	4.20

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม พักค้างคืน ระยะเวลาพักผ่อน

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	พักค้างคืน		ระยะเวลาพักผ่อน		
	พัก	ไม่พัก	1 คืน	2 คืน	3 คืน
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย					
สปาและความงาม เช่น สปาเพื่อ สุขภาพ นวดเพื่อ เสริมสวย เป็นต้น	3.99	3.68	4.01	4.02	3.66
การรับประทานอาหาร / การทำอาหาร เพื่อสุขภาพ	3.98	3.68	3.88	4.08	3.59
บริการผลิตภัณฑ์ สมุนไพรเพื่อ สุขภาพและความ งาม	3.69	3.18	3.84	3.77	3.27
การออกกำลังกาย ที่อาศัยน้ำเป็น ปัจจัยสำคัญ เช่น ว่ายน้ำ	3.41	3.82	3.65	3.67	3.66
กิจกรรมบริการ รักษาพยาบาล	3.16	3.39	2.75	3.35	3.34
การออกกำลังกาย ที่เน้นเพิ่มความ ยืดหยุ่นให้กับ กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ	3.16	3.39	3.38	3.17	2.95

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม พักค้างคืน ระยะเวลาพักผ่อน

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	พักค้างคืนหรือไม่		ระยะเวลาพักผ่อน		
	พัก	ไม่พัก	1 คืน	2 คืน	3 คืน
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
3.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต					
พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น	3.99	3.98	3.78	4.06	4.06
4.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม					
พัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม / ความผูกพันในครอบครัว	3.97	3.86	3.76	4.05	3.93
5.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ					
การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	3.19	2.96	3.76	4.05	3.93

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.12 จากผลการวิเคราะห์ พักค้างคืนหรือไม่ ระยะเวลาพักผ่อน มีผลต่อความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบพักค้างคืน เหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน โดยควรพักค้างคืน 3 คืน และเหมาะกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ มากที่สุด

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบไม่พักค้างคืน เหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบพักค้างคืน 1 คืน เหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมสปาและความงาม เช่น สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบพักค้างคืน 2 คืน เหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ กับ การทำอาหารเพื่อสุขภาพ และเหมาะกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ มากที่สุด

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบพักค้างคืน 3 คืน เหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน และเหมาะกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต มากที่สุด

การวิเคราะห์ลักษณะพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำแนกตาม พักค้างคืนหรือไม่ ระยะเวลาพักผ่อน สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมความสนใจบริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ลักษณะผู้ร่วมทาง

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	ลักษณะผู้ร่วมเดินทาง				
	คนเดียว	ครอบครัว	กลุ่มเพื่อน	คู่รัก	บริษัททัวร์
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
1.แหล่งท่องเที่ยว					
การท่องเที่ยว ธรรมชาติ	4.50	4.69	4.71	4.32	4.57
การท่องเที่ยว วัฒนธรรม	3.89	4.30	4.08	3.76	4.00

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ลักษณะผู้ร่วมทาง

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	ลักษณะผู้ร่วมเดินทาง				
	คนเดียว	ครอบครัว	กลุ่มเพื่อน	คู่รัก	บริษัททัวร์
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย					
การออกกำลังกาย เหมาะสมกับวัย และสุขภาพ	4.18	4.16	3.92	3.71	5.00
ความรู้ด้านสุขภาพ	3.96	3.98	4.06	4.02	4.71
สปาและความงาม เช่น สปาเพื่อ สุขภาพ นวดเพื่อ เสริมสวย เป็นต้น	4.29	4.00	3.82	4.05	3.71
การรับประทาน อาหารเพื่อสุขภาพ / การทำอาหาร เพื่อสุขภาพ	4.43	3.96	3.88	3.93	3.71
บริการผลิตภัณฑ์ สมุนไพรเพื่อ สุขภาพและความ งาม	4.29	3.70	3.57	3.75	3.71
การออกกำลังกาย ที่อาศัยน้ำเป็น ปัจจัยสำคัญ เช่น ว่ายน้ำ	3.89	3.60	3.82	3.46	2.86
กิจกรรมบริการ รักษาพยาบาล	4.18	3.28	3.48	3.61	2.86
การออกกำลังกาย ที่เน้นเพิ่มความ ยืดหยุ่นให้กับ กล้ามเนื้อส่วนต่าง	3.86	3.18	3.12	2.90	3.86

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ลักษณะผู้ร่วมทาง

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	ลักษณะผู้ร่วมเดินทาง				
	คนเดียว	ครอบครัว	กลุ่มเพื่อน	คู่รัก	บริษัททัวร์
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
3.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต					
พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น	4.07	3.97	3.96	4.02	4.71
4.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม					
พัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม / ความผูกพันในครอบครัว	4.18	3.96	3.86	4.02	4.62
5.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ					
การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	4.07	3.15	3.10	2.93	3.43

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.13 จากผลการวิเคราะห์ ลักษณะผู้ร่วมเดินทาง มีผลต่อความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ผู้ที่มีลักษณะผู้ร่วมเดินทาง คนเดียว มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรม การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ กับ การทำอาหารเพื่อสุขภาพ และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ มากที่สุด

ผู้ที่มีลักษณะผู้ร่วมเดินทาง ครอบครัว มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน มากที่สุด

ผู้ที่มีลักษณะผู้ร่วมเดินทาง กลุ่มเพื่อน มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ มากที่สุด

ผู้ที่มีลักษณะผู้ร่วมเดินทาง คู่รัก มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการสปาและความงาม เช่น สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย เป็นต้น มากที่สุด

ผู้ที่มีลักษณะผู้ร่วมเดินทาง บริษัททัวร์ มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน และการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ และเหมาะกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม มากที่สุด

การวิเคราะห์ลักษณะพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำแนกตามค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมความสนใจบริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน			
	ต่ำกว่า 1,000 บาท	1,001 - 3,000 บาท	3,001 - 5,000 บาท	5,001 บาทขึ้นไป
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
1.แหล่งท่องเที่ยว				
การท่องเที่ยวธรรมชาติ	4.60	4.66	4.60	4.56
การท่องเที่ยววัฒนธรรม	4.22	4.05	4.13	4.21
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย				
การออกกำลังกายเหมาะสม กับวัยและสุขภาพ	3.94	3.98	4.14	4.28

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน			
	ต่ำกว่า 1,000 บาท	1,001 - 3,000 บาท	3,001 - 5,000 บาท	5,001 บาทขึ้นไป
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย				
ความรู้ด้านสุขภาพ	4.29	3.86	4.15	3.95
สปาและความงาม เช่น สปา เพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริม สวย เป็นต้น	3.88	3.92	4.24	3.74
การรับประทานอาหารเพื่อ สุขภาพ / การทำอาหารเพื่อ สุขภาพ	3.98	3.86	4.07	4.18
บริการผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อสุขภาพและความงาม	3.87	3.61	3.72	3.85
การออกกำลังกาย ที่อาศัย น้ำเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น ว่ายน้ำ	3.52	3.74	3.64	3.54
กิจกรรมบริการ รักษาพยาบาล	3.78	3.28	3.47	3.46
การออกกำลังกายที่เน้นเพิ่ม ความยืดหยุ่นให้กับกล้ามเนื้อ ส่วนต่าง ๆ	3.11	3.16	3.30	3.13
3.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต				
พัฒนาความฉลาดทาง อารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น	4.28	3.80	4.17	3.92

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

แสดงการทดสอบความสนใจรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตาม ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน

รูปแบบกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน			
	ต่ำกว่า 1,000 บาท	1,001 - 3,000 บาท	3,001 - 5,000 บาท	5,001 บาทขึ้นไป
	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}	\bar{x}
4.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม				
พัฒนาการปรับตัวเข้ากับ แบบแผนชีวิตแบบใหม่และ บทบาทในสังคม / ความ ผูกพันในครอบครัว	4.27	3.80	4.17	3.92
5.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ				
การปฏิบัติกิจกรรมทาง ศาสนา	4.27	3.74	4.19	3.90

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.14 จากผลการวิเคราะห์ ค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต่อคน ต่อวัน มีผลต่อความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ผู้ที่มีค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพต่ำกว่า 1,000 บาท ต่อคน ต่อวัน ในหมวดของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ และเหมาะสมกับหมวดของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ มากที่สุด

ผู้ที่มีค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 1,001 - 3,000 บาท และ 3,001 - 5,000 บาท ต่อคน ต่อวัน มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน มากที่สุด

ผู้ที่มีค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3,001 - 5,000 บาท ต่อคน ต่อวัน มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมบริการสปาและความงาม เช่น สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริมสวย เป็นต้น มากที่สุด

ผู้ที่มีค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 5,001 บาทขึ้นไป ต่อคน ต่อวัน มีความสนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมกับวัยและสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่นจักรยาน มากที่สุด

สรุป แบบสอบถามตอนที่ 3 เรื่องรูปแบบความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

1) หมวดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย องค์กรประกอบกิจกรรมที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ในด้านกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย ควรจะมีกิจกรรมการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ และ การทำอาหารเพื่อสุขภาพ ที่เหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ของวัยรุ่น กิจกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมแก่วัยเริ่มทำงาน ที่หันมาใส่ใจดูแลสุขภาพตนเอง บริการสปาและความงาม ที่เหมาะสมกับวัยทำงาน ที่เริ่มเข้าสู่วัยกลางคนที่ต้องการการดูแลใส่ใจความงามเป็นพิเศษ วัยผู้สูงอายุตอนต้นต้องการกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ เพื่อรับมือต่อการเป็นผู้สูงอายุในอนาคต และวัยเกษียณต้องการการออกกำลังกายที่เหมาะสมแก่วัย เพื่อสร้างสุขภาพที่แข็งแรงรับมือต่ออายุที่เพิ่มมากขึ้น

2) หมวดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่การให้ความรู้ด้านสุขภาพ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวัยเกษียณ อาชีพ พ่อบ้าน แม่บ้าน ที่มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับบริษัททัวร์ ค่าใช้จ่ายต่อวันที่น้อย

3) หมวดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวัยเกษียณ อาชีพ ราชการ และ รัฐวิสาหกิจ ที่มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับบริษัททัวร์ ค่าใช้จ่ายต่อวันที่น้อย

4) หมวดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวัยเกษียณ อาชีพ พ่อบ้าน แม่บ้าน ที่มาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คนเดียว ค่าใช้จ่ายต่อวันที่น้อย

4.3 วิเคราะห์รูปแบบศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

4.3.1 วิเคราะห์รายละเอียดโครงการศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

ศึกษาจากการวิเคราะห์กรณีศึกษา 3 โครงการได้แก่ 1) THE CENTER FOR HEALTHY LIVING (CHLs) AT MOORINGS PARK, USA 2) C. C. Young | The Point and Pavilion, Center for Arts and Education, USA 3) Willow Valley Communities | Cultural Center, USA โดยพิจารณาองค์ประกอบพื้นที่ภายในโครงการ องค์ประกอบด้านที่ตั้งและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ตารางที่ 4.15

แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบพื้นที่กิจกรรมและที่ตั้ง

องค์ประกอบพื้นที่ภายในโครงการ	MOORINGS PARK	C. C. Young	Willow Valley
1.พื้นที่โครงการทั้งหมด เฉลี่ยพื้นที่โครงการทั้งหมด 264 ไร่ (422,400 ตร.ม.)	210 ไร่ (336,000 ตร.ม.)	50.6 ไร่ (80,960 ตร.ม.)	531 ไร่ (849,600 ตร.ม.)
2.พื้นที่จอดรถ (Parking) เฉลี่ยพื้นที่จอดรถ 12.06%	8.61% (28,920 ตร.ม.)	13.17% (10,659 ตร.ม.)	14.39% (122,291 ตร.ม.)
3.พื้นที่พักอาศัย (Residential) เฉลี่ยพื้นที่พักอาศัย 8.53%	7.58% (25,460 ตร.ม.)	16.07% (13,006 ตร.ม.)	1.95% (16,571 ตร.ม.)
4.พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health & Wellness) เฉลี่ยพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ 3.50%	6.19% (20,791 ตร.ม.)	1.95% (1,858 ตร.ม.)	2.36% (20,056 ตร.ม.)
5.พื้นที่กิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ (Lifestyle)	2.45% (8,229 ตร.ม.)	X	X
6.พื้นที่บริการสิ่งอำนวยความสะดวกแบบพิเศษ (Exceptional Amenities)	X	X	4.72% (40,112 ตร.ม.)

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบพื้นที่กิจกรรมและที่ตั้ง

องค์ประกอบพื้นที่ภายในโครงการ	MOORINGS PARK	C. C. Young	Willow Valley
7.พื้นที่บริการสุขภาพ (Healthcare Services)	X	4.72% (3,820 ตร.ม.)	X
8.พื้นที่บริการการดูแลด้านความจำ (Memory Care)	X	2.36% (1,910 ตร.ม.)	X
9.พื้นที่อื่น ๆ เช่น สวน บ่อน้ำ เฉลี่ยวพื้นที่อื่น ๆ 63.83%	75.17% (252,487 ตร.ม.)	61.73% (49,962 ตร.ม.)	54.58% (463,842 ตร.ม.)
10.พื้นที่อาคารบริการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เฉลี่ยวพื้นที่อาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้งหมด 4,304 ตร.ม. เฉลี่ยวพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ทั้งหมด 51.5%	3,437.4 ตร.ม. (16.5% ของพื้นที่ กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทั้งหมด)	1,858 ตร.ม. (100% ของพื้นที่ กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทั้งหมด)	7,618 ตร.ม. (38.0% ของพื้นที่ กิจกรรมส่งเสริม สุขภาพทั้งหมด)
องค์ประกอบด้านการเลือกทำเลที่ตั้ง			
1.ระยะห่างห้างสรรพสินค้าที่ใกล้ที่สุด เฉลี่ยวระยะห่างห้างสรรพสินค้า 2.3 กิโลเมตร	1.5 กม.	4.0 กม.	1.5 กม.
2.ระยะห่างโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด เฉลี่ยวระยะห่างโรงพยาบาล 8.6 กิโลเมตร	7.5 กม.	9.0 กม.	9.2 กม.
3.ระยะห่างสนามบิณฑ์ที่ใกล้ที่สุด เฉลี่ยวระยะห่างสนามบิณฑ์ 25 กิโลเมตร	45 กม.	16 กม.	14 กม.
4.ระยะห่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เฉลี่ยวระยะห่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3.0 กิโลเมตร	4.0 กม. (ทะเล)	2.0 กม. (ทะเลสาบ)	3.2 กม. (อุทยาน)

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 4.16

แสดงการวิเคราะห์อาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

รูปแบบพื้นที่กิจกรรมในอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health & Wellness)		MOORINGS PARK	C. C. Young	Willow Valley
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย	1.การออกกำลังกาย	1.Fitness	1.Fitness Center 2.Exercise Room	1.Aquatic Center 2.Fitness Center 3.Aerobic Studio
		✓	✓	✓
	2.ทางการแพทย์	1. Medical Clinic 2. Rehabilitation Therapy	-	4.Outpatient therapy
		✓	X	✓
	3.สปาและร้านเสริมสวย	4. Spa	-	1.Day Spa
		✓	X	✓
ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์พื้นที่กรณีศึกษา 31.76 %		32.72 %	16.42 %	46.16 %
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต	1.ความรู้ด้านสุขภาพ	1. Lecture Hall / Theatre 2. Classrooms	1.Education Center 2.Classroom	1.Education Room
		✓	✓	✓
ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์พื้นที่กรณีศึกษา 15.40 %		17.51 %	18.07 %	10.61 %
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม	1. พื้นที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์	1. Café 2.Wellness Store	1.Cafe	1.Lounge 2.Cafe
		✓	✓	✓
ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์พื้นที่กรณีศึกษา 10.03 %		9.93 %	8.54 %	11.61 %
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต วิญญาน	1. พื้นที่สนทนากร	1. Wellness Plaza & Garden 2. Gallery	1.Garden	1.Theator 2.Art Studio 3.Art Gallery
		✓	✓	✓
ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์พื้นที่กรณีศึกษา 25.90 %		39.83 %	26.56 %	11.32 %

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

แสดงการวิเคราะห์อาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

รูปแบบพื้นที่กิจกรรมในอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health & Wellness)	MOORINGS PARK	C. C. Young	Willow Valley
พื้นที่เอนกประสงค์	-	1.Multipurpose Room 2.Auditorium	1.Multi-purpose expo space.
	X	✓	✓
ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์พื้นที่การศึกษา 25.17%	0 %	30.40 %	20.30 %

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

สรุปการวิเคราะห์กรณีศึกษา

จากตารางที่ 4.16 พบว่าจากกรณีศึกษาต่างประเทศ ทั้ง 3 กรณี เป็นโครงการสถานพักดูแลผู้สูงอายุระดับพรีเมียร์ องค์ประกอบด้านพื้นที่ภายในโครงการ จะเห็นได้ว่าใน 1 โครงการต้องประกอบไปด้วยอาคารที่สนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพในหลายรูปแบบและมีลักษณะเป็นกลุ่มอาคาร โดยพื้นที่หลักพื้นฐานของโครงการ ได้แก่ 1) พื้นที่จอดรถ (Parking) 2) พื้นที่พักอาศัย (Residential) 3) พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health & Wellness) 4) พื้นที่กิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ (Lifestyle) 5) พื้นที่บริการสิ่งอำนวยความสะดวกแบบพิเศษ (Exceptional Amenities) 6) พื้นที่บริการสุขภาพ (Healthcare Services) 7) พื้นที่ภูมิสถาปัตยกรรมขนาดใหญ่

องค์ประกอบด้านที่ตั้งที่เหมาะสมควรให้โครงการอยู่ในบริเวณพื้นที่ท่องเที่ยว มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และอยู่ห่างจากโรงพยาบาลเฉลี่ยไม่เกิน 8.3 กิโลเมตร แต่ภายในโครงการก็มีบริการรักษาพยาบาลในระดับหนึ่ง มีระยะห่างจากสนามบินเฉลี่ยไม่เกิน 25 กิโลเมตร มีห้างสรรพสินค้าอยู่ในระยะเฉลี่ย 2.3 กิโลเมตร และมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติระยะห่างเฉลี่ยในระยะ 3.0 กิโลเมตร

จากตารางที่ 4.16 พบว่าจากกรณีศึกษาต่างประเทศ ทั้ง 3 กรณี มีองค์ประกอบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้ง 4 รูปแบบ และมีพื้นที่เอนกประสงค์ที่สามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานได้

1) รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย ที่นับว่าเป็นพื้นที่ของโครงการ ได้แก่ พื้นที่ออกกำลังกายรองรับ เช่น ฟิตเนส ห้องออกกำลังกาย ศูนย์กีฬาทางน้ำ สตูดิโอแอโรบิค เป็นต้น พื้นที่ส่งเสริมสุขภาพทางกายในรูปแบบอื่นสามารถสร้างเป็นทางเลือกหรือพื้นที่สนับสนุน

ได้แก่ พื้นที่บริการทางการแพทย์ เช่น คลินิกการแพทย์ ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ ศูนย์บำบัดผู้ป่วยนอก เป็นต้น อยู่ในอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ พื้นที่บริการทางการแพทย์แยกส่วนจากอาคารส่งเสริมสุขภาพ โครงการที่ 1 และ 3 มีบริการด้านความสวยงาม เช่น สปา ในส่วนของอาหารเพื่อสุขภาพ เช่น ห้องรับประทานอาหาร คาเฟ่ เลานจ์ เป็นต้น โดยใช้พื้นที่เฉลี่ยเป็นร้อยละ 31.76 ของพื้นที่อาคารส่งเสริมสุขภาพทั้งหมด

2) รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต สามารถออกแบบในลักษณะมีพื้นที่รองรับด้านการศึกษาสุขภาพ เช่น ห้องเรียน ห้องบรรยาย โรงละคร ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น โดยใช้พื้นที่เฉลี่ยเป็นร้อยละ 15.40 ของพื้นที่อาคารทั้งหมด

3) รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม สามารถออกแบบในลักษณะมีพื้นที่รองรับด้านการปฏิสัมพันธ์ เช่น ห้องรับประทานอาหาร คาเฟ่ แกลลอรี่ ร้านค้าผลิตภัณฑ์สุขภาพ เป็นต้น โดยใช้พื้นที่เฉลี่ยเป็นร้อยละ 10.03 ของพื้นที่อาคารทั้งหมด

4) รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ สามารถออกแบบในลักษณะมีพื้นที่จรรโลงจิตใจ เช่น สวนสุขภาพ แกลลอรี่ เป็นต้น โดยใช้พื้นที่เฉลี่ยเป็นร้อยละ 25.90 ของพื้นที่อาคารทั้งหมด

5) พื้นที่เอนกประสงค์ทั้ง 2 โครงการที่มีพื้นที่ที่รองรับการใช้งานที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นของการทำงานพื้นที่

เมื่อนำผลมาวิเคราะห์ความสนใจจากผลของแบบสอบถามนักท่องเที่ยว พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวธรรมชาติมีระดับความสนใจที่มากที่สุด ส่วนกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคมมีระดับความสนใจที่มาก และ กิจกรรมการออกกำลังกายที่เน้นเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ เช่น โยคะ พิลาทิส ไทชิ ชีกง และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา มีระดับความสนใจที่ปานกลาง

4.3.2 วิเคราะห์สถานที่ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

1) เนื่องจากผลจากแบบสอบถามพบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทุกกลุ่มให้ความสนใจ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลแผนการพัฒนาน้ำพุร้อนธรรมชาติ ซึ่งน้ำพุร้อนเป็นปัจจัยหลักที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการเลือกสถานที่พัฒนาโครงการศูนย์บริการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) น้ำพุร้อนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่จะผนวกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยปัจจุบันมีแหล่งน้ำพุร้อน 112 แหล่ง 29 จังหวัด (กรมทรัพยากรธรณี, 2560) กระจายอยู่ทั่วไปตั้งแต่ทางภาคเหนือ ภาคตะวันตก ภาคกลาง และภาคใต้

2) โครงการแผนการพัฒนาสปาและเมืองสปา & Wellness เป็นแผนงานหลักที่รัฐบาลใช้ในการดำเนินงานศูนย์บริการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) โดยรัฐบาลได้วางแผนพัฒนาทุกจังหวัดที่มีแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทย โดยออกนโยบายของรัฐบาลเพื่อเร่งให้ประเทศไทยพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนทั้งระบบ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนเวทีโลก โดยได้นำร่องใน 7 จังหวัด คือ นครศรีธรรมราช เชียงใหม่ ลำปาง กาญจนบุรี ระนอง พังงา และกระบี่ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560)

3) โครงการเมืองสปาและหมู่บ้านน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยว (Spa City and Onsen Village) กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560)

ดังนั้นเกณฑ์ในการพิจารณาการคัดเลือกสถานที่ศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ คือจำนวนแหล่งน้ำพุร้อนภายในจังหวัด นโยบายโครงการ 7 จังหวัดนำร่องเมือง Spa and Wellness และ โครงการ Spa City and Onsen Village (Lanna Wellness)

ตารางที่ 4.17

ผลการวิเคราะห์การคัดเลือกสถานที่ด้วยนโยบายศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัดที่มีแหล่งน้ำพุร้อน	จำนวนแหล่งน้ำพุร้อนเชิงท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	โครงการ 7 จังหวัดนำร่องเมือง Spa and Wellness	โครงการ Spa City and Onsen Village (Lanna Wellness)
เชียงราย	9	X	X
เชียงใหม่	16	✓	✓
แม่ฮ่องสอน	12	X	✓
ลำพูน	2	X	✓
ลำปาง	7	✓	✓
แพร่	4	X	X
น่าน	1	X	X
สุโขทัย	2	X	X

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์การคัดเลือกสถานที่ด้วยนโยบายศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัดที่มีแหล่งน้ำพุร้อน	จำนวนแหล่งน้ำพุร้อนเชิงท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	โครงการ 7 จังหวัดนำร่อง เมือง Spa and Wellness	โครงการ Spa City and Onsen Village (Lanna Wellness)
ตาก	5	X	X
กำแพงเพชร	3	X	X
เพชรบูรณ์	4	X	X
อุทัยธานี	1	X	X
ลพบุรี	1	X	X
สุพรรณบุรี	1	X	X
กาญจนบุรี	6	✓	X
ราชบุรี	2	X	X
เพชรบุรี	1	X	X
ชลบุรี	1	X	X
จันทบุรี	1	X	X
ชุมพร	1	X	X
ระนอง	6	✓	X
สุราษฎร์ธานี	9	X	X
นครศรีธรรมราช	1	✓	X
พังงา	3	✓	X
กระบี่	5	✓	X

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์การคัดเลือกสถานที่ด้วยนโยบายศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัดที่มีแหล่งน้ำพุร้อน	จำนวนแหล่งน้ำพุร้อนเชิงท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	โครงการ 7 จังหวัดนำร่อง เมือง Spa and Wellness	โครงการ Spa City and Onsen Village (Lanna Wellness)
ตรัง	2	X	X
พัทลุง	4	X	X
สตูล	1	X	X
ยะลา	1	X	X

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

สรุปจากตาราง 4.17 พบว่าจังหวัดที่มีศักยภาพที่สามารถรองรับนโยบายศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ มี 9 จังหวัดสามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม

- 1) มีศักยภาพครบทั้ง 3 ด้าน มีจำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และ ลำปาง
- 2) มีแหล่งน้ำพุร้อนและกำลังดำเนินการนโยบายโครงการ 7 จังหวัดนำร่อง เมือง Spa and Wellness มีจำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ระนอง นครศรีธรรมราช พังงา กระบี่
- 3) มีแหล่งน้ำพุร้อนและดำเนินโครงการโครงการ Spa City and Onsen Village (Lanna Wellness) มีจำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ลำพูน

จากจังหวัดทั้ง 9 จังหวัดนั้น นำมาประเมินความพร้อมของจังหวัดจากตัวแปรดังนี้

- 1) ความนิยม โดยคิดจากจำนวนนักท่องเที่ยว (คน/ปี) ในปี 2015 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558)
- 2) การเข้าถึงจังหวัดโดยประเมินจากจำนวนโหนดการเดินทางประเภท สนามบิน สถานีรถไฟ

- 3) จำนวนห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า (Shopping Complex, Shopping Center) ขนาดใหญ่ที่อยู่ในประเทศไทย (พื้นที่ใช้สอย 8,000 ตารางเมตรขึ้นไป) เนื่องจากความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.18

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการเลือกสถานที่ ของจังหวัดที่มีนโยบายศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

จังหวัด	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน/ปี) ในปี 2015	การเข้าถึง	ห้างสรรพสินค้า
เชียงใหม่	9,286,307 คน	ท่าอากาศยานนานาชาติ	- เซ็นทรัลพลาซ่า เชียงใหม่ แอร์พอร์ต
		✓	- เซ็นทรัลสาขาอุทยานการค้า กาดสวนแก้ว
		ท่าอากาศยาน	- สาขาเซ็นทรัลเฟสติวัล เชียงใหม่
		✓	เทสโก้ โลตัส
		สถานีรถไฟ	- สาขาเชียงใหม่ (คำเที่ยง)
		✓	- สาขาหางดง
			- สาขาฝาง
			- สาขารวมโชค
			บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์
			- สาขาเชียงใหม่ (เอ็กซ์ตร้า)
			- สาขาดอนจั่น
			- สาขาหางดง
			- สาขาหางดง 2
			สยามแม็คโคร
			- สาขาเชียงใหม่
			- สาขาหางดง
			- สาขาแม่ริม
			- สาขาฝาง
			- สาขาศิริมิ่งคลาจารย์
			(16 แห่ง)

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการเลือกสถานที่ ของจังหวัดที่มีนโยบายศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริม
สุขภาพ

จังหวัด	ความนิยม นักท่องเที่ยว (คน/ปี) ในปี 2015	การเข้าถึง	ห้างสรรพสินค้า
แม่ฮ่องสอน	799,607 คน	ท่าอากาศยานนานาชาติ	กาดคำพลาซ่า (ห้างท้องถิ่น) (1 แห่ง)
		X	
		ท่าอากาศยาน	
		✓	
		สถานีรถไฟ	
X			
ลำพูน	1,059,019 คน	ท่าอากาศยานนานาชาติ	- บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ สาขาลำพูน - สยามแม็คโคร สาขาลำพูน - แจ่มฟ้า พลาซ่า (3 แห่ง)
		X	
		ท่าอากาศยาน	
		X	
		สถานีรถไฟ	
✓			
ลำปาง	859,083 คน	ท่าอากาศยานนานาชาติ	- เซ็นทรัลพลาซ่า ลำปาง - เทสโก้ โลตัส สาขาลำปาง - บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ สาขาลำปาง - สยามแม็คโคร สาขาลำปาง - เสรีสรรพสินค้า (5 แห่ง)
		X	
		ท่าอากาศยาน	
		✓	
		สถานีรถไฟ	
✓			
กาญจนบุรี	7,574,278 คน	ท่าอากาศยานนานาชาติ	- ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน สาขากาญจนบุรี - เทสโก้ โลตัส สาขากาญจนบุรี - บิ๊กซี สาขากาญจนบุรี - สยามแม็คโคร สาขากาญจนบุรี - ห้างสรรพสินค้ากนกกาญจน์ (5 แห่ง)
		X	
		ท่าอากาศยาน	
		X	
		สถานีรถไฟ	
✓			

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการเลือกสถานที่ ของจังหวัดที่มีนโยบายศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริม
สุขภาพ

จังหวัด	ความนิยม นักท่องเที่ยว (คน/ปี) ในปี 2015	การเข้าถึง	ห้างสรรพสินค้า
ระนอง	880,989 คน	ท่าอากาศยานนานาชาติ	- เทสโก้ โลตัส สาขาระนอง - บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ สาขาระนอง - สยามแม็คโคร สาขาระนอง (3 แห่ง)
		X	
		ท่าอากาศยาน	
		✓	
		สถานีรถไฟ	
X			
นครศรีธรรมราช	3,429,760 คน	ท่าอากาศยานนานาชาติ	ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน - สาขานครศรีธรรมราช - สาขาเซ็นทรัลพลาซา นครศรีธรรมราช เทสโก้ โลตัส - สาขานครศรีธรรมราช - สาขาทุ่งสง - สาขาท่าศาลา - สาขาจันดี - สาขาสิชล (7 แห่ง)
		X	
		ท่าอากาศยาน	
		✓	
		สถานีรถไฟ	
✓			
พังงา	4,176,738 คน	ท่าอากาศยานนานาชาติ	-
		X	
		ท่าอากาศยาน	
		X	
		สถานีรถไฟ	
X			

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยในการเลือกสถานที่ ของจังหวัดที่มีนโยบายศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริม
สุขภาพ

จังหวัด	ความนิยม นักท่องเที่ยว (คน/ปี) ในปี 2015	การเข้าถึง	ห้างสรรพสินค้า
กระบี่	5,575,541 คน	ท่าอากาศยานนานาชาติ	เทสโก้ โลตัส สาขากระบี่
		✓	บิ๊กซี สาขากระบี่
		ท่าอากาศยาน	สยามแม็คโคร
		✓	- สาขากระบี่
		สถานีรถไฟ	- สาขาอ่าวนาง
X	(4 แห่ง)		

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 4.18 พบว่าแม้ว่าจังหวัดมีความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติและ
ความพร้อมเชิงนโยบายแล้วนั้น ปัจจัยด้าน สาธารณูปโภค ได้แก่ การเดินทางเข้าถึงจังหวัดและ
จำนวนโรงพยาบาล รวมทั้งปัจจัยด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะสามารถสร้างโอกาสเพิ่ม
จำนวนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น ต่างมีความสำคัญในการพิจารณาการเลือกทำเลที่ตั้งโครงการ
แสดงให้เห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพด้านความนิยมมากที่สุดใน 9 จังหวัด คือมีนักท่องเที่ยว
จำนวน 9,286,307 คน ต่อปี ในปี ค.ศ. 2015 และมีการคมนาคมที่มีจำนวนทางเลือกในการเดินทาง
มากที่สุด ได้แก่ ทั้งทางถนน ทางรถไฟ ทางอากาศ มีท่าอากาศยานนานาชาติ และห้างสรรพสินค้าชั้น
นำมากที่สุด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามประชากรตัวอย่างนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษาเพื่อหารายละเอียดและสถานที่ในการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 สรุปคุณลักษณะและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย

ผลการวิจัยเห็นได้ชัดว่า นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะประชากรศาสตร์ และกลุ่มตัวแปรแต่ละกลุ่มที่มีแนวโน้มให้ความสำคัญต่อกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่เท่ากัน โดยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยแต่ละข้อดังต่อไปนี้

5.1.1 ผลการศึกษาข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

ด้านลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 35 – 54 ปี เป็นช่วงวัยทำงานจนถึงวัยกลางคนใกล้เกษียณ สถานภาพการสมรส โสด มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพหรือปริมณฑล ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้สูง คือมากกว่า 60,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป จึงนับว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผู้หญิง สถานภาพโสด เป็นผู้อยู่ในวัยทำงานหรือวัยกลางคน มีหน้าที่การงานที่มั่นคง มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและสำหรับดูแลครอบครัว เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 35 – 54 ปี เป็นผู้อยู่ในวัยทำงานหรือวัยกลางคน และมีสถานะภาพโสด ซึ่งผู้หญิงในช่วงอายุดังกล่าวเป็นผู้หญิงที่ดูแลสุขภาพอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงสามารถตอบสนองกลุ่มตัวอย่างนี้ได้เป็นอย่างดี และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จึงเป็นผู้มีรายได้ประจำ รูปแบบการใช้ชีวิตจึงสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ

5.1.2 สรุปผลการศึกษาภาพรวมพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปได้ว่า คนที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาก่อนมีเพียงครั้งหนึ่งเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรักษาสุขภาพที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) มากกว่าการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจำเป็นต้องพักค้างคืน โดยระยะเวลาที่เหมาะสมที่นักท่องเที่ยวเลือก คือ 2 คืน เดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในลักษณะครอบครัวหรือประมาณ 3-4 คน หรือก็คือสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจำเป็นต้องมีสถานที่พักแรมรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เดินทางมาในลักษณะครอบครัว โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันต่อคนอยู่ที่ประมาณ 1,000 – 3,000 บาท

5.1.3 สรุปความสนใจรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมมากที่สุด คือ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2530) อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบาย ที่กล่าวถึงแผนพัฒนาพื้นที่แหล่งธรรมชาติจากโครงการอบรม เรื่อง การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติที่ดีในสถานประกอบการสปา น้ำพุร้อนและน้ำแร่ ในส่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 โดยการใช้แหล่งน้ำพุร้อน และ โคลนจากแหล่งน้ำพุร้อนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบการบริการด้านสปา ปัจจุบันมีหลาย ๆ พื้นที่ให้ความสำคัญของน้ำแร่ โคลนธรรมชาติ เพราะสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพ จากรายงานการประชุม คณะกรรมการอำนวยการเพื่อการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพนานาชาติ (นโยบาย Medical Hub) ครั้งที่ 1 พศ. 2560 ดังนั้นผลสำรวจจึงสามารถนำไปสนับสนุนการเลือกสถานที่ตั้งโครงการ

รูปแบบกิจกรรมในโครงการศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพสามารถสรุปตามความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดังนี้

1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย ภาพรวมนักท่องเที่ยวมีความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ ความรู้ด้านสุขภาพ สบายและความงาม มากที่สุดตามลำดับ โดยในช่วงอายุวัยรุ่น อายุ 17 – 24 ปี ให้ความสนใจกับการรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพ หรือการทำอาหารเพื่อสุขภาพมากที่สุด ช่วงวัยเริ่มทำงาน อายุ 25 – 34 ปี มีความสนใจการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพของวัยทำงานมากที่สุด ในช่วงวัย

ทำงานจนถึงวัยกลางคน อายุ 35 – 54 ปี ซึ่งกำลังจะก้าวสู่การเป็นผู้สูงอายุในอนาคต มีความสนใจกิจกรรมสปีดและความงาม มากที่สุด คนที่อยู่ในวัยสูงอายุ หรืออายุ 55 ขึ้นไป มีความสนใจกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพมากที่สุด นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียนหรือนักศึกษา สอดคล้องกับพฤติกรรม ของช่วงอายุวัยรุ่น 17 – 24 ปี ให้ความสนใจการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ หรือการทำอาหารเพื่อสุขภาพมากที่สุด นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพ ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ให้ความสนใจกับกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพและกิจกรรมสปีดและความงาม พนักงานบริษัทเอกชนและประกอบธุรกิจส่วนตัว ให้ความสนใจกิจกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพมากที่สุด พ่อบ้านและแม่บ้านให้ความสนใจกับกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท สอดคล้องกับพฤติกรรมช่วงอายุวัยรุ่น 17 – 24 ปี นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพนักเรียนหรือนักศึกษา ให้ความสนใจการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ หรือการทำอาหารเพื่อสุขภาพมากที่สุด นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,001 – 45,000 บาท ให้ความสนใจกับกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 45,001 – 60,000 บาท ให้ความสนใจกับกิจกรรมการออกกำลังกายที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ 60,000 บาทขึ้นไป ให้ความสนใจการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพของวัยมากที่สุด

2) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต นักท่องเที่ยวที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ อายุ 65 ปีขึ้นไป อาชีพ พ่อบ้านหรือแม่บ้าน มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท ให้ความสนใจกับกิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีและให้กำลังใจในการเผชิญปัญหามากที่สุด

3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม นักท่องเที่ยวที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ อายุ 65 ปีขึ้นไป อาชีพ ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท ให้ความสนใจกับกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัวมากที่สุด

4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางวิญญาณ นักท่องเที่ยวที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ อายุ 65 ปีขึ้นไป อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 45,001 – 60,000 บาท ให้ความสนใจกับกิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามากที่สุด

5.1.4 สรุปความสัมพันธ์ของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1) วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Tourism) มีความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย ด้านการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ ความรู้ด้านสุขภาพ สปาและความงาม มากที่สุด นักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical Tourism) มีความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพมากที่สุด สนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต คือกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัวมากที่สุด สนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม คือกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัว และสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ คือกิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามากที่สุด

2) ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบพักค้างคืน จะให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวที่พัก 1 คืน จะสนใจกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพมากที่สุด นักท่องเที่ยวที่พัก 2 คืน จะสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ หรือการทำอาหารเพื่อสุขภาพมากที่สุด สนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต คือกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัว สนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม คือกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัว และสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ คือกิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามากที่สุด นักท่องเที่ยวที่พัก 3 คืน จะให้ความสนใจกับการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพมากที่สุด ในส่วนของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ไม่ต้องการพักค้างคืน มีความสนใจกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพมากที่สุด สนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต คือกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัวมากที่สุด

3) นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยไม่มีผู้ร่วมทาง จะมีให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ หรือการทำอาหารเพื่อสุขภาพมากที่สุด และสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ คือกิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามากที่สุด นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะการเดินทางเป็นครอบครัว จะให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพมากที่สุด นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะการเดินทางเป็นกลุ่มเพื่อน จะให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริม

สุขภาพทางกายด้านการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะการเดินทางเป็นคู่รัก จะให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านสปาและความงาม นักท่องเที่ยวที่มีลักษณะการเดินทางเป็นบริษัททัวร์ จะให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพมากที่สุด สนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต คือกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัวมากที่สุด และสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม คือกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัวมากที่สุด

4) นักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายต่อการบริการส่งเสริมสุขภาพ ต่ำกว่า 1,000 บาท จะให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพมากที่สุด สนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต คือกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัวมากที่สุด สนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม คือกิจกรรมการพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัว และสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ คือกิจกรรมการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนามากที่สุด นักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายต่อการบริการส่งเสริมสุขภาพ 1,001 – 3,000 บาท จะให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพมากที่สุด นักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายต่อการบริการส่งเสริมสุขภาพ 3,001 – 5,000 บาท จะให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านสปาและความงาม นักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายต่อการบริการส่งเสริมสุขภาพ 5,000 บาทขึ้นไป จะให้ความความสนใจกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพมากที่สุด

5.2 สรุปกรณีศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในต่างประเทศ

5.2.1 สรุปรายละเอียดโครงการศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในต่างประเทศ

จากกรณีศึกษาต่างประเทศ ทั้ง 3 กรณี เป็นโครงการสถานพักดูแลผู้สูงอายุระดับพรีเมียร์ องค์กรประกอบด้วยพื้นที่โครงการมีขนาดเฉลี่ยอยู่ที่ 264 ไร่ (422,400 ตร.ม.) โดยสามารถจำแนกประเภทการใช้งานพื้นที่ออกเป็น 5 การใช้งาน โดยพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดภายในโครงการมีพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 64 เป็น 1) พื้นที่ภูมิสถาปัตยกรรมขนาดใหญ่ เช่น สวน บ่อน้ำ รองลงมา เป็น 2) พื้นที่จอดรถ มีขนาดพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 12 3) พื้นที่พักอาศัย มีขนาดพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 8.5 ซึ่งสอดคล้องกับผลของแบบสอบถามที่นักท่องเที่ยวต้องการพักค้างแรมในการเดินทางท่องเที่ยวเชิง

สุขภาพ 4) พื้นที่กิจกรรมบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ มีขนาดพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 3.5 5) พื้นที่ทางเลือกอื่นๆ เช่น พื้นที่สันทนาการ (Lifestyle) พื้นที่บริการสิ่งอำนวยความสะดวกแบบพิเศษ (Exceptional Amenities) หรือพื้นที่บริการสุขภาพ (Healthcare Service) คิดเป็นพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 12

5.2.2 สรุปรายละเอียดภายในอาคารพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health & Wellness)

อาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพมีเฉลี่ย 4,304 ตร.ม. โดยสามารถแบ่งพื้นที่อาคารออกได้เป็น 5 ประเภท

1) พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย ประกอบด้วย ฟิตเนส (Fitness Center) ห้องออกกำลังกาย (Exercise Room) เป็นการออกกำลังกายที่เน้นเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ (Resistance Exercise) เช่น การยกน้ำหนักหรือเล่นเวท หรือ วิดพื้น ซิตอัพ จะช่วยในเรื่องรักษามวลกล้ามเนื้อ เพิ่มการเผาผลาญชั้นต่ำให้กับร่างกาย แอโรบิกสตูดิโอ (Aerobic Studio) เป็นการออกกำลังกายที่เน้นเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ (Flexibility Exercise) เช่น โยคะ พิลาทิส ไทชิ ชี่กง ฯลฯ ช่วยให้กล้ามเนื้อมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น ศูนย์กีฬาทางน้ำ (Aquatic Center) เป็นกิจกรรมสร้างเสริมและบำบัดรักษาสุขภาพโดยวิธีการสร้างความสมบูรณ์แข็งแรงและเพิ่มสมรรถภาพที่ดีของร่างกายด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ เดย์ สปา (Day Spa) การอบ หรือประคบสมุนไพร การบำบัดรักษาร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ด้วยกรรมวิธีอบไอน้ำผสมกลิ่นหอมจากพืชสมุนไพรหรือกรรมวิธีประคบร้อนจากพืชสมุนไพร , สูดนธบำบัด (Aroma Therapy) การบำบัดรักษาร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ด้วยกลิ่นหอม จากน้ำมันหอมระเหย (Essential Oil หรือ Volatile Oil) , การบริการอาบน้ำแร่ ซึ่งคิดเป็นพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 31.76 ของอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้งหมด

2) พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต ประกอบด้วย ห้องเรียน (Classrooms) และ ศูนย์การศึกษา (Education Center) ห้องประชุม (Conference Room) และ ห้องบอลรูม (Ball Room) ที่สามารถสร้างกิจกรรมที่พัฒนาสติปัญญา และเรียนรู้เทคนิคการจัดการกับความเครียด ซึ่งคิดเป็นพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 15.40 ของอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้งหมด

3) พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม ประกอบด้วย คาเฟ่ (Café) เลานจ์ (Lounge) ทีวี่เลานจ์ (TV Lounge) เป็นพื้นที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ การปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม การส่งเสริมความผูกพันในครอบครัว ซึ่งคิดเป็นพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 10.03 ของอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้งหมด

4) พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ ประกอบไปด้วย ลานหรือสวนสุขภาพ (Wellness Plaza & Garden) อาร์ตสตูดิโอ (Art Studio) แกลลอรี่ (Art Gallery) เป็นพื้นที่ส่งเสริมคุณค่าทางด้านจิตใจ การขัดเกลาจิตใจ ซึ่งคิดเป็นพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 25.09 ของอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้งหมด

5) พื้นที่เอนกประสงค์ ประกอบด้วย ห้องเอนกประสงค์ (Multi-purpose expo space) ที่สามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมได้ หรือสร้างกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ซึ่งคิดเป็นพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 25.17 ของอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้งหมด

พื้นที่ภายในอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ พื้นที่ที่มีขนาดการใช้งานที่ใหญ่ที่สุดเป็นพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย ซึ่งคิดเป็นพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 31.76 รองลงมาพื้นที่เอนกประสงค์ คิดเป็นพื้นที่เฉลี่ยร้อยละ 25.17 พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต และพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคมตามลำดับ

5.2.3 สรุปเกณฑ์ในการเลือกสถานที่โครงการศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

ผลจากแบบสอบถามพบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มให้ความสนใจ อีกทั้งยังสอดคล้องกับวรรณกรรมที่ 2.5 ความสำคัญด้านนโยบายคือ ความสอดคล้องระหว่างการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบันและนโยบายที่จะพัฒนาในอนาคต หรือ นโยบายพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ จากรายงานการประชุม คณะกรรมการอำนวยการเพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพนานาชาติ (นโยบาย Medical Hub) ครั้งที่ 1 พศ. 2560 นโยบายกล่าวถึงแผนพัฒนาพื้นที่แหล่งธรรมชาติจากโครงการอบรม เรื่องการบริหารจัดการสุขอนามัยที่ดีในสถานประกอบการสปา น้ำพุร้อนและน้ำแร่ ในส่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 โดยการใช้แหล่งน้ำพุร้อน และ โคลนจากแหล่งน้ำพุร้อนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบการบริการด้านสปา ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลแผนการพัฒนา น้ำพุร้อนธรรมชาติ ซึ่งน้ำพุร้อนเป็นปัจจัยหลักที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการเลือกสถานที่พัฒนาโครงการศูนย์บริการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) น้ำพุร้อนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่จะผนวกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1) ความง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว คือ ท่าเลที่ตั้งต้องมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเข้าถึงได้และมีประสิทธิภาพ คือ ความรวดเร็ว กระทบทำได้โดยทางถนน ทางรถไฟ ทางน้ำ ทางอากาศ

2) ด้านความนิยมของทรัพยากรท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน คือ ความนิยมวัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าใช้งานแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ

3) ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ส่งเสริมต่อการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ คือ ทรัพยากรธรณี เช่น น้ำพุร้อน น้ำตกเย็น ทะเล และโคลน เป็นต้น ที่ส่งเสริมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

4) ความสำคัญด้านนโยบาย คือ ความสอดคล้องระหว่างการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบันและนโยบายที่จะพัฒนาในอนาคต

4.1) โครงการแผนการพัฒนา น้ำพุร้อนธรรมชาติ มุ่งสู่เมือง Spa & Wellness เป็นแผนงานหลักที่รัฐบาลใช้ในการดำเนินงานศูนย์บริการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) โดยรัฐบาลได้วางแผนพัฒนาทุกจังหวัดที่มีแหล่งน้ำพุร้อนในประเทศไทย โดยออกนโยบายของรัฐบาลเพื่อเร่งให้ประเทศไทยพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนทั้งระบบ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนเวทีโลก โดยได้นำร่องใน 7 จังหวัด คือ นครศรีธรรมราช เชียงใหม่ ลำปาง กาญจนบุรี ระนอง พังงา และกระบี่ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560)

4.2) โครงการเมืองสปาและหมู่บ้านน้ำพุร้อนเพื่อการท่องเที่ยว (Spa City and Onsen Village) กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560)

จากกรณีศึกษาในต่างประเทศการเลือกที่ตั้งศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพเชิงระยะทาง ประกอบไปด้วย

- 1) ระยะเฉลี่ยห้างสรรพสินค้าที่ใกล้ที่สุด ระยะทาง 2.3 กิโลเมตร
- 2) ระยะเฉลี่ยโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด ระยะทาง 8.6 กิโลเมตร
- 3) ระยะเฉลี่ยสนามบินที่ใกล้ที่สุด ระยะทาง 25 กิโลเมตร
- 4) ระยะเฉลี่ยแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่ใกล้ที่สุด ระยะทาง 3.0

กิโลเมตร แหล่งท่องเที่ยวในกรณีศึกษาต่างประเทศ ประกอบด้วย ทะเล อุทยานแห่งชาติ พื้นที่สวนริมทะเลสาบขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจมากกว่า ในขณะที่ประเทศไทยการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ต้องการแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อที่จะพัฒนาศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อที่จะนำทรัพยากรธรรมชาติมาผนวกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

5.3 สรุปรูปแบบศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

5.3.1 การเลือกสถานที่ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

การเลือกสถานที่ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ โดยจากนโยบายการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย จากงานวิจัยเลือกจังหวัดที่มีศักยภาพตามเกณฑ์ หัวข้อ 5.2.3 จังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพด้านความนิยมมากที่สุด ใน 9 จังหวัด คือมีนักท่องเที่ยวจำนวน 9,286,307 คน ต่อปี ในปี ค.ศ. 2015 และมีการคมนาคมที่มีจำนวนทางเลือกในการเดินทางมากที่สุด ได้แก่ ทั้งทางถนน ทางรถไฟ ทางอากาศ มีท่าอากาศยานนานาชาติ และห้างสรรพสินค้าชั้นนำมากที่สุด จังหวัดเชียงใหม่คือจังหวัดที่มีศักยภาพตามเกณฑ์การเลือกศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

ตารางที่ 5.1

แสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอ ในจังหวัดเชียงใหม่	ชื่อน้ำพุร้อน	ระยะทางจากตัว เมือง	ธรรมชาติ	วัฒนธรรม	โรงแรม
พร้าว (5 แห่ง)	1.บ้านโป่ง 2.หนองครก 3.บ้านห้วยสูง 4.โป่งเย็น 5.บ้านประดู่	100 Km.	19	15	2
เชียงดาว (4 แห่ง)	1.โป่งโค้ง 2.บ้านโป่งอ่าง 3.บ้านโป่งโรงวัว 4.บ้านยางทุ่งโป่ง	72 Km.	51	10	15
แม่แจ่ม (2 แห่ง)	1.เทพนม 2.โป่งเหม็น	156 Km.	51	24	3
แม่ฮ่องสอน (1 แห่ง)	1.สันกำแพง	40 Km.	25	7	4

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

แสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในจังหวัดเชียงใหม่

อำเภอ ในจังหวัดเชียงใหม่	ชื่อน้ำพุร้อน	ระยะทางจากตัว เมือง	ธรรมชาติ	วัฒนธรรม	โรงแรม
ดอยสะเก็ด (1 แห่ง)	1.ดอยสะเก็ด *โครงการเมืองสปา และหมู่บ้านน้ำพุ ร้อนเพื่อการ ท่องเที่ยว	28 Km.	24	8	11
ฝาง (1 แห่ง)	1.ฝาง	154 Km.	14	3	19
แม่แตง (1 แห่ง)	1.ป่าแป๋	87 Km.	30	13	6
แม่ฮ่าย (1 แห่ง)	1.มะลิกา	177 Km.	32	9	4

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตารางที่ 5.1 อำเภอดอยสะเก็ด ในจังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นถึงความพร้อมในหลาย ๆ ด้านที่สามารถจะพัฒนาเป็นศูนย์กลางการบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ในประเทศไทย

5.3.2 รูปแบบกิจกรรมภายในศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

ตารางที่ 5.2

รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

รูปแบบพื้นที่กิจกรรมในอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health & Wellness)	พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจากกรณีศึกษา	ความสนใจนักท่องเที่ยวโดยรวม	ความสนใจนักท่องเที่ยว (จำแนกลักษณะประชากรศาสตร์)	ความสนใจนักท่องเที่ยว (จำแนกพฤติกรรมนักท่องเที่ยว)
1.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย				
การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย	1.Fitness Center 2.Exercise Room	✓	✓	✓
ความรู้ด้านสุขภาพ	1.Lecture Hall 2.Classrooms 3.Education Center	✓	✓	✓
สปาและความงาม	1.Spa 2.Day Spa	✓	✓	✓
การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ	1.Lounge 2.Cafe	X	✓	✓
บริการผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพและความงาม	1.Wellness Store	X	X	X
การออกกำลังกาย ที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ	1.Aquatic Center	X	✓	X
กิจกรรมบริการรักษาพยาบาล	1.Medical Clinic 2.Rehabilitation Therapy 3.Outpatient therapy	X	X	X
การออกกำลังกายที่เน้นเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับกล้ามเนื้อ	1.Aerobic Studio	X	X	X

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

รูปแบบพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

รูปแบบพื้นที่กิจกรรมในอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health & Wellness)	พื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจากกรณีศึกษา	ความสนใจนักท่องเที่ยวโดยรวม	ความสนใจนักท่องเที่ยว (จำแนกลักษณะประชากรศาสตร์)	ความสนใจนักท่องเที่ยว (จำแนกพฤติกรรมนักท่องเที่ยว)
2.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต				
พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับตนเองและในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น / การแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีและให้กำลังใจในการเผชิญปัญหา	1.Lecture Hall / Theatre 2.Classrooms 3.Education Center	X	✓	✓
3.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม				
พัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่และบทบาทในสังคม / ความผูกพันในครอบครัว	1.Café 2.Wellness Store 3.Lounge	X	✓	✓
4.กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ				
การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา (พื้นที่ส่งเสริมด้านจิตใจ)	1.Wellness Plaza & Garden 2.Gallery 3.Art Studio	X	✓	✓

หมายเหตุ. จัดทำโดยผู้วิจัย

องค์ประกอบของศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทั้ง 4 ด้าน

1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุดในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย ความรู้ด้านสุขภาพ สปาและความงาม กล่าวคือ ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทยจำเป็นต้องมีพื้นที่ พิ트니스 ห้องออกกำลังกาย เป็นต้น พื้นที่เพื่อการรองรับออกกำลังกาย พื้นที่ห้องเรียน ห้องบรรยาย ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ และพื้นที่บริการ สปาและความงาม เช่น สปา เดย์สปา เป็นต้น โดยมีพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางเลือกที่นักท่องเที่ยวต้องการ คือ การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นต้น เป็น

พื้นที่ห้องรับประทานอาหาร คาเฟ่ ข และการออกกำลังกายที่อาศัยน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ เช่น ศูนย์กีฬาทางน้ำ โดยจากกรณีศึกษาพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายเฉลี่ยจากพื้นที่ทั้งหมดร้อยละ 31.76

2) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในระดับมาก กล่าวคือ ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทยจำเป็นต้องมีพื้นที่ กิจกรรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตน และในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้อื่น / การแก้ปัญหาอย่างถูกวิธีและให้กำลังใจในการเผชิญปัญหา คือ ห้องเรียน ห้องบรรยาย ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น ที่สามารถเข้าร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพได้ โดยจากกรณีศึกษาพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตเฉลี่ยจากพื้นที่ทั้งหมดร้อยละ 15.40

3) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคมนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในระดับมาก กล่าวคือ ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทยจำเป็นต้องมีพื้นที่ กิจกรรมพัฒนาการปรับตัวเข้ากับแบบแผนชีวิตแบบใหม่ และบทบาทในสังคม หรือความผูกพันในครอบครัว คือ พื้นที่ห้องรับประทานอาหาร คาเฟ่ เป็นต้น สามารถเข้าร่วมกับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายด้านการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพได้ โดยจากกรณีศึกษาพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตเฉลี่ยจากพื้นที่ทั้งหมดร้อยละ 10.03

4) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในระดับปานกลาง กล่าวคือ ศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทยอาจจะไม่จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่ สวนสุขภาพ แกลลอรี เป็นต้น หรือถ้าเป็นกิจกรรมส่งเสริมจิตวิญญาณในประเทศไทยอาจจะขอความร่วมมือกับสถานปฏิบัติธรรมเพื่อกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพครบวงจร โดยจากกรณีศึกษาพื้นที่กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตเฉลี่ยจากพื้นที่ทั้งหมดร้อยละ 25.09

5.4 ข้อเสนอแนะและข้อจำกัดในการวิจัย

5.4.1 ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์จากผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (WELLNESS HUB) ในประเทศไทย เป็นการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย ในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นผู้ที่สนใจและผู้ที่จะนำความรู้จากงานวิจัยนี้ไปใช้ควรทำความเข้าใจในขอบเขตงานวิจัย ในด้านของกลุ่มเป้าหมาย และศักยภาพต่าง ๆ ว่าตรงกับงานวิจัยนี้หรือไม่ ซึ่งถ้าหากมีปัจจัยอื่นที่แตกต่างจากงานวิจัยหรือเพิ่มเติม ผู้ที่นำเอางานวิจัยไปใช้จำเป็นต้อง

ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม โดยมีฐานข้อมูลเป็นงานวิจัยนี้เป็นพื้นฐาน ในการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยที่ส่งผลต่อการเลือกกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโครงการศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพเท่านั้น ถ้าหากผู้นำไปใช้ต้องการเจาะจงกลุ่มผู้ใช้กลุ่มอื่น จะต้องทำการศึกษากลุ่มคนในช่วงรุ่นอายุอื่นเพิ่มเติม รวมทั้งช่วงเวลาทำการเก็บข้อมูลเป็นเพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น

5.4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

สำหรับการวิจัยที่น่าสนใจครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ควรเปลี่ยนแปลงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เช่น เปลี่ยนเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวต่างชาติ เพื่อให้ทราบความต้องการที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของแต่ละชนชาติ ทำให้สามารถพัฒนาศูนย์บริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวต่างชาติได้

2) ควรศึกษาความพึงพอใจ ความต้องการและความคาดหวัง กับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ว่านักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและยังไม่มีประสบการณ์ และนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อหาวิธีการพัฒนาและส่งเสริมกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาโครงการศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

3) ควรศึกษาข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์เพิ่มเติม เช่น ลักษณะการดำเนินชีวิต (Life Style) หรือพฤติกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสถานะการณ์การแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

5.4.3 ข้อจำกัดงานวิจัย

1) การเก็บแบบสอบถามด้วยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ทำให้เกิดการเข้าถึงไม่ถึงกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์

2) ขอบเขตว่าด้วยการศึกษาระณีศึกษาเฉพาะอาคารกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพแต่การจะดำเนินโครงการพัฒนาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) แบบสมบูรณ์จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสนับสนุนอื่นๆ

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). *การวิเคราะห์เชิงปริมาณ*. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข พ.ศ.2558*. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). *สรุปภาวะการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศ 2541 - 2542*. กรุงเทพฯ: กองแผนการฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวฯ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2551). *โครงการสำรวจระดับความรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายนโยบายวางแผน กองวางแผนการท่องเที่ยวฯ.
- กุลปราโมทย์ วรรณะเลิศ. (2551). *นโยบายส่งเสริมการตลาดสำหรับธุรกิจเพื่อสุขภาพของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายนโยบายวางแผน กองวางแผนการท่องเที่ยวฯ.
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (MEDICAL HUB) (พ.ศ. 2560-2569)*. กองแผนการฝ่ายวิชาการ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *การประชุมคณะกรรมการอำนวยการเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (นโยบาย MEDICAL HUB) ครั้งที่ 1/2560*. ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (นโยบาย MEDICAL HUB)
- โครงการศึกษาและสำรวจภาวะการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศไทย พ.ศ. 2530 เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2530). *Research Consultant International of Canwer LP. 2527*
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. (2538). *พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย*. เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. นครปฐม: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน. มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง วรรณสุด. (2538). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ผลกระทบที่มีต่อระบบสุขภาพ และบุคลากรสาธารณสุขในประเทศไทย”

- ประเวศวะสี. (2541). *บนเส้นทางใหม่การส่งเสริมสุขภาพ อภิวินิจฉัยชีวิตและสังคม*. หมอชาวบ้าน. กรุงเทพฯ.
- วรรณมา วงษ์วานิช. (2545). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2539). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเทกซ์.
- โสภณา ชูพิกุลชัย. (2521). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2545). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อารัญ บุญชัย และ จินดา ต้นศราวิพุธ. (2546, พฤศจิกายน – ธันวาคม). *ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) จุดขายของการท่องเที่ยว*. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 40(4): 22 – 23.
- David Riesman.; Joseph Gusfield; & Zelda Gamson. (1975). *Academic values and mass education. Consumer behavior*. New York : Mc Graw-Hill.
- Engel, James F; Blackwell, Roger D.; & Miniard, Paul W. (1993). *Consumer behavior*. 7th ed., For Worth: The Dryden Press, Inc.
- Schiffman, Leon G.; & Kanuk, Leslie Lazer. (1994). *Consumer behavior*. 5th ed., Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- William D. Wells; & Douglas J. Tigert, (1971) *Activities, Interests and Opinions*. *Journal of Advertising Research*: 1971: 27-35.
- William Lazer; & Joseph T. (1974) . *Plummer. Lifestyle Concepts* . Prentice-Halls : 107

บทความวารสาร

- ปัทมิตตา ต้นดิเวชกุล. (2546, มกราคม – มีนาคม). *การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. จุลสารการท่องเที่ยว*. 22(1): 30 - 41.
- สมตี หงส์ไพศาลวิวัฒน์ (2548, มกราคม – มีนาคม). *โอกาสและกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย: กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ยุโรปและอเมริกา*. *วารสารบริหารธุรกิจ*. 28(105): 1-26.

วิทยานิพนธ์

- ณัฐกานต์ โรจนพุดม. (2542). *ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวภายในประเทศของชาวกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยาพร เสนอปาน. (2549). *ความรู้ความเข้าใจ รูปแบบกิจกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรพรรณ สกกุลศรีจิรวัดน์. (2548). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวภายในประเทศของประชาชนในจังหวัดสมุทรสาคร: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม*. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภานิช พุกกะวัน. (2553). *การศึกษาความพร้อมในการเป็นศูนย์สุขภาพและการแพทย์ของ (MEDICAL HUB) ในเขตภาคเหนือตอนล่าง กรณีศึกษา : โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิภาพร มหาชัย. (2544). *พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นในจังหวัดเชียงใหม่ต่อการเลือกใช้บริการสปาเพื่อสุขภาพ*. ศป.ม. (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รายงานวิจัย

- ปาลีรัตน์ การดี; และคนอื่น ๆ (2547). *การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *ค่าเฉลี่ยกับการแบ่งความหมาย: เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้*. ข่าวสารการวิจัยการศึกษา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University

อาคาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121

โทรศัพท์: +66 (0) 2986 9434, +66 (0) 2986 9605-6 โทรสาร: +66 (0) 2986 8067

เว็บไซต์: <http://www.tds.tu.ac.th>

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาลักษณะพื้นที่ที่เหมาะสมในการ ปรับปรุงโครงการในอนาคต
เพื่อใช้ประกอบในการทางานศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ
(WELLNESS HUB) ในประเทศไทย” ของนักศึกษาปริญญาโท คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ.2560

แบบสอบถามประกอบด้วยชุดแบบสอบถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตอนที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ตอนที่ 3 ความสนใจรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

นาย สุขุม ทองเอี่ยม

นักศึกษาระดับปริญญาโท กลุ่มวิชา การบริหารจัดการงานสถาปัตยกรรม สาขาวิชา สถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ติดต่อ 089-6094440

แบบสอบถาม

เรื่อง แนวโน้มพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

คำชี้แจง : ทำเครื่องหมาย ลงในช่อง

- 1.เพศ ชาย หญิง
- 2.อายุ 17 - 24 25 - 34 35 - 44
 45 - 54 55 - 64 65 ขึ้นไป
- 3.สถานภาพ โสด สมรส หย่าร้าง / หม้าย
- 4.ภูมิลำเนา กรุงเทพฯ/ปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคอีสาน
 ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก
- 5.อาชีพ นักเรียน/นักศึกษา ราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน
 ธุรกิจส่วนตัว แม่บ้าน/พ่อบ้าน
- 6.รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท 15,000-30,000 30,001-45,000
 45,001-60,000 60,001 บาทขึ้นไป
- 7.ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่ ไม่มี มี

ตอนที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

คำชี้แจง : ทำเครื่องหมาย ลงในช่อง

1. ท่านเคยเดินทางไปท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือไม่

เคย ไม่เคย

2. ท่านพักค้างคืนในการเดินทางครั้งนี้หรือไม่

พักค้างคืน ไม่พักค้างคืน

3. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของท่านเป็นรูปแบบใด

- การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่ติดอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น
- การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยว หรืออยู่ในระยะพักฟื้น
- การท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรคของนักท่องเที่ยว

4. ระยะเวลาพักผ่อน

1 คืน 2 คืน 3 คืน มากกว่า 3 คืน

5. ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ไปคนเดียว ไปกับครอบครัว ไปกับเพื่อน ไปกับคู่รัก

ไปกับบริษัททัวร์

6. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว เฉลี่ยต่อคนต่อวัน

ต่ำกว่า 1,000 บาท 1,001-3,000 3,001 - 5,000 มากกว่า 5,000 บาท

ตอนที่ 3 ความสนใจรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

คำชี้แจง : ทำเครื่องหมาย ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รูปแบบ กิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	ระดับความสนใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ประเภทของการท่องเที่ยว					
1.1 ท่องเที่ยว ธรรมชาติ					
1.2 ท่องเที่ยว วัฒนธรรม					
2. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย					
2.1 การออกกำลังกาย เหมาะสมกับวัย และสุขภาพ เช่น ฟิตเนส วิ่ง ปั่น จักรยาน					
2.2 ความรู้ด้าน สุขภาพ					
2.3 สปาและ ความงาม เช่น สปาเพื่อสุขภาพ นวดเพื่อเสริม สวย เป็นต้น					
2.4 รับประทานอาหาร เพื่อ สุขภาพ / การ ทำอาหารเพื่อ สุขภาพ					

รูปแบบ กิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	ระดับความสนใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย					
2.5 บริการ ผลิตภัณฑ์ สมุนไพรเพื่อ สุขภาพและ ความงาม					
2.6 บริการ รักษาพยาบาล เช่น ตรวจ สุขภาพ ทันต กรรม ศัลยกรรม เป็นต้น					
2.7 การออก กำลังกายที่เน้น เพิ่มความ ยืดหยุ่นให้กับ กล้ามเนื้อส่วน ต่าง ๆ เช่น โยคะ พิลาทิส ไทชิ ชีกง					
3. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิต					
3.1 พัฒนาความ ฉลาดทาง อารมณ์ในส่วนที่ เกี่ยวกับตน และ ในส่วนที่สัมพันธ์ กับผู้อื่น / การ แก้ปัญหาอย่าง ถูกวิธีและการ เผชิญปัญหา					

รูปแบบ กิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ	ระดับความสนใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางสังคม					
4.1 พัฒนาการ ปรับตัวเข้ากับ แบบแผนชีวิต แบบใหม่และ บทบาทในสังคม / ความผูกพันใน ครอบครัว					
5. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางจิตวิญญาณ					
5.1 การปฏิบัติ กิจกรรมทาง ศาสนา					

ขอบคุณทุกท่านสำหรับแบบสอบถาม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายสุขุม ทองเอี่ยม
วันเดือนปีเกิด	20 มกราคม พ.ศ.2537
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2558: วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สถาปัตยกรรม) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลงานทางวิชาการ

สุขุม ทองเอี่ยม และ ศิวาพร กลิ่นมาลัย. (มิถุนายน 2561). การศึกษาศูนย์กลางบริการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (WELLNESS HUB) ในประเทศไทย. *การประชุมวิชาการ Built Environment Research Associates Conference (BERAC) ครั้งที่ 9 ประจำปี 2561* (หน้า 330-338) ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.